

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

**ALTINDERE VADİSİ MİLLİ PARKI YAYLALARININ MİLLİ PARK YÖNETİMİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ OLANAKLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Orm. Müh. Betül BAHAT

HAZİRAN 2011

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

**ALTINDERE VADİSİ MİLLİ PARKI YAYLALARININ MİLLİ PARK YÖNETİMİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ OLANAKLARI**

Orm. Müh. Betül BAHAT

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce
"ORMAN YÜKSEK MÜHENDİSİ"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 18.05.2011
Tezin Savunma Tarihi : 21.06.2011**

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ

Trabzon 2011

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Orman Mühendisliği Anabilim Dalında

Betül BAHAT tarafından hazırlanan

**ALTINDERE VADİSİ MİLLİ PARKI YAYLALARININ MİLLİ PARK YÖNETİMİ
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ OLANAKLARI**

**başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 31 / 05 / 2011 gün ve 1407 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından 21 / 06 / 2011 tarihinde yapılan sınavda**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ

.....

Üye : Prof. Dr. Öner DEMİREL

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Oğuz KURDOĞLU

.....

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Altındere Vadisi Milli Parkı Yaylalarının Milli Park Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi Olanakları” adlı bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında yapılmıştır.

Yüksek Lisans danışmanlığımı üstlenerek, bu çalışma sürecinde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve bu tezin ortaya çıkmasında büyük emeği olan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ’e bana kendisiyle çalışma onuru verdiği için en içten teşekkür ve saygılarımı sunarım. Ayrıca yol gösterici açıklamaları ve destekleri için hocalarım Sayın Prof. Dr. Öner DEMİREL’e ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Oğuz KURDOĞLU’na teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmalarım sırasında yardımlarını gördüğüm hocam Sayın Arş. Gör. Mahmut M. BAYRAMOĞLU’na, Doğa Koruma ve Milli Parklar Mühendisi Erol AYDOĞDU’ya teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmam süresince her zaman destek ve yardımlarını gördüğüm arkadaşlarım Orman Müh. Pembegül MORADAOĞLU’na, Orman Müh. Seda ÇAKAR’a, Orman Müh. Alper BULUT’a ve Orman Müh. Tefik Ziya KULOĞLU’na teşekkür ederim.

Araştırmamın başlangıcından bitimine kadar verdiği moral ve destek ile yanımda olan babam Ahmet BAHAT’a ve beni yalnız bırakmayan aileme sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Betül BAHAT
Trabzon 2011

TEZ BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Altındere Vadisi Milli Parkı Yaylalarının Milli Park Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi Olanakları” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 13/07/2011

Betül BAHAT

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	III
TEZ BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET	VIII
SUMMARY	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ	X
TABLolar DİZİNİ	XII
KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş	1
1.2. Doğa Koruma Kavramı ve İçeriği	2
1.3. Korunan Alanlar ve Sınıflandırılması	5
1.3.1. Türkiye'nin Korunan Alanları	8
1.3.1.1. Türkiye'nin Ulusal Koruma Statüleri Kapsamında Korunan Alanları	10
1.3.1.1.1. 6831 Sayılı Orman Kanunu	10
1.3.1.1.2. 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu.....	11
1.3.1.1.3. 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu	13
1.3.1.1.4. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	14
1.3.1.1.5. 2872 Sayılı Çevre Kanunu	14
1.3.1.1.6. 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu	15
1.3.1.2. Türkiye'nin Uluslararası Koruma Statüleri Kapsamında Korunan Alanları	15
1.3.1.2.1. Biyosfer Rezerv Alanları	15
1.3.1.2.2. Dünya Miras Alanları	17
1.3.1.2.3. Canlı Gen Kaynakları Koruma Alanları (Biyogenetik Rezervler)	17
1.3.1.2.4. Ramsar Alanları (Sulak Alanlar)	18
1.4. Korunan Alan Yönetiminin Özellikleri ve İlgili Grupları	19
1.5. Yayla ve Yaylacılığın Tanımları	21
1.5.1. Yayla Alanlarıyla İlgili Yasal Düzenlemeler	22
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	26

2.1.	Materyal	26
2.2.	Yöntem	27
2.2.1.	Yerel Halk Anketinin Uygulanması	30
2.2.2.	Yerel Halk Mülakat Sorularının Uygulanması	32
2.3.	Altındere Vadisi Milli Parkı'nın Genel Özellikleri	32
2.3.1.	Alanın Tarihi Gelişimi	32
2.3.2.	Coğrafi Konum ve Ulaşımı	33
2.3.3.	Doğal Özellikleri	34
2.3.3.1.	Yüzey Şekilleri	34
2.3.3.2.	Jeolojik Yapı.....	36
2.3.3.3.	Toprak Özellikleri.....	37
2.3.3.4.	İklim Özellikleri	38
2.3.3.5.	Hidrolojik Yapı.....	38
2.3.3.6.	Biyolojik Veriler.....	39
2.3.3.6.1.	Bitki Örtüsü	39
2.3.3.6.2.	Orman Yapısı.....	40
2.3.3.6.3.	Yaban Hayatı	42
2.3.4.	Rekreasyonel/Turizm Kaynak Değerleri	42
3.	BULGULAR	45
3.1.	Altındere Vadisi Milli Parkı Mevcut Alan Kullanım Durumu.....	45
3.1.1.	Altındere Vadisi Milli Parkı'nda Yer Alan Yaylalar ve Yaylacılık Etkinlikleri	47
3.1.1.1.	Yaylacılık Etkinliklerinin Sürdürüldüğü Yaylalar	48
3.1.1.2.	Yaylacılık Etkinliklerinin Yapılmadığı (Terk edilmiş) Yaylalar	59
3.1.2.	Altındere Vadisi Milli Parkı'nda Yapılan Yaylacılık Etkinlikleri	64
3.2.	Yaylaların Demografik Özellikleri	66
3.3.	Yaylaların Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Özellikleri	67
3.3.1.	Yaylaların Ekonomik Yapısı	67
3.3.2.	Yaylaların Sosyo-Kültürel Yapısı	72
3.3.2.1.	Yaylaların Teknik ve Sosyal Alt Yapısı	74
3.4.	Yaylacılık Etkinliklerinin Milli Park Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi ve Yerel Halk- Milli Park İlişkileri.....	77
3.5.	Milli Park Yaylalarının Turizm Açısından Değerlendirilmesi ve Yaylaları Ziyaret Edenlere İlişkin Özellikler	80

4.	TARTIŞMA	84
4.1.	Mevcut Alan Kullanımları ve Yayla Alanlarının Sosyo-Ekonomik Yapısı.....	84
4.2.	Araştırma Alanının Milli Park Yönetimi Açısından İncelenmesi	86
4.3.	Yayla Alanlarının Ekoturizm Yönünden Değerlendirilmesi	87
5.	SONUÇLAR.....	90
6.	ÖNERİLER	93
7.	KAYNAKLAR.....	96
8.	EKLER	102
ÖZGEÇMİŞ		

Yüksek Lisans Tezi

ÖZET

ALTINDERE VADİSİ MİLLİ PARKI YAYLALARININ MİLLİ PARK YÖNETİMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ OLANAKLARI

Betül BAHAT

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ
2011, 101 Sayfa, Ek 3 Sayfa

Çalışmanın gerçekleştirildiği Altındere Vadisi Milli Parkı doğal, kültürel ve estetik değerleri bir arada ve uyum içinde barındırması nedeni ile ülkenin en önemli kaynak değerlerinden birisini oluşturmaktadır. Araştırma, Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde 21 yaylada 59 hanede ve her haneden 1 kişiyle yapılan anket çalışmasından oluşmaktadır. Çalışma sonucunda 28 yaylada toplam 263 adet hane tespit edilmiştir. Arazi çalışmalarının yapıldığı Ağustos-Eylül 2010 dönemi itibarıyla açık olan 140 hanede toplam 476 kişilik bir nüfusun yaylacılık etkinliği içinde olduğu görülmüş olup yaylacılık etkinliklerinin sosyal ve ekonomik boyutu ile koruma boyutuna yönelik saptamalar ortaya konulmuştur. Yaylacılar ağırlıklı olarak 51-60 yaş grubuna giren ev hanımı ve emeklilerden oluşmaktadır. Eğitim seviyelerine bakıldığında % 42'si okur-yazar değildir. Yaylacılık etkinlikleri Yomra ilçesi, Maçka ilçesi ve kısmen de Merkez ilçe köylülerince sürdürülmektedir. Halkın yaylaya geliş nedenlerine bakıldığında % 91 oranında hayvancılık ilk sırada yer almaktadır. Milli park sınırları içindeki 21 yaylada toplam 818 adet büyükbaş ve 808 adet küçükbaş hayvan tespit edilmiştir. Yaylacıların % 56'sı yayla alanlarının milli park sınırları içerisinde olduğu konusunda bilgilerinin olmadığını belirtmiştir. Alanın korunan alan statüsünü devam ettirebilmesi ve koruma uygulamalarının gerçekleştirilebilmesi için kaynak yönetim planlarının yapılması, milli park alanının sürdürülebilir kullanımı ve korumasının sağlanabilmesi için yöre halkına alanın ekolojik önemini anlatacak eğitimlerinin verilmesi, yaylacılık ve hayvancılık kapasitesinin belirlenmesi gereği de saptanan araştırma bulguları ışığında geliştirilen önerilerdendir.

Anahtar Kelimeler: Yaylalar, Korunan Alanlar, Altındere Vadisi Milli Parkı.

Master Degree Thesis

SUMMARY

THE OPPORTUNITIES OF EVALUATION OF ALTINDERE VALLEY NATIONAL
PARK PLATUAES IN TERMS OF NATIONAL PARK MANAGEMENT

Betül BAHAT

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Forest Engineering Graduate Program
Supervisor: Prof. Dr. Cantürk GÜMÜŞ
2011, 101 Pages, 3 Pages Appendix

This study was carried out at Altındere Valley Natural Parks which is one of the most important resource values as it harmonizes natural, cultural and esthetic values. This research consists of 59 households in 21 plateaus and surveys, which each person in households, within boundaries of Altındere Valley Natural Parks filled in. End of the research, 263 households were determined in 28 plateaus. It was observed that the total population of 476 people in 140 households dealt with transhumance in August-September 2010, which is research period; moreover, it was put forward determinations about both social and economic parts of The Transhumance activities and conservation. Transhumants consist of mostly housewives and retired people which are 51-60 years old. The illiterate percentage is 42%. The Transhumance activities are done in Yomra town, Maçka town and partly in some villages in Merkez town. 91% of the proportion animal husbandry is the first placed reason for people coming plateaus. Totally 818 cattles and 808 sheep and goats were determined at 21 plateaus within boundaries of the national park. 41% of Transhumants also sell animal products. The most important issue is transportation in plateaus. 56% of Transhumants stated that they have no information about that their plateaus is within boundaries of a natural park. Resource management plans for the area, more protection and promotion of area, training people about ecological importance of the area to ensure sustainable usage and protection of natural park, the development of ecotourism activities in plateaus, the determination of transhumance and the capacity of animal husbandry are suggestions which are developed from research findings to sustain the status of conservation area and to fulfil the implementations of conservation.

Key Words: Plateaus, Protected Areas, Altındere Valley National Park.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1.	Araştırma alanının coğrafi konumu	26
Şekil 2.	Araştırma akış şeması	28
Şekil 3.	Katılımcı yerel halk ile yapılan anket çalışmalarından görünüm	30
Şekil 4.	Milli parkın bölge ulaşım ağındaki yeri	34
Şekil 5.	Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde meydana gelen göçüklerden bir görüntü	35
Şekil 6.	Altındere Vadisi Milli Parkı göçük bölgeleri	36
Şekil 7.	Doğu Pontidlerde Litostratigrafik farklılıklar sunan zonlar	36
Şekil 8.	Ladin meşceresinden bir görünüm	40
Şekil 9.	Sümela Manastırı'na ait görünüm	43
Şekil 10.	Milli park içerisindeki yaylalardan görünüm	46
Şekil 11.	Altındere Vadisi Milli Parkı'nda yer alan yayla yerleşmelerinin yükseltileri	48
Şekil 12.	Akboran Yaylası'nın genel görünümü	49
Şekil 13.	Furnoba Yaylası'nda bulunan cami ve kahvehaneden bir görünüm	52
Şekil 14.	İspendemos Yaylası'ndan bir görünüm	53
Şekil 15.	Kürtdere Yaylası'nın genel görünümü	55
Şekil 16.	Taşköprü Yaylası'nın adını aldığı tarihi köprü	58
Şekil 17.	Taşköprü Yaylası'ndan bir görünüm	59
Şekil 18.	Çevlik Yaylası'ndan bir görünüm	60
Şekil 19.	Harman Yaylası'ndan bir görünüm	61
Şekil 20.	Kıryanurt Yaylası'nın genel görünümü	62
Şekil 21.	Altındere Vadisi Milli Parkı'nda yer alan yayla yerleşmeleri	63
Şekil 22.	Hanedeki kişi sayılarının dağılımı	67
Şekil 23.	Katılımcı yerel halkın mesleklerinin dağılımı	68
Şekil 24.	Katılımcı yerel halkın yaylaya çıkma amaçlarının dağılımı	68
Şekil 25.	Katılımcıların hayvansal ürünlerden ek gelir elde etme oranı	69
Şekil 26.	Yaylalarda tarımsal üretim yapılan alan büyüklüklerinin dağılımı	70
Şekil 27.	Katılımcıların ikamet ettikleri ilçelere göre dağılımı	72
Şekil 28.	Katılımcı yerel halkın eğitim durumlarının dağılımı	72

Şekil 29. Katılımcıların yaylaya çıkış zamanlarının kişi sayısına göre dağılımı	73
Şekil 30. Katılımcıların yayladan dönüş zamanlarının kişi sayısına göre dağılımı	73
Şekil 31. Katılımcı yerel halkın yaylaya çıkışlarında kullandıkları araçların dağılımı	75
Şekil 32. Katılımcı yerel halkın yaylalarında belirledikleri sorunların dağılımı	77
Şekil 33. Katılımcı yerel halkın yaylalarının milli park içerisinde olduğunu bilme oranının cinsiyete göre dağılımı	78
Şekil 34. Yaylalarını milli park sınırı içerisinde olduğunu bilen katılımcı yerel halkın Altındere Vadisi Milli Parkı hakkında yeterli bilgiye sahip olma durumunun eğitim durumuna göre dağılımı	79
Şekil 35. Yaylalarını milli park sınırı içerisinde olduğunu bilen katılımcı yerel halkın milli park yönetimi ile yaşadıkları sorunların dağılımı.....	79
Şekil 36. Katılımcı yerel halkın yaylalarında belirlediği en önemli doğal güzelliklerin dağılımı	80
Şekil 37. Katılımcı yerel halkın yaylalarında turist görme dağılım yüzdesi	81
Şekil 38. Yaylalarında turist gören katılımcı yöre halkının turistlere sundukları hizmetlerin dağılım yüzdesi	81
Şekil 39. Katılımcı yerel halkın yaylalarını turizme açılmasını isteme oranı	82
Şekil 40. Yaylalara göre katılımcı yerel halkın yayla alanlarının turizme açılmasını isteme durumu	83
Şekil 41. Karaağaç Yaylası'nda doğaya aykırı yapılaşma	85

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. IUCN'nin doğa koruma bölgeleri için belirlemiş olduğu sınıflandırma.....	7
Tablo 2. Ülkemizde Milli Parklar Kanunu'na göre korunan alanların sayısı ve toplam alanları.....	12
Tablo 3. Türkiye'deki milli parklar ve kapladıkları alanlar	12
Tablo 4. Anket çalışması yapılan yaylalar ve anket uygulamasına katılan kişi sayısı	29
Tablo 5. Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde kalan yaylalar ve bu yaylaların hane sayıları	31
Tablo 6. Altındere Vadisi Milli Parkı arazi dağılımı	45
Tablo 7. Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde kalan yaylaların hane sayısı ve nüfusu	47
Tablo 8. Milli Park alanı içinde kalan yaylalardaki havyan varlığı	65
Tablo 9. Ankete katılanların cinsiyet durumu ve yüzdeleri	66
Tablo 10. Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımları ve yüzdeleri	66
Tablo 11. Katılımcı yerel halkın yayla konutlarında sahip olduğu öğeler ve sayıları.....	71
Tablo 12. Altındere Vadisi Milli Parkı alanında bulunan yaylaların içmesuyu, elektrik ve telefon alt yapı durumu	76

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BRA	: Biyogenetik Rezerv Alan
IUCN	: International Union for Conservation of Nature (Uluslararası Doğal Kaynakları Koruma Birliği)
FAO	: Food and Agriculture Organization (Birleşik Devletler Gıda ve Tarım Organizasyonu)
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
ÖÇKKB	: Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı
TIES	: The International Ecotourism Society (Uluslararası Ekoturizm Topluluğu)
UNEP	: United Nations Environment Programme (Birleşik Milletler Çevre Programı)
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşik Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
WWF	: World Wildlife Fund (Dünya Yaban Hayatı Fonu)

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

Dünyamızda gelişen teknolojilerin bilinçsiz ve denetimsiz kullanımı, her geçen gün artan kirlilik miktarı ve dünya nüfusunundaki hızla artışa karşın, doğal kaynakların hızla tüketilmesi nedeni ile ortaya çıkan olumsuzlukların, doğada neden olduğu çöküşü durdurmak amacı ile doğa ve doğal kaynakları koruma düşüncesi son zamanlarda tüm dünyada hızla yayılmaktadır. Bu amaçla kendine özgü bitki, hayvan, toprak, yeryüzü şekilleri ya da tarihi eserler bulunan alanlar koruma altına alınarak gelecek nesillere aktarılmaya çalışılmaktadır. Türkiye’de de çok sayıda olağanüstü özelliklere sahip doğal ve kültürel alanlar farklı kurum ve kuruluşlar tarafından ve farklı statülerle koruma altına alınmış ve alınmaktadır.

Korunan alan kavramının ortaya çıkmasında etkili olan temel faktör, doğal ve kültürel çevrede meydana gelen bozulmalardır. Korunan alanlar aracılığıyla biyolojik çeşitliliğin, doğal ve kültürel kaynakların sürekliliğinin sağlanması temel amaçtır. Buna karşılık, korunan alanlar, doğa koruma amacının yanı sıra, bu amaçla ters düşmeyecek insan kullanımına yönelik işlevler de üstlenerek ekolojik, toplumsal ve ekonomik açıdan bir çok yararlar üretmektedirler (Kuvan, 1999).

Ülkemizde doğal alanların korunmasındaki amaç; bilimsel araştırmaların yapılması, genetik çeşitliliğin ve türlerin saklanması, çevresel koşulların iyileştirilmesi, özel öneme sahip doğal ve kültürel görünümünün bozucu etkilerden sakınılması, turizm ve rekreasyonel imkanı sağlama, eğitim, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı, kültürel, geleneksel ve simgesel kalıntıların sürdürülmesi olarak açıklanabilir (Gül, 2005).

Türkiye’deki koruma altına alınan alanlardan en önemli ve en fazla geçmişe sahip alanlar milli parklardır. Milli parklar, doğayı koruma ve gelecek kuşaklara bozulmamış, ender özelliklere sahip doğal ve kültürel alanların toplumsal miras şeklinde bırakılması düşüncesinin uygulamadaki somut örnekleridir. Milli parklar ender özelliklere sahip doğal ve kültürel alanlar olup, dünyadaki ilk milli park tesisinden günümüze kadar geçen süreçte insanların artan bir şekilde ilgisini çeken alanlar olmuşlardır (Clawson ve Crowe, 1974) .

Çalışmanın yürütüldüğü Altındere Vadisi Milli Parkı, Doğu Karadeniz Bölgesi’nde yer almaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi, doğa koruma açısından dünyanın en önemli

bölgelerinden biri olan Kafkasya’da bulunmaktadır. Karadeniz ile Hazar Denizi arasında yer alan ve Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan topraklarının tamamı ile Rusya, İran ve Türkiye topraklarının bir bölümünü içeren Kafkasya Ekolojik Bölgesi, biyolojik çeşitlilik açısından dünyanın en zengin yerlerinden biri olarak kabul edilmektedir (URL-1).

Doğu Karadeniz Bölgesi ülkemizde en yoğun yaylacılık etkinliklerinin uygulandığı, aynı zamanda da zengin koruma alanlarına sahip sahalardan biridir.

Bu çalışmanın amacı;

1) Trabzon ilinin tek milli parkı olan Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde yer alan yaylalarda yaşayan ve çeşitli yaylacılık etkinliklerinde bulunan insanların sosyo-kültürel ve ekonomik yapısını belirlemek.

2) Yöre halkının araştırma alanı ile ilgili düşüncelerini değerlendirmek.

3) Milli park yönetimi ile ilişkisini ortaya koymaktır.

Bu çalışmada milli park içerisinde bulunan 28 yayla alanı yer almaktadır. Çalışma alanındaki yaylalarda yaşayan yerel halkın yaylalarının milli park sınırları içerisinde yer aldığı bilgisine sahip oldukları ve bu yaylaların milli park için bir kaynak değer olarak görüldüğü varsayılmıştır.

Araştırmada milli park içerisinde yer alan yayla alanlarının genel yapısı, gereksinimleri, yaylacılık etkinliklerinin değişimi ile sorunları incelenmiş olup yaylacılık etkinliklerinin milli park üzerinde geri dönüşümü zor olabilecek etkilerine karşılık kontrolünün sağlanması gerektiğine dikkat çekmek ve bu sorunlara çözüm olmak üzere çeşitli öneriler sunulmuştur.

1.2. Doğa Koruma Kavramı ve İçeriği

“Doğa” terimi, insanoğlunun bilim ve teknikte, akıl ve bilinç yolu ile bugün ulaşabildiği sınırlı gücüyle bir türlü akıl sır erdiremediği, çok engin bir fiziksel mekân organizasyonudur (Aran’a atfen Demirel, 2005).

İnsan, doğada var oluşundan bu yana, doğadan yararlanmış, doğayı işlemiş, bilgi birikimi ve teknik ilerlemelerle doğaya egemen olmaya çalışmıştır. Çevre, yüzyıllar boyunca insanlar tarafından gelecek kaygısı duyulmadan işlenmiş, doğanın zenginliklerinden hiç bitmeyecekmişçesine yararlanılmıştır (Yalınkılıç ve Arpa, 2005).

Tabii kaynaklar önceleri; beslenme, barınma, savunma ve sağlık amaçlı ihtiyaçları karşılamak için kullanılırken, bilimsel gelişmelerle insanın doğayı işleyerek ve doğanın

üstünde kendi egemenliğini kurduğu bir süreç başlamıştır. Doğaya hakim olma olarak tanımlanabilecek bu sürecin gelişmesinin nedeni insanoğlunun teknolojik ve bilimsel gelişmeler sonucunda elde ettiği bulguları uygulamaya koyma ihtiyacı duymasıdır. İnsanın doğada üstünlük kurmaya yönelik anlayış ve arayışı, insan ile doğa arasında var olan uyumu bozmuştur. Bilimin verdiği olanaklar ve insanın sınırsız beklentileri doğayı aşırı kullanmaya, doğayı düşünmeden denemelere girişmesine ve tahribine itmiştir. Üstelik insanoğlu, uzun yıllar doğaya verilen zararın farkında olmadan yaşamıştır (Yalınkılıç ve Arpa, 2005).

Doğal sayılan herhangi bir bireyi ya da ortamı korumak için çeşitli araç ve düzenekler gerekmektedir. Korunmasına karar verilen birey ya da ortama özel ayrıcalıklı bir yapının ya da statünün kazandırılması ile koruma amacının daha kolay ve daha akılcı biçimde gerçekleştirilebileceği umulmaktadır (Anonim, 2000).

Yeryüzü kaynaklarının akılcı koruma ve kullanımını amaçlayan modern koruma kavramı iki prensibin birleşmesine dayanmaktadır. (Zafer'e atfen Demirel, 2005);

1. Doğru ve kesin envanter temeline dayanan kaynak yönetimini planlama gereksinimi,

2. Kaynakların tüketilmesini önlemek amacıyla koruma önlemleri alma gereksinimi.

Gül ve Şahin (2010)'a göre; koruma kavramı temelde, yaşamın sürdürülmesi için gereken ve geleceğe yönelik kaynak değerlerinin zaman içinde yok olmasını önlemek için geliştirilen ve optimum kullanım yöntemlerini belirleyen önlemler bütünüdür.

Doğa koruma kavramı, insanlar, hayvanlar ve bitkiler için temel yaşam ortamını oluşturan doğanın her türlü zararlı etkilerden, tahriplerden veya yok edilmesinden korunması ve iyileştirilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını ifade eder (Çelikyay, Çorbacı ve Koçan, 2006).

Doğa koruma, güncel bir konu olmasına rağmen, aslında, asırlara dayanan tarihinden dolayı yeni bir olgu değildir. Tarih boyunca kimi yöneticiler, hükümdarlar ve özel arazi sahipleri, eşsiz doğal değerlere sahip olan belli bazı yerleri korumak için sarf ettikleri çabaları gösteren sayısız örneklerle rastlamak mümkündür. Doğa korumanın şimdiki değerlendirmelerden farklı olarak kutsal alanların ve bazı hayvanlar ile yaşam alanlarının korunmasıyla başladığı söylenebilir. Özünde bu alanlar av yapmak üzere yaban hayatı türlerini korumak için izole edilen ve tasarlanan av koruma alanlarıydı. Nedeni ne olursa olsun korunan alanların ilk örnekleri bu alanlardır ve günümüzde farklılıklar bulunsada, kökenleri çok eski tarihlerdeki bu yaklaşımlara dayanmaktadır (Kurdoğlu, 2007).

Hızla artan nüfus ve buna bağlı talep çeşitliliğinin doğal kaynaklar üzerinde oluşturduğu baskılar, plansız ve sağlıklı büyüme ve ortaya çıkardığı çevre sorunları, insanoğlunu, bu kaynakların tahrip edilmeden gelecek kuşakların ihtiyaçlarını da karşılayabilmesini sağlayacak yönetim arayışlarına itmiştir. Bugün doğal ve kültürel kaynakları korumak üzere çeşitli koruma yöntem ve sistemleri geliştirme çabaları artarak sürmektedir. Bu çabaların en gelişmiş hiç şüphe yok ki uluslararası düzeyde kabul görmüş olan korunan alan sistemleridir (Kurdoğlu, 2007).

21. yüzyıla gelindiğinde küresel ölçekte doğanın korunmasına ilişkin çabaların ve eğilimlerin arttığı görünmektedir. Bu çabalarla birlikte özellikle biyolojik çeşitlilik ve doğal-kültürel kaynak değerleri açısından zengin alanlar milli park ve benzeri bir koruma statüsü ile koruma altına alınmıştır. Bu alanlar ülkelerin kendi mevzuatları ve kurumsal yapılarına bağlı olarak statülendirildiği gibi uluslararası boyutta da IUCN (The World Conservation Union- Dünya Doğa Koruma Birliği) tarafından tanımlanan ve belirlenen korunan alan statüleri ile de tanımlanabilmektedir (Yalınkılıç ve Arpa, 2005).

Koruma alanlarının belirlenmesi ve sınıflandırılmasındaki amaç, alanların koruma hedeflerini saptayarak mevcut duruma uygun yönetim ve koruma stratejisinin ortaya konmasını sağlamaktır (Zafer'e atfen Düzgüneş, 2009).

1981 yılında; IUCN, FAO, WWF ve UNEP tarafından Dünya Koruma Stratejisi hazırlanmıştır (Zafer'e atfen Düzgüneş, 2009). Bu stratejiye göre;

- Önemli ekolojik süreçlerin ve insan varlığının sürdürülmesi, geliştirilmesi için yaşama destek olan sistemlerin korunması,
- Bilimsel ilerleme, teknik yenilikler ve biyolojik kaynakları kullanan birçok endüstrilerin sağlıklı gelişimi yanında kültür bitkileri evcil hayvanlar ve onların ıslahı için gerekli üretim programlarının dayandığı genetik çeşitliliğin korunması
- Önemli endüstrilerin ve milyonlarca kırsal nüfusun dayandığı olan türler ve ekosistemlerin kullanımının dengelenmesi hedeflenmiştir.

Stratejide ortaya konan görüşlerin temeli olan ve Stockholm (1972)'de kabul edilen 'çevrenin korunması, ekonomik kalkınma için en önemli ön koşuldur' temel ilkesi, 1992 Rio Çevre Deklarasyonu'nda (madde 2) onaylanmıştır. Rio Deklarasyonu'nda çevrenin korunmasının, kalkınmanın önünde engel değil, bizzat destekleyici olduğu fikri net bir şekilde ortaya konulmuştur (Demirel, 2005).

Doğa koruma alanları ya da koruma yapıları oluşturma kararı, bu alanların içerdikleri birey ya da toplumlarla sıkı sıkıya ilgilidir. Doğaya ait her varlığın biyolojik yaşam

zincirinin tam olarak tanımlanamamış olması onun koruma değeri konusunda yapacağımız değerlendirmede bizi yanılgıya düşürmemesi için tüm doğal varlıkların yararlı-yararsız bir ayırımına girmeden korunmasının gerekli olduğu düşüncesi egemen olmalıdır (Demirel, 2005).

1.3. Korunan Alanlar ve Sınıflandırılması

Dünyadaki hızlı nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme ile birlikte günümüzün en önemli sorunlarından birisi de doğal kaynaklar üzerindeki baskılar ve tehditlerdir. Doğal kaynakların aşırı derecede ve yanlış kullanılmasının önüne geçmek, bilimsel esaslara dayalı olarak kullanımı ve yönetimini sağlamak ve etkin bir koruma gerçekleştirmek üzere ulusal ve uluslar arası çabalarla birçok ülkede doğal kaynakların ‘korunan alan’ yapısına kavuşturulması için girişimlerde bulunmaktadır (Kuvan, 1991).

Gelişim sürecine bakıldığında doğal kaynakların kullanımında ‘‘insan’’ faktörünün, var olan ilke ve kuralların önemli bir bölümünü göz ardı etmiş olduğu rahatlıkla görülebilir. Bunun sonucunda önceleri ‘‘Nokta Olgu’’lar ve tekil yapılanmalar boyutunda ortaya çıkan doğal kaynak kullanımları ile ilgili konular gelişim sürecinde ‘‘Yerel’’, ‘‘Bölgesel’’, ‘‘Ulusal’’ , ‘‘Uluslararası’’ ve günümüzde küresel boyutlarda tartışılmaya başlanmıştır (Akesen, 1997; Akesen, 2000’e atfen Gümüş ve ark., 2010).

Bilinçli doğa koruma düşüncesinin ortaya çıkışı 19. yüzyılın ikinci yarısına rastlamaktadır. 1872 yılında flora ve faunası, jeolojik ve jeomorfolojik yapısının güzelliği nedeniyle ABD’de Wyoming eyaletinin Gaiserler bölgesinde 9000 km² lik bir alan kaplayan Yellowstone Milli Parkı’nın ilanı, doğa koruma düşüncesinin dünya üzerinde toplumlarca resmen başlangıcı olarak kabul edilmektedir (Hepcan, 1997).

Milli parklar ve benzeri koruma alanlarının oluşturulmasıyla birlikte ivme kazanan doğal ve kültürel kaynakların korunması çalışmaları, uluslararası platformda da dile getirilmeye başlanmıştır. 1948 yılında, toplumlara doğanın bütünlüğü ve çeşitliliğin korunması konusunda yol göstermek, teşvik ve yardım etmek ve herhangi bir doğal kaynağın kullanımının/paylaşımının adil ve ekolojik olarak sürdürülebilir olmasını temin etmek amacıyla kurulan IUCN ile uluslararası ölçekte çeşitli ülkeler ve kuruluşlar arasında milli parklar ve koruma alanlarına yönelik işbirliği ve ortak üretme çabaları somut bir biçim kazanmıştır (Hepcan, 1997).

IUCN; korunan alanı “ biyolojik çeşitliliğin, doğal ve bunlarla ilintili kültürel kaynakların korunması ve bakımı için özel olarak ayrılmış, yasal veya geçerli diğer araçlarla yönetilen kara ve/veya su alanı” şeklinde tanımlamaktadır. Dünya kara alanlarının kabaca % 12’si şu anda korunan alan olarak tanımlanmaktadır (Emerton, Bishop ve Thomas, 2006).

Korunan alanlar; arazi kullanım planlamasının, tehlike altında türlerin koruma altına alınmasının, havza korumasının, rekreasyon olanaklarının sağlanmasının ve turizm geliri yaratılmasının önemli bir parçası olarak görülebilir. Korunan alan sistemi içine giren her alanda, çeşitli biçim ve düzeylerde önceden tespit edilmiş amaçlar doğrultusunda yönetim etkinliklerine rastlanır. Yönetim sadece korunan alan içindeki doğal ekosistemlerle değil, buradaki bozulmanın temel nedeni olan insanlarla da ilgilidir. Böylece korunan alan içinde ve yakınındaki insan etkinliklerinin yönetimi kritik bir faktör haline gelmiştir. Bugün korunan alan yönetiminde, ekolojik ve bilimsel değerler yanında, ekonomik politik ve sosyal düşünceler ile estetik ve rekreasyonel yararlanmalar da dikkate alınmaktadır (Kuvan, 1997).

Doğal ekosistemin korunması gereğinin yaşamsal öneminden hareketle, özellikle tehlike altında olan tür ve genetik çeşitliliğin korunması düşüncesiyle farklı tipte koruma alanları oluşturulmaya başlanmıştır (Güney, 1994). Günümüzde en son yapılan ve halen birçok ülkede uygulanmakta olan uluslararası iki sınıflandırma bulunmaktadır. Bunlardan ilki Avrupa Konseyi’nin, diğeri ise IUCN’nin yaptığı sınıflamadır (Demirel, 2005). IUCN’e göre doğa koruma bölgeleri için belirlenmiş 6 sınıflandırmanın gösterimi Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. IUCN'nin doğa koruma bölgeleri için belirlemiş olduğu sınıflandırma (Gümüş, 2004).

Sınıflandırma Türü	Yönetim Amaçları
Mutlak Doğa Koruma/ Yabanıl Alanlar a. Bilimsel Amaçlarla Ayrılmış Doğal Alanlar b. Doğal Yaşam Alanları	a. Kural olarak bilimsel amaçlar için yönetilen alanlardır. Bilimsel araştırma veya çevresel gözlem için uygun, önemli veya simgeleyici özelliklere sahip jeolojik, fizyolojik vb. yönlerden ender türlerin veya yapıların bulunduğu biyolojik veya jeolojik çeşitlilikleri de içeren ekosistemlerdir. b. İlke olarak doğal yaşamın korunması için ayrılmış alanlardır. Sürekli veya yoğun yerleşim olmaksızın doğal niteliklerini ve etkilerini sürdüren, bozulmamış veya küçük değişikliklere uğramış geniş kara veya deniz parçalarıdır. Bu gibi alanlar bilimsel araştırma dışında hiçbir kullanıma açık değildir.
Milli Parklar	a. Yaşayan ve gelecekteki kuşaklar için önem taşıdığı düşünülen ekosistem bütünlüğünün korunması amacıyla yönetilen alanlardır. b. Bilimsel araştırma, eğitim, dinlenme ve turizm etkinliklerine ortam oluşturması amaçlarıyla ayrılmış olan, ayrılma amacına uygun olmayan kullanım veya yerleşim biçimlerine izin verilmeyen doğal arazi veya deniz parçalarıdır.
Doğa Anıtı	Ender, temsil özelliği olan veya estetik nitelikleri ya da kültürel açılarından önemli ya da eşsiz değerlere sahip olan; doğal ya da kültürel ortamlardan bir ya da bir kaçını içeren ortamlardır. Özel ve belirli değerlerin korunması amacını taşır.
Yaşama Ortamı/Tür Yönetim Alanı	Yaşama ortamının sürekliliğinin veya özel öneme sahip türlerin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla çeşitli yönetsel etkinliklere açık alanlardır.
Bozulmamış Kara/Deniz Görüntü Alanları	Görsel olarak çekici özelliklere sahip kara ve deniz görüntülerinin korunması ve yeniden canlandırılması amacıyla yönetilen alanlardır. Aynı zamanda rekreasyonel amaçlar da söz konusudur.
Kaynak Koruma Alanı	Doğal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımını sağlamak amacıyla yönetilen alanlardır.

IUCN'nin yaptığı sınıflandırma dışında Avrupa Konseyinin yapmış olduğu bir başka sınıflandırmaya göre koruma alan kategorileri şöyle sınıflandırılmaktadır (Güleç, 1984):

Sınıf A: Mutlak koruma alanları olup tüm insan etkinlikleri men edilmiştir. Salt bilimsel amaçlı araştırmalar için özel izin ile girilebilir.

Sınıf B: Bilimsel değer taşıması yine önemli bir özelliğidir. Bununla birlikte doğa koruma amaçlarıyla uzlaşabildiği sürece, çeşitli geleneksel insan etkinliklerine izin verilebilir. Ziyaretçiler sıkı bir denetim altında alana kabul edilebilir.

Sınıf C: Bu alanlarda peyzaj, kültürel ve estetik değerleri ve ekolojik dengeyi korumak ön plandadır. Geleneksel insan etkinlikleri sürdürülebilir. Güncel etkinliklere ise

sıkı denetim altında izin verilebilir. Bu alanlar aynı zamanda çeşitli düzeylerde rekreasyonel değerlere sahiptir.

Sınıf D: Rekreasyonel kullanım amaçlı olmakla beraber doğa koruma ilkeleri de göz önünde tutulur. Bu alanlar doğal, kültürel ve estetik değerlere de sahiptir.

1.3.1. Türkiye'nin Korunan Alanları

Doğadan yararlanmada önceliğin “koruma”ya verildiği politik sürecin, hızla evrenselleştiği ve önem kazandığı yerkürede, ülkeler kendi doğal kaynaklarını kullanma ve yönetme biçimlerini belirlerken, uluslararası düzeyde benimsenmiş ‘koruma alanı’, ‘ulusal parklar’ ve ‘korunan alanların yönetimi’ gibi kavramları da ulusal politikalarına yerleştirmeye çaba harcamaktadırlar (Akesen, 1997).

Doğa korumanın ülkemizdeki gelişimini iki ana gerekçeye bağlamak yerinde olur (Bayer, 1966). Bunlar;

- Ormanların tahribini önlemek ve erozyonla mücadele etmek, tarım orman ve orman-halk ilişkilerini düzenlemek
- Ormanların sosyal faydaları olarak estetik, rekreasyonel, turistik özellikleri ile ormanları korumaktır.

Ülkemizde bilinçli ormancılık etkinlikleri 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren öncelikle yararlanmanın düzenlenmesi şeklinde başlamıştır. Daha çok tersane ve tophanenin ihtiyaç duyduğu odun hammaddesinin sağlanmasını güvence altına almak amacıyla bazı orman alanlarının tersane ve tophane idaresine tahsis edilmesi ile başlayan bu çalışmaları, daha sonraki yıllarda hazinenin mali darboğaza girmesi nedeniyle ormanlardan gelir elde edilmesi amacıyla ormanlardan yapılacak üretimden vergi almaya başlaması takip etmiştir. Bunun dışında genel olarak ormanların korunması ile ilgili hiçbir düzenlemenin veya ihtiyacın ortaya çıkmadığı bu dönemden sonra bir taraftan Dünya’da meydana gelen gelişmeler, diğer yandan da ormanların azalmasıyla birlikte, çok olduğu dönemde gördükleri işlevlerin farkına varılmaya başlanması sonucunda bazı ormanların korunması gerektiği düşünülmeye başlamıştır (Gümüş, 2000).

Ekolojik değerlerin hızlı bir şekilde yok olduğunu gören devlet, 1870 yılında ‘Orman Nizamnamesi’ni çıkararak, ormanları koruma altına almaya çalışmıştır. Ülkemizde tabiat ve tabii kaynakların korunması 1595 Sayılı Orman Bakanlığı’nın kuruluş ve görevleri hakkında kanun, 1956 yılında yürürlüğe giren 6831 Sayılı Orman Kanunu ve 1937 yılında

yürürlüğe giren 3167 Sayılı Kara Avcılığı Kanunları çerçevesinde ele alınmıştır. Ancak 1595 Sayılı Kanunun Yürürlükten kalkması ile 1956 yılında yürürlüğe giren 6831 Sayılı Orman Kanunu ile 1937 yılında yürürlüğe giren Kara Avcılığı Kanunları (1.7.2003 tarihinde yenilenmiştir) ile yasal çerçeveye oturtulmuştur (Yalınkılıç ve Arpa, 2005). Bugünkü anlamda koruma bölgelerinin gündeme gelmesi 1940'lı yıllara rastlamaktadır. Ülkemizde ilk kez Prof. Dr. Selahattin İnal, 1948 yılında yayınladığı 'Doğa Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız' adlı eserinde 'Milli Park' deyimini kullanmıştır. Ancak konu ile ilgili ilk yasal gelişme 31 Ağustos 1956 tarih ve 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun 4. ve 25. Maddeleri ile 'Milli Park' terimi Türk mevzuatına girmesi ile gerçekleşmiştir. Sonraki yıllarda 9.8.1983 tarih ve 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu ise, korunan alanları 'Milli Park', 'Tabiatı Koruma Alanı', 'Tabiat Parkı' ve 'Tabiat Anıtı' olarak belirlemiştir (Yücel, 2005).

Türkiye'de yürürlükte olan 6831 Sayılı Orman Yasası'nın 4.Maddesi'ne göre ormanlar 'vasıf ve karakter' bakımından 3'e ayrılmıştır (Gümüş, 2004). Bunlar şu şekildedir:

1. Üretim Ormanları
2. Koruma Ormanları
3. Milli Parklar

Ülkemizde 1956 yılında ilan edilen 6831 Sayılı Orman Yasası'nın 25. Maddesi'ne dayanılarak 'yöresinde 200 km.lik bir çevrede orman bulunmayan, buna karşılık 18. yüzyıldan itibaren Yozgatlılar tarafından korunduğu bilinen "Yozgat Çamlığı" biyolojik özellikleri dikkate alınarak milli park ilan edilmiştir (Bayer, 1993). Yozgat Çamlığı Milli Parkı, Milli Parklar Kanunu'nun ilk uygulanması ve ülkemizin de ilk milli parkıdır.

Ülkemizde önemli doğal alanlar 18 farklı koruma statüsüyle korunmaktadır. Hatta bazen tek bir alana birkaç koruma statüsü verilmektedir. Bu koruma statülerinin bir kısmı ulusal park mevzuatına göre ilan edilirken, bir kısmı da uluslararası sözleşmelere dayanarak oluşturulmuştur. Türkiye'de 13 ulusal ve 5 uluslararası koruma statüsü bulunmaktadır ve bu alanların ülkemizin yaklaşık yüzde 6'sını kapladığı tahmin edilmektedir (Eken ve Ark., 2006).

1.3.1.1. Türkiye'nin Ulusal Koruma Statüleri Kapsamında Korunan Alanları

1.3.1.1.1. 6831 Sayılı Orman Kanunu

31.8.1956 tarihinde kabul edilerek 8.9.1956 tarihinde yürürlüğe giren ve halen yürürlükte olan 6831 Sayılı Orman Kanunu (Gümüş, 2004) kapsamında doğanın yerinde korunmasına katkıda bulunan dört koruma statüsü vardır. Bu koruma statülerinin ana amacı doğanın korunması ve orman kaynaklarının sürdürülebilir kullanımıdır.

Muhafaza Ormanları; Arazi kayması ve yağmurla yıkanması tehlikesine maruz olan yerlerdeki ormanlarla, meskûn mahallerin havasını, şose ve demiryollarını, toz ve kum fırtınalarına karşı muhafaza eden ve nehir yataklarının dolmasının önüne geçen veya memleket müdafaası için muhafazası zaruri görülen devlet ormanları veya maki veya fundalarla örtülü yerler daimi olarak; tahrip edilmiş veya yangın görmüş devlet ormanları da istihsal ormanı haline gelinceye kadar Tarım ve Orman Bakanlığınca muhafaza ormanı olarak ayrılabilirler' (T.C. Resmi Gazete, 1956).

Gen Koruma Ormanları; Bir türün genetik çeşitliliğinin doğal ortamında korunması amacıyla seçilen ve yönetilen doğal meşcerelerdir. Gen koruma ormanları ile doğada var olan genetik zenginliğin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmaktadır (Eken ve Ark., 2006).

Tohum Meşcereleri; Mevcut koşullar altında istenilen karakterler bakımından üstün özelliklere sahip ağaçların bulunduğu, belirli bir coğrafik bölgede yer alan ve tohum üretimi için özel bir yönetim ve işletmeye tabi tutulan meşcerelerdir. Tohum meşcereleri ile kaliteli ve kaynağı belli tohum elde etmek amaçlanmaktadır (Eken ve Ark., 2006).

Orman Mesire Yeri (Orman İçi Dinlenme Yeri); Milli Parklar Yasası'ndan sonra doğa koruma ile ilgili çıkarılan en önemli yasal düzenleme 6831 Sayılı Orman Yasası'nın 25. Maddesi ile 2873 Sayılı Milli Parklar Yasası uyarınca çıkarılan ve 12.12.1986 tarih ve 19309 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "Milli Parklar Yönetmeliği"dir. Yasa Kapsamında 4. Maddede belirtilen 'Orman İçi Dinlenme Yeri (Orman Mesire Yeri) Milli Parklar Yönetmeliğine göre; Rekreatiyonel ve estetik kaynak değerlerine sahip ormanlık alan olarak tanımlanmaktadır. Düzensiz orman kullanımını disiplin altına almak için kullanımın yoğunlaştırıldığı alanlardır şeklinde ifade edilir. Orman içi dinlenme yerleri kentsel açık hava rekreatiyonel talebini karşılaması yanında, milli park ve tabiat parkı gibi korunan alanlar üzerindeki rekreatiyonel kullanım baskısını

azaltması yönünde önemli işlevleri bulunmaktadır. Orman içi dinlenme yerleri kaynak özellikleri ve kullanım fonksiyonlarına göre ‘A Tipi’ ve ‘B Tipi’ olmak üzere iki kategori altında toplanmaktadır. Günübirlik kullanımın yanı sıra, yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip çadır, karavan, bungalow gibi konaklama birimleri ile geceleme imkânı sağlayan alanlara ‘A Tipi Orman İçi Dinlenme Yeri’, kent merkezlerinin yakın çevresinde yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip ve sadece günübirlik kullanım imkânı sağlayan alanlara ‘B Tipi Orman İçi Dinlenme Yeri’ denilmektedir (Köse, 2003).

1.3.1.1.2. 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu

2873 Sayılı, 9 Ağustos 1983 tarihli Milli Parklar Kanunu ile ülkemizin yaklaşık yüzde 2’lik bir kısmını oluşturan doğal alan korunmaktadır (Eken ve Ark., 2006). Bu Kanunun 2. Maddesi’ne göre Milli parklar kapsamında değerlendirilen alanlar dört bölüme ayrılmıştır (T.C. Resmi Gazete, 1983).

Milli Parklar; Bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları olarak tanımlanmıştır. Tablo 3’de ülkemizde yer alan milli parkların kapladıkları alan ve kuruluş tarihleri verilmiştir.

Tabiat Parkları; Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliklerine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını ifade etmektedir.

Tabiat Anıtları; Tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarını ifade etmektedir.

Tabiatı Koruma Alanları; Bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amacıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçalarını ifade eder.

1958 yılında ilk milli park ilanından sonra bugüne kadar geçen sürede 41 adet milli park, 31 adet tabiat koruma alanı, 42 adet tabiat parkı ve 105 adet tabiat anıtı ilan edilmiştir.

Tablo 2. Ülkemizde Milli Parklar Kanunu'na göre korunan alanların sayısı ve toplam alanları (URL-2).

No	2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'na Göre Korunan Alanlar	Sayısı	Alanı (ha.)
1.	Milli Parklar	41	897.524,5
2.	Tabiatı Koruma Alanı	31	46.886
3.	Tabiat Parkı	42	79.526
4.	Tabiat Anıtları	105	5.286
TOPLAM		219	1.029.222,5

Tablo 3. Türkiye'deki milli parklar ve kapladıkları alanlar (URL-2).

NO	ADI	BÖLGESİ	İLİ	İLAN TARİHİ	ALANI (Ha.)
1	Yozgat Çamlığı Milli Parkı	İç Anadolu	Yozgat	05.02.1958	264
2	Karatepe/Aslantaş Milli Parkı	Akdeniz	Osmaniye	29.05.1958	7715
3	Soğuksu Milli Parkı	İç Anadolu	Ankara	19.02.1959	1195
4	Kuşçenneti Milli Parkı	Marmara	Balıkesir	27.07.1959	24.047
5	Uludağ Milli Parkı	Marmara	Bursa	20.09.1961	12.732
6	Yedigöller Milli Parkı	Batı Karadeniz	Bolu, Zonguldak	29.04.1965	2.019
7	Dilek Yarımadası/Büyük Menderes Deltası Milli Parkı	Ege	Aydın	31.03.1966	27.675
8	Spil Dağı Milli Parkı	Ege	Manisa	22.04.1968	6.693
9	Kızıldağ Milli Parkı	Akdeniz	Isparta	09.05.1969	59.400
10	Güllük Dağı Termessos Milli Parkı	Akdeniz	Antalya	03.11.1970	6.702
11	Kovada Gölü Milli Parkı	Akdeniz	Isparta	03.11.1970	6.534
12	Munzur Vadisi Milli Parkı	Doğu Anadolu	Tunceli	21.12.1971	42.000
13	Olimpos/Beydağları Sahil Milli Parkı	Akdeniz	Antalya	16.03.1972	34.425
14	Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı	Batı Marmara	Çanakkale	22.11.1973	33.000
15	Köprülü Kanyon Milli Parkı	Akdeniz	Antalya	12.12.1973	36.614
16	Ilgaz Dağı Milli Parkı	Batı Karadeniz	Çankırı, Kastamonu	02.06.1976	1.088
17	Başkomutan Tarihi Milli Parkı	İç-Batı Anadolu	Afyon, Kütahya, Uşak	08.11.1981	40.742
18	Göreme Tarihi Milli Parkı	İç Anadolu	Nevşehir	25.11.1986	9.572
19	Altındere Vadisi Milli Parkı	Doğu Karadeniz	Trabzon	09.09.1987	4.800
20	Boğazköy/Alacahöyük Milli Parkı	İç Anadolu	Çorum	21.09.1988	2.634
21	Nemrut Dağı Milli Parkı	Güneydoğu Anadolu	Adıyaman	07.12.1988	13.850

Tablo 3'ün devamı

22	Beyşehir Gölü Milli Parkı	İç Anadolu	Konya	11.01.1993	88.750
23	Kazdağı Milli Parkı	Marmara	Balıkesir	17.04.1993	21.300
24	Kaçkar Dağları Milli Parkı	Doğu Karadeniz	Rize	31.08.1994	51.550
25	Hatilla Vadisi Milli Parkı	Doğu Karadeniz	Artvin	31.08.1994	17.138
26	Karagöl/Sahara Milli Parkı	Doğu Karadeniz	Artvin	31.08.1994	3.766
27	Altınbeşik Mağarası Milli Parkı	Akdeniz	Antalya	31.08.1994	1.156
28	Honaz Dağı Milli Parkı	Ege	Denizli	21.04.1995	9.616
29	Aladağlar Milli Parkı	İç Anadolu	Niğde, Adana, Kayseri	21.04.1995	54.524
30	Marmaris Milli Parkı	Akdeniz	Muğla	08.03.1996	33.350
31	Saklıkent Milli Parkı	Akdeniz	Muğla, Antalya	06.06.1996	1.643
32	Troya Tarihi Milli Parkı	Marmara	Çanakkale	07.11.1996	13.350
33	Küre Dağları Milli Parkı	Batı Karadeniz	Kastamonu, Bartın	18.05.2000	37.172
34	Sarıkamış/Allahuekber Dağları Milli Parkı	Doğu Anadolu	Kars, Erzurum	19.10.2004	22.980
35	Ağrı Dağı Milli Parkı	Doğu Anadolu	Ağrı, Iğdır	17.11.2004	87.380
36	Gala Gölü Milli Parkı	Marmara	Edirne	05.03.2005	6.090
37	Sultansazlığı Milli Parkı	İç Anadolu	Kayseri	17.03.2006	24.523
38	Tek Tek Dağları Milli Parkı	Güneydoğu Anadolu	Şanlıurfa	25.06.2007	19.335
39	İğneada Langoz Ormanları Milli Parkı	Marmara	Kırklareli	03.11.2007	3155
40	Yumurtalık Lagünü Milli Parkı	Akdeniz	Adana	06.12.2008	16430
41	Nene Hatun Tarihi Milli Parkı	Doğu Anadolu	Erzurum	06.06.2009	387

1.3.1.1.3. 4915 Sayılı Kara Avcılığı Kanunu

İlk kez 3167 Sayı ile 5 Mayıs 1937 tarihinde yayınlanan ve 4915 Sayı ile 1 Temmuz 2003 tarihinde değiştirilen Kara Avcılığı Kanunu kapsamında iki alan koruma statüsü yer almaktadır. Yaban hayatı koruma sahaları ve yaban hayatı geliştirme sahalarının her ikisi de orman rejimine giren yerlerde Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından, diğer yerlerde ise Bakanlar Kurulu'nca ilan edilmektedir. Bu sahaların ayrılması ve yönetimlerine ilişkin esas ve usuller aynı bakanlık tarafından çıkarılan yönetmeliklerle belirlenmektedir (Eken ve Ark., 2006).

Kara Avcılığı Kanunu'nun amacı, “sürdürülebilir av ve yaban hayatı için av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamları ile birlikte korumalarını, geliştirilmelerini, avlanmaların kontrol altına alınmasını, avcılığın düzenlenmesini, av kaynaklarının milli

ekonomi açısından faydalı olacak şekilde değerlendirilmesini ve ilgili kamu ve özel hukuk tüzel kişileri ile işbirliğini sağlamaktır’’ şeklinde açıklanmıştır (T.C. Resmi Gazete, 2003).

Bu kanun kapsamında Yaban Hayatı Koruma Sahaları ve Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları olmak üzere iki koruma alanı belirlenmiştir.

1.3.1.1.4. 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

Kültür Bakanlığı’nın yetkisi kapsamında 2863 Sayılı ile 21 Temmuz 1983 tarihinde yayımlanarak, 3386 Sayı ve 17 Haziran 1987 tarihinde birtakım değişiklikler yapılan Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile birlikte ‘‘kültür varlıkları’’, ‘‘tabiat varlıkları’’ ve ‘‘sit’’ kavramlarının tanımı yapılmıştır.

Bu kanunun amacı, ‘‘korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir’’ şeklinde açıklanmıştır (T.C. Resmi Gazete, 1983).

1.3.1.1.5. 2872 Sayılı Çevre Kanunu

Milli Parklar Yasası ile aynı gün kabul edilip ve yayımlanan 2872 Sayılı Çevre Kanunu’nun 9. Maddesinde, Bakanlar kurulu, ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik önemi olan çevre kirlenmeleri ve bozulmalarına duyarlı alanları, tabi güzelliklerin ileriki nesillere ulaşmasını emniyet altına almak üzere gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi amacıyla ‘‘Özel Çevre Koruma Bölgesi’’ olarak tespit ve ilan etmeye yetkilidir denilmektedir. Bu özel çevre koruma bölgelerinin ilan edildiği 22.10.1990 tarih ve 90/1117 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı’nın 1. Maddesinde; ‘‘Ekolojik öneme sahip çevre kirlenmesine ve bozulmaya hassas, tarih ve tabiat varlıkları bulunan alanların gelecek nesillere intikalini sağlamak, getirilecek koruma ve gelişme kararları ile bu vasıfların devamlılığını temin etmek amacıyla, ekli haritalarda kara ve deniz sınırları koordinatlarla belirtilen alanlar Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak tespit ve ilan edilmiştir’’ denilmektedir.

Tarım, turizm ve şehirleşme baskısı nedeniyle tehdit altında bulunan doğal hayatın korunması için ülkemizde ilk defa 1988 yılında ihdas edilen ve günümüzde Çevre ve Orman Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı

(ÖÇKKB), Özel Çevre Koruma (ÖÇK) Bölgeleri'nin yönetiminden sorumludur. Ülkemiz yüzölçümü içindeki payı % 1,8 olan bu bölgeler Belek, Foça, Datça-Bozburun, Fethiye-Göcek, Gökova, Göksu Deltası, Gölbaşı, Ihlara, Kaş-Kekova, Köyceğiz-Dalyan, Pamukkale, Patara, Tuz Gölü, Uzungöl ve Saroz Körfezi'dir. ÖÇKKB, bu 15 bölgenin sahip olduğu zengin çevre değerlerini korumak, mevcut sorunları gidermek, kara, kıyı, akarsu, göl ve deniz kaynaklarının verimliliklerini koruyarak geliştirmek, tüketilmiş stokları yeniden kurmak için her türlü araştırma, inceleme ve icraatı yapmakla görevlidir. Toplumda çevre koruma anlayışının gelişmesine katkıda bulunmak ve kalıcı davranış değişikliklerini sağlamak için her seviyede çevre koruma eğitimi yapmak da ÖÇKKB'nın görevleri arasındadır (URL-3).

Bu tanımdan da anlaşıldığı gibi özel çevre koruma bölgeleri genelde, ekolojik yönden önemli ve çevre kirlenmesinin yoğun olduğu, tarihi, arkeolojik ve kültür zenginliğine sahip, kara ve su ekosistemlerini içeren kendine has biyolojik zenginliğe sahip bölgeleri kapsamaktadır (Yücel, 2005).

1.3.1.1.6. 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu

1380 Sayılı ve 1971 tarihli Su Ürünleri Kanunu'nun amacı, su ürünlerinin korunmasını, istihsalini ve kontrolünü sağlamaktır. 2. Maddesi'nde "su ürünleri", "istihsal yerleri ve vasıtaları", "üretim ve yetiştirme yerleri", "lagünler", "dalyan yerleri" ve "volü yeri" gibi kavramlara açıklık getirilmiştir (T.C. Resmi Gazete, 1971).

1.3.1.2. Türkiye'nin Uluslararası Koruma Statüleri Kapsamında Korunan Alanları

1.3.1.2.1. Biyosfer Rezerv Alanları

Bu koruma statüsü, dünya üzerinde özel bir iklim ve yaban hayatı ile karakterize olunan belli başlı biyomları temsil eden türler ile yaşama ortamları, çeşitli ekosistem veya doğal peyzaj örneklerini içeren alanlar olarak tanımlanabilir (Demirel, 2005). Bir başka tanıma göre biyosfer rezerv alanları; doğal ve kültürel peyzajın seçkin örneklerini bünyesinde bir arada barındıran, yasal olarak koruma altına alınmış alanlardır (Zal'a atfen Kurdoğlu, 2002).

Biyosfer rezervlerinden beklenen biyolojik çeşitliliğin korunması ve doğal kaynaklardan yararlanmanın mümkün olabilmesi için biyosfer rezervleri genelde birbirleriyle bağlantılı bir şekilde üç ana bölgeye ayrılır (URL 4). Bunlar;

Çekirdek Bölge; Yasal olarak koruma altına alınmış peyzajları, ekosistemleri ve türleri kapsar. Bu bölge doğanın korunması için yeterli büyüklüğe sahip olmalıdır. Çekirdek bölgede bilimsel araştırmalar ve izleme çalışmaları ile zorunlu hallerde yöre halkının geleneksel kullanımları hariç insan faaliyetleri söz konusu değildir.

Tampon Bölge (yada bölgeler); Çekirdek bölgeyi çevreleyen ve sınırları açıkça belirlenmiş alanlardır. Bu bölgedeki faaliyetler koruma amaçlarıyla çelişmeyen ve hatta doğa korumaya destek olan faaliyetler olmalıdır. Yürütülecek bilimsel araştırmalar doğal vejetasyon yapısının ortaya konulması, ziraat arazileri, ormancılık, balıkçılık, ürün kalitesinin artırılması gibi konulara dönük olabilir. Geçiş bölgesinde bozulmuş ekosistemlerin iyileştirilmesine dönük bilimsel çalışmalara da yer verilebilir. Tampon bölge eğitim, turizm ve rekreasyonel kullanımlara olanak sağlar.

Geçiş/Gelişme Bölgesi; Çekirdek ve Tampon bölgenin dışarıya doğru uzantısı olup, tarımsal faaliyetler, yerleşme yerleri ve diğer kullanımların bulunduğu alanlardır. Bu bölgede yöre halkı, doğa koruma kurumları, bilim adamları, sivil toplum kuruluşları, özel yatırımcılar vb. alanın daha sürdürülebilir kullanımı ve yöre halkının kalkınmasına dönük yönetimi için birlikte çalışmak zorundadırlar. Biyosfer rezervleri bu bölgelendirmenin daha sürdürülebilir kullanımı ve bölgesel kalkınmanın desteklenmesi için önemli bir rol oynamalıdır.

Bu üç bölgeleme biyosfer rezervi olarak seçilen alanın coğrafi koşullarına göre birbirini çevreleyen iç içe geçmiş daireler şeklinde olabileceği gibi, biyosfer rezerv anlayışının uygun bir şekilde yerleştirilmesi için oldukça esnek bir özelliğe de sahiptir.

Bugüne kadar 109 ülkede toplam 564 adet biyosfer rezerv alanı bulunmaktadır (URL-5). UNESCO 29 Temmuz 2005 tarihinde Paris'te düzenlenen toplantısında, 17 ülkeden 23 sahayı, Dünya Biyosfer Rezerv Ağına ekledi. Bu alanlar içerisinde ülkemizden Artvin Camili Biyosfer Rezerv Alanı olarak tescil edilmiştir (URL-6).

1.3.1.2.2. Dünya Mirası Alanları

Bütün insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen evrensel değerlere sahip kültürel ve doğal siteleri dünyaya tanıtmak, toplumda söz konusu evrensel mirasa sahip çıkacak bilinci oluşturmak ve çeşitli sebeplerle bozulan, yok olan kültürel ve doğal değerlerin yaşatılması için gerekli iş birliğini sağlamak amacıyla UNESCO'nun 17 Ekim- 21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanan 16. Genel Konferansı'nda sorunun uluslararası bir sözleşme konusu yapılmasına karar verilmiştir ve 16 Kasım 1972'de "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme" kabul edilmiştir. Türkiye, bu sözleşmeyi 23 Mayıs 1982 tarihinde onaylamış ve 1983 yılında Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Demirel, 2005).

Dünyada çok sayıda ülkede, biyosfer rezerv, milli park ve dünya mirası aynı alan üzerinde bulunmaktadır. Zaten bu alanların seçilmesinde göz önüne alınan ölçütler tüm koruma alanlarına az çok değişiklikle uygulanabilecek olan ölçütlerdir (Axis 2000 Ans'e atfen Kurdoğlu, 2002). Dünya Miras Alanları, bugüne kadar 151 ülkede 704'ü kültürel 180'i doğal, 27'i doğal ve kültürel olmak üzere 911 adede ulaşmıştır (URL-7).

Ülkemizde, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, yürüttüğü çalışmalar neticesinde bugüne kadar Dünya Miras Listesine 9 adet varlığımızın alınması sağlanmıştır. Ülkemizde bulunan Göreme Tarihi Milli Parkı aynı zamanda bir Dünya Miras Alanıdır (Demirel, 2005).

1.3.1.2.3. Canlı Gen Kaynakları Koruma Alanları (Biyogenetik Rezervler)

Doğal dengeyi sağlamak ve bu suretle çeşitli yaşam ortamlarındaki hayvan ve bitki türü çeşitliliğini devam ettirmek amacıyla, yasal bir statü ile koruma altına alınmış, bir veya birden fazla tipik, emsalsiz, nadir veya tehlike altında bulunan habitat, biyosönöz ve ekosistem ile karakterize olunan alanlardır (Demirel, 2005).

Bu koruma sistemi ilk kez 1973 tarihinde Viyana'da toplanan Avrupa Çevre Bakanları Konferansında gündeme gelmiş, 1976 yılında toplanan Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nce alınan 17 no'lu tavsiye kararı ile uygulamaya konmuş uluslararası bir koruma sistemidir. Biyogenetik rezervler; yasal bir statü ile korunması garanti altına alınmış, bir veya birden fazla tipik, eşsiz, nadir veya tehlike altında bulunan habitat,

biyosönöz (yaşam birliği) ve ekosistem ile karakterize olunan alanlardır (Karakurum’a atfen Kurdoğlu, 2002).

Avrupa’da 22 ülkede toplam 344 adet Biyogenetik Rezerv Alanı bulunmaktadır (URL-8). Ülkemiz için 7 Biyogenetik Rezerv Alanı (BRA) belirlenmiştir.

1.3.1.2.4. Ramsar Alanları (Sulak Alanlar)

Sulak alanlar; tabii veya sunî, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gel – git hareketlerinin çekilme derecesinde 6 metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan bütün sular, bataklık, sazlık ve turbiyeler olarak tanımlanır (Demirel, 2005).

Bu alanlar yöre insanlarına ve ülkenin geneline geniş yelpazede hizmet veren oldukça karmaşık doğal sistemlerdir ve yeryüzündeki başka hiçbir ekosistemle karşılaştırılmayacak ölçüde işlev ve değerlere sahiptir. Sulak alanlar, tropik ormanlardan sonra biyolojik çeşitliliğin en yüksek olduğu ve en üretken ekosistemlerdir. Pek çok tür ve çeşitteki canlılar için uygun beslenme, üreme ve barınma ortamı olan sulak alanlar, yalnız bulundukları ülkenin değil, tüm dünyanın doğal zenginlik müzeleri olarak kabul edilmektedir (URL-9).

“Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanların Korunması Sözleşmesi”nin temeli 1967 yılında Ankara’da yapılan “Uluslararası Sulak Alan Ekolojisi Teknik Toplantısı”na dayanmaktadır. Toplantı sonuç bildirgesinin 10. Maddesi ile sulak alanların korunması için uluslararası bir sözleşmenin hazırlanması ön görülmüştür. Bu toplantıdan 4 yıl sonra Şubat 1971 yılında İran’ın Ramsar Kenti’nde 55 taraf ülkenin katılımıyla imzalanarak Global Ölçekte “Sulak Alan Sözleşmesi” bütün ülkelerce kabul edilmiştir. Ülkemiz bu sözleşmeye 30 Aralık 1993 tarihinde taraf olmuş ve sözleşme 94-5434 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla 17.05.1994 tarih ve 21937 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Demirel, 2005).

Bugüne kadar Ramsar Sözleşmesi’ne 160 ülke taraf olmuştur. Bu ülkelerde 1926 adet ve toplam yüz ölçümü 187.984.550 hektar sulak alanı sözleşme kapsamına alınmıştır (URL- 10). Ülkemiz, Ramsar Sözleşmesine 1994 yılında taraf olmuş ve bugüne kadar 13 sulak alanını sözleşme listesine dahil ettirmiştir.

1.4. Korunan Alan Yönetiminin Özellikleri ve İlgili Grupları

Yönetim biliminde yönetimin temel işlevi denildiğinde “Planlama”, “Örgütlenme”, “Yürütme” ve “Denetim” işlev sıralaması akla gelmektedir (Özdönmez, Akesen ve Ekizoğlu, 1998).

Örgütlenme siyasi karar vericilerin ağırlığında biçimlenmekle birlikte, özellikle korunan alanların planlanmasında, uygulanmasında ortaya çıkan özellikler ülkemizin bu alandaki doğa koruma ve kullanma biçimini, politikalarını, yönetim anlayış ve yaklaşımını yansıtan önemli göstergelerdir. Yanlış örgütlenmenin tüm olumsuzlukları söz konusu yönetim işlevlerini etkilemektedir. Korunan alanların planlanmasında en etkili gösterge ulusal parkların planlama ve yönetiminde görülen yaklaşımlardır. Çünkü ulusal parkların başlangıcından günümüze korunan alan sisteminin en önemli ögesi olduğu tartışmasızdır. Ayrıca bu yönetim statüsü evrensel boyutlarda en yaygın ve tanınan bir örnektir (Akesen, 2005).

Ülkemizde korunan alanların yönetimi devletin sorumluluğu altında yürütülmektedir. Ancak kamu kesimi dışında diğer ilgi gruplarının da korunan alan politikalarının oluşumu ve uygulaması sürecine katılımları sağlanmalıdır. Bir korunan alan, gerek doğal ve gerek kültürel kaynak değerlerinin önemi ve yararlarından, gerekse bu değerlerin yönetiminden çeşitli derecelerde etkilenen toplum kesimleriyle bir ilişki içindedir. Bu toplum kesimlerinin korunan alanlarla ilişkisi yararlanma derecesi, yakınlık, hukuksal statü, bireysel ya da kurumsal ilişki içinde olma vb. gibi özelliklere bağlı olarak değişebilmektedir. Korunan alan yönetimiyle çeşitli düzeylerde ilgili toplum kesimleri ya da paydaşlar aşağıdaki şekilde sıralanabilir (Feyerabend, 2004):

1. Alan içindeki arazi sahipleri,
2. Yörede yaşayanlar ve geleneksel olarak yaşamını sürdüren yerel halk,
3. Çeşitli kullanıcı gruplarını içeren sosyal örgütler (gençlik örgütleri, ziraat birlikleri, balıkçılar, safari turlarına katılanlar gibi),
4. Seçimle iş başına gelen yerel yönetim birimleri (belediye başkanlığı ve meclisi ile köy muhtarlığı ve ihtiyar heyetleri gibi),
5. Ulusal hükümetler,
6. Gönüllü kuruluşlar (sosyal ya da çevresel amaçla kurulmuş örgütler),
7. İlgili devlet kuruluşları (planlama, sağlık, ormancılık, tarım, turizm gibi),

8. Korunan alan yönetiminden doğrudan sorumlu ve yetkili birimler (park örgütü, koruma kuralları ve varsa görevli diğer sivil toplum kuruluşları),
9. Meslek örgütleri ve sendikalar,
10. Siyasi partiler,
11. Yargı organları,
12. Ticari kuruluşlar (tur operatörleri, perakende ve toptan satış mağazaları, eğlence sektörü, bankalar ve diğer finans kuruluşları),
13. Medya,
14. Üniversiteler ve araştırma kurumları,
15. Uluslararası örgütler (çevre örgütleri, Dünya Bankası, OECD, AB vb.),
16. İlgili plan, proje ve programları hazırlayan ve danışmanlık yapan uzman personel (orman mühendisi, peyzaj mimarı, halkla ilişkiler uzmanı, rehber, sosyolog, yaban hayatı uzmanı, arkeolog, jeolog v.b.),
17. Eğitim kuruluşları,
18. Rekreatif kullanıcılar.

Korunan alanlar çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan toplumun tüm kesimlerini farklı biçimlerde ve değişik açılardan ilgilendirdiğinden, korunan alan yönetimiyle ilgili toplum kesimlerinin de geniş bir dağılım gösterdiği göze çarpmaktadır. Kamu kurumları, özel sektör temsilcileri, araştırma ve eğitim kurumları, sivil toplum örgütleri ve meslek odaları, yöre halkı başta olmak üzere toplumun geniş ve farklı kesimleri korunan alanların kullanımı ve yönetimiyle etkileşim halindedir. Korunan alan örgütleri, alan içindeki kaynakları kullananlar (arazi sahipleri, tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar, ticari faaliyette bulunanlar, rekreatif kullanıcılar) ve alan içi ve yakın çevresinde yaşamını sürdüren yöre halkı korunan alan yönetimiyle ilgili temel birim ya da gruplar olarak görülebilir. Başka bir deyişle bu kesimler dünyanın birçok bölgesinde korunan alan kaynaklarıyla doğrudan ilişki kuran ve bu kaynakların kullanımını ve yönetimini şekillendiren başlıca ilgi gruplarıdır (Kuvan, Özden ve Erdönmez, 2010).

Çağımızda doğa koruma disiplininin çok yönlülüğüne uyumlu olarak birçok meslek grubu korumadan sorumlu kuruluşlarla birlikte, işbirliği içinde çalışmaktadır. Doğanın ve ekosistemlerin karmaşık yapısı içinde etkin bir korumaya ulaşmak için sadece doğa koruma görevini üstlenen kurumların çabaları yeterli olmamaktadır. Geçmişte yapılmış olan hataları iyi değerlendiren ülkeler, yönetimin etkinleştirilmesinde yeni deneyimlere girişerek başarılar elde etmiştir. İşte bu başarıların en önemlisi olan ‘‘Korumanın yörede

yaşayan halk ile birlikte” gerçekleştirilmesi doğa ve çevre korumasını çok önemli bir aşamaya getirmiştir (Altan, 2003).

Yönetim planlarının hazırlanması aşamasında halk katılımının sağlanmasının yararları şunlardır (Thomas ve Middleton’a atfen Erdönmez, 2005):

- Korunan alan içinde ya da yakınında yaşayanlar ile ziyaretçi ve diğer kullanıcılarda “sahip olma” duygusunun artması.
- Alanın korunmasında sağlanacak başarının düzeyinde artış.
- Karar alma sürecinde halk katılımının artması, yönetim amaçlarından halkın haberdar olması
- Koruma planlaması ile kalkınma planlaması arasında bağlantı kurulması.
- Yöneticilerle ilgi grupları arasında bir iletişim mekanizmasının kurulması.

1.5. Yayla ve Yaylacılığın Tanımları

Hukuki açıdan yayla bir veya birkaç köy veya kasaba halkına, hayvanları ile birlikte çıkıp yazı geçirmek ve hayvanlarını otlatmak üzere tahsis edilmiş yüksek rakımlı arazilerdir (Sözer, 1972). Türkiye’nin her yöresinde yayla sözcüğü; “ yazın çıkıp oturulan yer, dağların üzerindeki yazlık ikametgah ya da yazlık mer’a anlamına gelmektedir (Atmış, 1994). Yaylalar sürekli iskan bölgeleri olmayan, geçici ve mevsimlik iskana uygun ve kendine özgü bir yapılanmaya sahip kışın erişilemeyen doğal dağ mer’aları olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2005).

Emiroğlu (1977)’na göre yayla: yan göçebe, mezra, köy, kasaba ve kentlerde yaşayan insanların kullandıkları, farklı iklim koşullarında ve yükseltiler üzerinde bulunan geçici, bazen sürekli yerleşim yerleridir (Uzun, 1998).

Yaylaların belirgin özelliği hayvancılığa elverişli otsu bitki örtüsüne sahip olmasıdır. Bu nedenle yayla sözcüğü aynı zamanda “otlakiye” ve “mer’a” sözcükleri ile eş anlamlı olarak da kullanılmaktadır. Yaylalar, uzun yıllar boyunca yörede yaşayanların ekonomik etkinlikte bulunarak (hayvancılık, tarıma dayalı üretim ve gelenek/kültür ürünleri üretimi, vb.) yararlandıkları yerler olarak değer kazanmışlardır (Pirselimoğlu, 2007).

Yaylacılık; geçimini daha çok topraktan sağlayan insan gruplarının, hayvan sürülerine bol ve taze ot bulmak, hayvansal gıdalar üretmek amacıyla sıcak mevsimlerde sabit meskenlerini terk ederek kıyı düzlükler, ovalar, vadiler, dağ etekleri ve hatta plato

yüzeylerinden yaylalara çıkıp tarımsal faaliyet yapma işi olarak ifade edilir (Daşcı ve Çomaklı, 2006). Yaylacılık, geleneksel bir temele dayalı olan hayvancılığın, ülkemizde sürdürülen en yaygın tipidir. Temeli hayvancılık ekonomisine dayalı bir faaliyet olmasına rağmen, yaylacılığın bir de sosyal boyutu bulunmaktadır (Somuncu, 2005).

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yaylalar genelde 1300 m. üzerindeki yükseltide yer alan yaklaşık % 40'ı ağaç yetiştirme sınırı altında dolayısıyla orman alanı içinde, % 60'ı bu sınırı oluşturan yaklaşık 2000-2300 m. yüksekliğin üzerindeki alanlardır (Canalıoğlu, 2000).

Trabzon'da yaylalar yaklaşık 1600 m. yüksekliklerden başlamaktadır. Deniz seviyesinden 1400 metreye kadar olan yükseltilerde köyler yer almakta, 1500 metreden başlayan mezarlar 1800 metreye kadar uzanabilmektedir. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde mezarlara nisan sonunda, yaylalara ise mayıs ortalarından haziran başlarına kadar çıkılır. Çıkış tarihleri, yaylaların yükseklik ve uzaklığına göre değişir. Ayrıca hava koşulları da bu tarihin birkaç gün önce ya da sonra olmasını etkiler (Sümerkan'a atfen Pirselimioğlu, 2007).

1.5.1. Yayla Alanlarıyla İlgili Yasal Düzenlemeler

Mera, yaylak ve kışlaklar ile umuma ait çayır ve otlakların, gerek alan gerekse verim bakımından azalmasına neden olan faktörlerin neler olduğunun, geçmişteki mevzuatlarda nelerin eksik olduğunun tespiti yapılarak bu eksikliklerin giderilmesi ve yeni bir mera yönetim modelinin getirilmesi amacıyla Mera Kanunu hazırlanmıştır. Ayrıca bu amaçla birlikte, günün şartlarına uygun müstakil bir mevzuatın hazırlanması ile mera ile ilgili faaliyetlerin tek bir kuruluş tarafından yürütülmesi, yerinde yönetim, kullanıcılarla uygulayıcılara yetki ve sorumluluk verilerek katılımcılığın sağlanması hedeflenmiştir (Özbay ve Velioğlu, 2008).

Bu amaçla 4342 Sayılı Mera Kanunu 28.02.1998 tarihinde uygulamaya girmiştir. Mera Kanunu'nun önemli bazı hükümleri aşağıda verilmiştir (T.C. Resmi Gazete, 1998).

- Çayır: Taban suyunun yüksek bulunduğu veya sulanabilen yerlerde biçilmeye elverişli, yem üretilen ve genellikle kuru ot üretimi için kullanılan yeri,
- Mera: Hayvanların otlatılması ve otundan yararlanılması için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan yeri,

Yaylak: Çiftçilerin hayvanları ile birlikte yaz mevsimini geçirmeleri, hayvanlarını otlatmaları ve otundan yararlanmaları için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan yeri,

Kışlak: Hayvanların kış mevsiminde barındırılması ve otundan yararlanılması için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan yeri,

Tahsis: Çayır, mera, yaylak ve kışlakların kullanımlarının verimlilik ve sosyal adalet ilkelerine uygun şekilde düzenlenerek, münferiden ya da müştereken yararlanılmak üzere bir veya birkaç köy ya da belediyeye bırakılmasını,

Tahdit: Çayır, mera, yaylak ve kışlak arazisi olduğuna karar verilen yerlerin sınırlarının usulüne uygun olarak ülke nirengi sistemine dayalı 1/5000 ölçekli haritalar üzerinde belirtilmesini ve bu sınırların arazi üzerinde kalıcı işaretlerle işaretlenmesini,

Tespit: Bir yerin mera, yaylak ve kışlak arazisi olup olmadığının resmi evrakla ve bilirkişi ifadeleri ile belgelendirilmesini ifade eder (Madde 3) .

- Mera, yaylak ve kışlakların kullanma hakkı bir veya birden çok köy veya belediyeye aittir. Bu yerler devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, zaman aşımı uygulanamaz, sınırları daraltılamaz. Ancak, kullanım hakkı kiralanabilir. Kiralama ilkeleri yönetmelikle belirlenir (Madde 4).
- Mera, yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsisi Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca yapılır. Orman içi, orman kenarı ve orman üst sınırında bulunan mera yaylak ve kışlakların tespit, tahdit ve tahsisi çalışmalarına, ilgili orman teşkilatından bir orman mühendisi komisyonda yer alır (Madde 6).
- Tahsis amacı değiştirilmedikçe mera, yaylak ve kışlaktan bu kanunda gösterilenden başka şekilde yararlanılamaz. Ancak, bu kanuna veya daha önceki kanunlara göre mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilmiş olan veya kadimden beri bu amaçla kullanılan arazilerden; imar planlarının hazırlanması, toprak muhafazası, gen kaynaklarının korunması, milli park ve muhafaza ormanı kurulması, doğal, tarihi ve kültürel varlıkların korunması, sel kontrolü, akarsular ve kaynakların düzenlenmesi için ihtiyaç duyulan yerler ilgili bakanlığın talebi, Maliye Bakanlığı'nın ve valiliğin uygun görüşü üzerine bakanlıkça tahsis amacı değiştirilebilir ve söz konusu yerlerin hazine adına tescili yapılır (Madde 14).

- Yaylak ve kışlaklarda, 442 Sayılı Köy Kanunu'nda öngörülen inşaatlar ile valiliklerden izin alınmak suretiyle imar mevzuatına göre yapılacak kullanma amacına uygun mandıra, sulak, sundurma ve süreklilik göstermeyen barınak ve ağıllar ile Turizm Bakanlığı'nın talebi üzerine turizme açılması uygun görülen bölgelerde ahşap yapılar dışında, ev, ahır ve benzeri inşaatlar yapılamaz (Madde 20).
- Orman bölgelerindeki köy ve belediyelere tahsis edilen mera, yaylak ve kışlaklardan o köy veya belediye halkı, bu kanun ve 6831 Sayılı Orman Kanunu gereğince konulan kayıtlara uymak şartı ile yararlanırlar. Orman Bakanlığı, orman içi, orman kenarı ve orman üst sınırı mera, yaylak, kışlak ve otlakların koruma, bakım ve ıslahı konusunda kanunlar ile verilen görevi yapmaya devam eder (Madde 28).

4342 Sayılı Mera Kanunu'nda 08.06.2004 tarihinde geçici madde eklenmiş ve geçici 3. maddesinde 03.06.2007 tarihinde değişiklik yapılmıştır. 5178 Sayılı ve 5658 Sayılı Mera Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun hükmü aşağıda verilmiştir (T.C Resmi Gazete, 2004; 2007).

- Belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde kalan ve 1.1.2003 tarihinden önce kesinleşen imar planları içerisinde yerleşim yeri olarak işgal edilerek mera olarak kullanımı teknik olarak mümkün olmayan yerlerin tahsis amacı değiştirilerek hazine adına tescilleri yapılır. Ancak ilgili belediye veya kamu kurum ve kuruluşları adına tescil edilmiş olanların dava konusu olup olmadıklarına bakılmaksızın ücretsiz olarak tescilleri aynen devam eder. Hazine adına tescil edilmesi gerekirken gerçek veya tüzel kişilere tescil edilmiş taşınmazlara ilişkin açılan davalardan, emlak veya rayiç bedellerinin toplamının yarısı üzerinden taşınmazların halen maliki olan kişilerce hazine bedellerinin ödenmesi kaydıyla vazgeçilir. Evvelce açılan davalarda hazine lehine kesinleşen kararlara konu taşınmazların tapuları aynı esaslara göre önceki maliklerine veya kanuni mirasçılarına devredilir (Geçici Madde 3).
- Birinci fıkrada nitelikleri belirtilen taşınmazlardan, hazine adına tescil edilmesi gerekirken belediyeler adına tescil edilen ve belediyelerce konut veya işyeri yapılmak üzere bedelsiz olarak veya bedeli karşılığında gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine tahsis edilen, daha sonra hazine tarafından

ilgili belediye aleyhine açılan davalar sonucu mera, yaylak ve kışlak olarak sınırlandırılmasına ve özel siciline yazılmasına karar verilerek mera, yaylak ve kışlak özel siciline yazılan, fakat daha sonra bu kanun hükümlerine göre mera, yaylak ve kışlak vasfı değiştirilerek hazine adına tescil edilen taşınmazlardan; herhangi bir kamu hizmeti için gerekli olmayan, hazinece herhangi bir tasarrufa konu edilmeyen ve halen tapuda hazine adına kayıtlı olan taşınmazlar, tahsis tarihindeki arsa değerine devir tarihine kadar geçen süre için yasal faiz eklenerek belirlenecek bedelin ilgililerce hazineye ödenmesi kaydıyla adlarına tahsis yapılanlara devredilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlığın görüşü alınarak Maliye Bakanlığınca belirlenir (Geçici Madde 3 Ek fıkra).

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Materyal

Bu araştırmanın ana materyalini, Trabzon ili Maçka ilçe sınırları içerisinde bulunan, Altındere Vadisi Milli Parkı içerisinde yer alan yayla alanları oluşturmaktadır.

Şekil 1. Araştırma alanının coğrafi konumu

Araştırma alanını çeşitli yönleri ile tanımlayan 1/25.000 ölçekli topoğrafik haritalar ile farklı ölçeklerde hazırlanmış haritalardan ayrıca araştırma alanı ile ilgili her türlü plan, proje, resim ve diğer materyallerden geniş ölçüde yararlanılmıştır.

Çalışmalar sırasında araştırma alanına ilişkin güncel verilerin elde edilmesi amacıyla Altındere Vadisi Milli Parkı'nda konu ile ilgili kişi ve kuruluşların hazırladığı Altındere Vadisi Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı Analitik Etüt Raporu (2005) incelenmiştir.

Çalışma alanı üzerinde yapılan gözlem ve incelemelerden, ayrıca araştırma alanından çekilen fotoğraflardan yararlanılarak bu bilgiler değerlendirilmeye alınmış, konu ile ilgili yapılan literatür taraması incelenerek değerlendirilmiştir.

Çalışmanın yöntemine yön vermesi amacıyla Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde yer alan yaylalarda yaşayan ve çeşitli yaylacılık etkinliklerinde bulunan insanlarla anket çalışması yapılmıştır. Ayrıca araştırmaya temel oluşturacak prensipleri

ortaya koyacak yöre insanları ve alanın yönetiminden sorumlu yetkililerle görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma konusuyla ilgili diğer dokümanlar da Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü, Trabzon Milli Parklar Şefliği, Trabzon İl Tarım Müdürlüğü'nden temin edilmiştir.

2.2. Yöntem

Korunan doğal alanlarda, kaynak ve kullanıcı arasındaki koruma-kullanma dengesinin sağlanabilmesi amacıyla birbirinden farklı uygulama alanı bulunan korunan alan ve yaylacılık etkinliklerinin, çalışma alanının yönetim modeline uygun kullanımının ortaya konması hedeflenmiştir.

Çalışma alanı olarak Altındere Vadisi Milli Parkı yayla alanlarının seçilmesinin nedeni; doğal, kültürel, görsel değerleri ile keşfedilmemiş alanlar olması ve yayla alanlarının sahip olduğu hassas doğal ve kültürel değerleri koruma endişesidir.

Araştırma akış şemasında da görüleceği üzere, öncelikle araştırmada gerek duyulan bilgilere ulaşmak amacıyla mevcut literatür taranmış, ilgili kurum ve kuruluşlarla temasa geçilerek alanın mevcut durumu ve alana ait plan ve politikalar hakkında bilgi toplanmıştır (Şekil 2).

Şekil 2. Araştırma akış şeması

Literatür aşamasında belirlenmiş eksik verileri tamamlamak ve anket sorularına karar vermek amacıyla ön arazi çalışması yürütülmüştür. Bunun için araştırma alanı içerisinde seçilen Furnoba Yaylası'na gidilmiştir.

Araştırmanın arazi aşamasında Altındere Vadisi Milli Park Şefliği sınırları içerisinde bulunan tüm yayla alanları gezilmiştir. Gezilen yerlerde, hazırlanan sorularla uygun kişilere yüz yüze görüşme tekniği uygulanmış ve anket yapılmıştır. Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde 28 adet yayla alanı bulunmasına rağmen 7 yayla alanının boş olması nedeniyle Tablo 4’de gösterildiği şekilde anket çalışması 21 yaylada 59 hanede ve her haneden 1 kişiyle yapılmıştır. Aynı zamanda anket yapılan her yaylada bir kişiye yayla alanı hakkında genel bilgilere ulaşmak amacıyla hazırlanan mülakat soruları uygulanmıştır. Alınan cevaplar ve arazide görülen değişik durumlar kaydedilip değerlendirilmiştir. Tüm bunlar yapılırken arazide çekilen fotoğraflarla da konu daha anlaşılır hale getirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4. Anket çalışması yapılan yaylalar ve anket uygulamasına katılan kişi sayısı

NO	YAYLA ADI	ANKET UYGULAMASINA KATILAN KİŞİ SAYISI
1	Akboran	5
2	Aksu	1
3	Boncuklu	4
4	Dere	3
5	Ermeni	1
6	Esensuyu	1
7	Eşkıya	2
8	Furnoba	13
9	Haliya	1
10	İsgobel	1
11	İspendemos	1
12	Karaburun	3
13	Küçükyurt	1
14	Kürtdere	7
15	Manıklı	2
16	Mezarlık	2
17	Omela	1
18	Papazyurdu	3
19	Sazlık	2
20	Sel	1
21	Taşköprü	4
TOPLAM		59

Verilerin analizi aşamasında yüzde analiz yöntemi kullanılarak bu çerçevede bulgular bölümü hazırlanmış, ulaşılan sonuçlar şekil, grafik, tablo olarak ifade edilmiştir. Sonuç aşamasında ise elde edilen bulgular sentezlenmiş ve arazide yapılan çalışmalar değerlendirilmiştir. Son olarak yayla kullanıcıları ve milli park yönetimi açısından yararlı olabilecek öneriler ortaya konulmuştur.

2.2.1. Yerel Halk Anketinin Uygulanması

Yöre halkının araştırma alanı ile ilgili düşüncelerini değerlendirebilmek amacıyla milli park içerisinde yaşayan ve aktif olarak yaylacılık etkinliklerinde bulunan yerel halk ile anket çalışması yapılmıştır. Anket formu Ek 1’de yer almaktadır. Anketler 2010 yılı Ağustos-Eylül dönemi içerisinde uygulanmış ve doğrudan araştırmacı tarafından birebir görüşme yolu kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Şekil 3. Katılımcı yerel halk ile yapılan anket çalışmalarından görünüm

2005 yılında yayımlanan Altındere Vadisi Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı Analitik Etüt Raporunda belirtilen yaylaları kullanan açık hane sayısı Tablo 5’de verilmiştir, anket sayısının belirlenmesinde bu bilgi temel alınarak aşağıdaki formül kullanılmıştır.

Tablo 5. Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde kalan yaylalar ve bu yaylaların hane sayıları (Anonim, 2005).

NO	YAYLA ADI	TOPLAM HANE SAYISI	AÇIK HANE SAYISI
1	Ağakboran	4	3
2	Akboran	14	6
3	Aksu	5	0
4	Boncuklu	11	5
5	Çevlik	4	0
6	Dere	8	6
7	Ermeni	8	3
8	Esensuyu	3	0
9	Eşkîya	7	5
10	Furnoba	45	28
11	Haliya	5	2
12	Harman	6	0
13	İsgobel	15	8
14	İspendemos	10	2
15	Karaağaç	6	0
16	Karaburun	10	6
17	Kesemetri	2	0
18	Kıranıyurt	4	0
19	Küçükyurt	3	0
20	Kürtdere	28	12
21	Manıklı	10	3
22	Mezarlık	8	0
23	Omela	2	0
24	Papazyurdu	14	5
25	Sazlık	8	5
26	Sel	6	0
27	Taşköprü	10	6
28	Zalışki	3	0
TOPLAM		259	105

$$= \frac{\quad}{\quad} +$$

N = Toplumun Büyüklüğü

t = Güven Katsayısı

m = Hata Yüzdesi

p, q = Varyans Katsayısı

N = 105 Açık Hane Sayısı

$t = 2$ (% 95 güvenle çalışılmıştır)

$m = \% 10$

$p, q = 0.5, 0.5$ (Toplum homojen kabul edilmiştir)

$$= \frac{105 \cdot 2 \cdot 0.5 \cdot 0.5}{105 \cdot 0.1 + 2 \cdot 0.5 \cdot 0.5} = 51$$

Çıkan sonucun 51 olmasına karşın yerel halk ile yapılan anket sayısı 59 olarak belirlenmiştir. Anket formunda toplam 19 adet soru bulunmaktadır, bu sorular SPSS 13.0 istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

2.2.2. Yerel Halk Mülakat Sorularının Uygulanması

Altındere Vadisi Milli Park sınırları içerisinde bulunan ve anket çalışması yapılan her yaylada bir kişiye, yayla alanı hakkında genel bilgilere ulaşmak amacıyla hazırlanan mülakat soruları uygulanmıştır. Mülakat formu Ek 2’de yer almaktadır. Söyleşi ve sohbet havasında geçen konuşmalarda yaylacıların yaylaları hakkında düşünceleri belirlenmiş ve yaylalar hakkında geniş bilgiler elde edilmiştir. Yaylacılarla yapılan mülakat sayısı 21 açık yayla olması nedeniyle 21 olarak belirlenmiştir. Mülakat formunda 16 soru bulunmaktadır ve bu sorulardan elde edilen cevaplar milli park içerisindeki yayla alanlarının tanıtımında ve yaylacılık etkinliklerinin belirlenmesinde kullanılmıştır.

2.3. Altındere Vadisi Milli Parkı’nın Genel Özellikleri

2.3.1. Alanın Tarihi Gelişimi

Trabzon ili Maçka ilçe sınırları içerisinde yer alan Altındere Vadisi Milli Parkı sahip bulunduğu Sümela Manastırı, Meryemana Vadisi’nin bitki örtüsü ve yaban hayatı zenginliği ile ilginç jeomorfolojik yapısı, peyzaj özellikleri ve rekreasyon imkanlarından

dolayı 09.09.1987 tarihinde 87/12097 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında milli park ilan edilmiş olup, 4800 hektar alana sahiptir.

1987 öncesi ‘‘Meryemana Araştırma Ormanı’’ olarak değerlendirilen milli park alanı ayrıca milli park sınırları içerisinde bulunan Sümela (Meryemana) Manastırı, Trabzon Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 03.08.1998 tarih ve 3215 Sayılı karar ile ‘‘I. Derece doğal ve arkeolojik sit’’ alanı ilan edilmiştir. Sümela Manastırı’nın bulunduğu alanın yakın çevresi 26.03.1997 tarih ve 2278 Sayılı karar ile ‘‘II. Derece doğal sit’’ alanı ilan edilmiştir. Koruma Kurulu’nun 27.01.1999 tarih ve 3335 Sayılı kararı ile II. Derece Sit Alanı’nın sınırları genişletilmiş ve milli park sınırları dışında kalan, Altındere Köyü’ne ait yerleşme yoğunluklu iki bölge III. Derece doğal sit alanı ilan edilmiştir. Sümela Manastırı, 2000 yılında UNESCO tarafından dünya mirasları geçici listesine dâhil edilmiştir (Anonim, 2005).

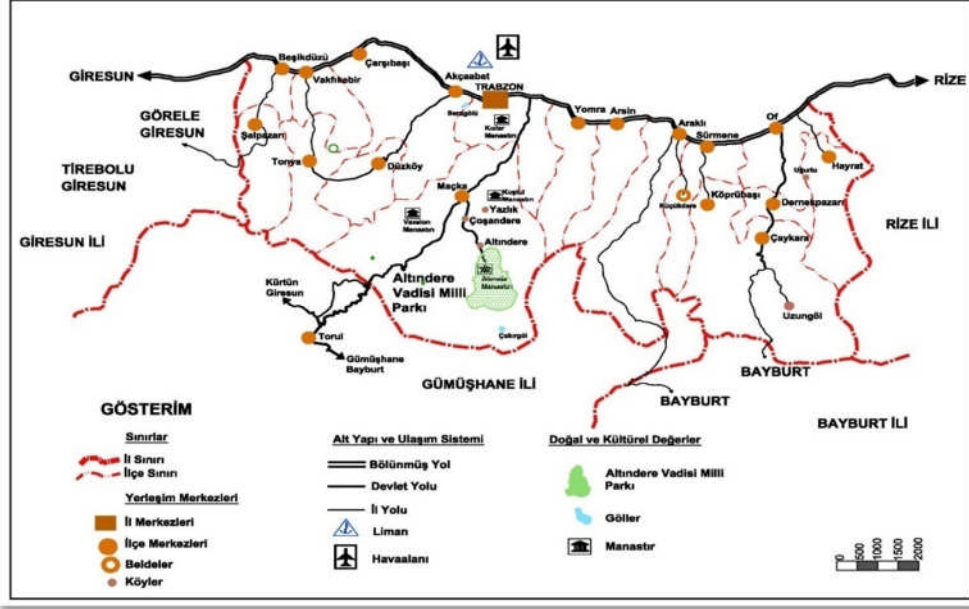
Meryemana Deresi ve kolları 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu kapsamında 12.08.2004 tarihinde 25551 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Denizlerde ve İç Sularda Amatör (Sportif) Amaçlı Su Ürünleri avcılığını düzenleyen sirkülerin Alan Yasakları ve Sınırlamalar Yer Yasakları Bölümünün EK-1 listesinde korunmaya alınmıştır (Anonim, 2005).

4342 Sayılı Mera Kanunu kapsamında mili park sınırları içerisinde, İl Mera Komisyonu tarafından tespit çalışmaları tamamlanmış fakat sınırlandırma (tahdit) alışmaları yapılmamıştır. Milli parkın yönetilmesinde önemli yeri olacak uzun devreli gelişme planı (master plan) yapım aşamasındadır.

2.3.2. Coğrafi Konum ve Ulaşımı

Altındere Vadisi Milli Parkı, Doğu Karadeniz Bölgesi’nde, Trabzon ili Maçka ilçesi sınırları içerisinde, 39°43’00’’- 39°37’55’’ doğu boylamları ile 40°42’24’’- 40°36’55’’ kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. Maçka İlçesi’nin doğusunda Trabzon ili Merkez ve Yomra ilçeleri, batısında Düzköy, Akçaabat, Tonya ilçeleri; kuzeyinde Trabzon Merkez ilçesi; güneyinde Gümüşhane ili yer almaktadır (Şekil 4). Denizden yüksekliği 1000m. ile 3032m. arasında değişen Altındere Vadisi Milli Parkı 4800 hektar alana sahiptir (Anonim, 2005).

Milli park merkezi, Trabzon kent merkezine 48 km. uzaklıkta bulunmaktadır. Park alanına en yakın ilçe merkezi, 18 km. uzaklıktaki Maça, en yakın köyler ise 1 km. uzaklıktaki Altındere Köyü ve 16 km. uzaklıktaki Çoşandere Köyü'dür.

Şekil 4. Milli parkın bölge ulaşım ağındaki yeri

2.3.3. Doğal Özellikleri

2.3.3.1. Yüzey Şekilleri

Altındere Vadisi, Doğu Karadeniz Dağları'nın kuzey yamacında, denizden ortalama 2500 m. yükseklikte konumlanmaktadır. Vadi'nin doğusunda, Semen Tepesi (2477 m), Kurtluçeşme Tepesi (2506 m), Sazlık Tepe (2446 m); batısında, Yanık Tepe (2464 m), İstihkam Tepe (2566 m), Çatal Tepe (2551 m); kuzeyinde Goflagol Tepesi (2241 m) ve güneyinde, Taşkesen Tepesi (2820 m), Koskoma Tepesi (2600 m), İncesu Tepesi (2398 m) yer almaktadır. Alanın genel jeolojik durumu, çok yarılmış, parçalı, röllyefi çok dar ve derin vadilerle bölünmüş karışık bir yapıdan oluşmaktadır. Bunda, Doğu Karadeniz jeomorfolojisinin ana görünümünün kıyıya dik akan paralel drenaja sahip akarsuların açtığı dar ve derin vadilerle parçalanmış sırtlardan oluşmasının etkisi vardır. Özellikle, milli parkın güneyi bazı ayrıcalıklar göstermektedir. Güney kesimindeki yamaçlar çok az eğime sahiptir ve güneyden kuzeye doğru yükseltisi 3000 m.'den 1000 m.'ye kadar azalan

topoğrafik bir özellik sergilemektedir. Alanın Meryemana Deresi ve kolları tarafından derin bir şekilde parçalanması yörede yamaçlar olmasını sağlamıştır. Aşağıya doğru inildikçe yamaç eğimleri artmaktadır. Batıya doğru bakan yamaçlardaki eğim doğuya doğru bakan yamaçlardaki eğime oranla daha fazladır.

Milli park alanının sırtlarını oluşturan dağlık kesimlerin üzerinde 2300-2500 m.'ler arasında yayılım gösteren çok belirgin bir aşınım yüzeyi uzanmaktadır. Aşınım yüzeyi Karadeniz'e doğru eğimli olup çoğu yerde eğimi % 2-5 arasında değişmektedir. Eğim sırtların kenarlarında biraz artar ve % 7-8' e kadar çıkar. Aşınım yüzeyinin yaşı tam olarak tespit edilmemiştir. Ancak Karadeniz çevresinin jeomorfolojisi üzerine yapılan çalışmalara göre aşınım yüzeyinin yaşı Miyosen olmalıdır. Milli park sahasında bazı sırt parçaları üzerinde basamaklar görülmektedir. Esasında bu basamaklar aşınım yüzeyinin yöredeki küçük faylarla parçalanmış bölümleridir (Anonim, 2005).

Altındere Vadisi Milli Park Alanı'nın göçük (heyelan), kaya düşmesi ve çığ gibi doğal tehlikelere açık olduğu arazi çalışmalarında tespit edilmiştir. Eğimin dik olması ve alanın yoğun yağış alması yörede özellikle Taşköprü ve Haliya yaylalarında göçük oluşumuna yol açmaktadır. Ayrıca Meryemana Vadisi'nin batı yamacının doğuya göre daha az güneşlenme süresine sahip olması çığ oluşumlarının meydana gelmesine neden olmaktadır.

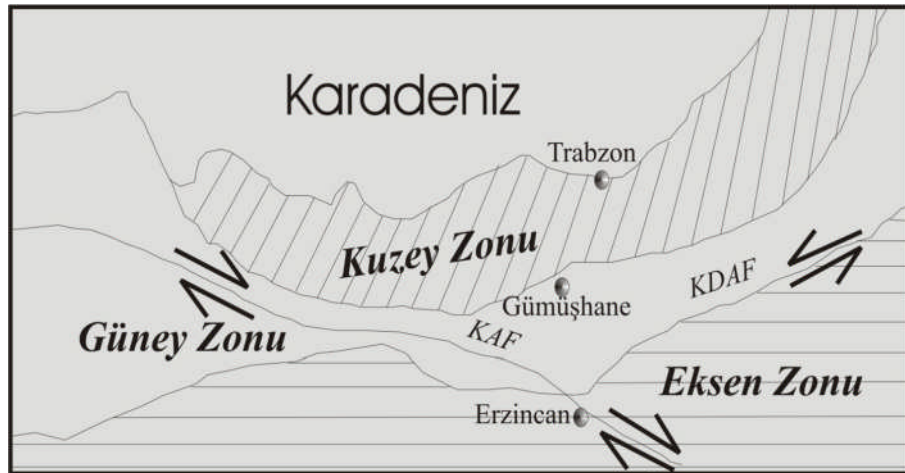
Şekil 5. Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde meydana gelen göçüklerden bir görüntü (URL-11).

Şekil 6. Altındere Vadisi Milli Parkı göçük bölgeleri (Anonim, 2005)

2.3.3.2. Jeolojik Yapı

Altındere Vadisi Milli Parkı Kuzey Zon Hattında bulunmaktadır (Şekil 7). Bu zonda, Mezozoyik-Senozoyik yaşlı volkanik ve plütonik kayalar yoğunlaşmaktadır. Güney Zon'da ise sedimanter kayalar hakim durumdadır (Taşlı ve diğ., 1999).

Şekil 7. Doğu Pontidlerde Litostratigrafik farklılıklar sunan zonlar. KAF: Kuzey Anadolu Fayı, KDAF: Kuzey Doğu Anadolu Fayı (Anonim, 2005).

Milli park alanı bozulmaların son derece hakim olduğu bir bölgedir ve iki tür kaya zemini ayrımı yapılmıştır. İlki, granitik kayalardır. Yer yer bloksu yapıda ve sert zemin özelliğine sahip granitik kayalar yamaç eğiminin düşük olduğu yerlerde konumlanmışlardır. İkinci tip kaya zemini ise volkanik kayalardır. Bu tip kayalar özellikle milli parkın en sert eğimli alanlarını oluşturmaktadır. Alanda, çoğunlukla andezit ve giderek artan sırayla dasit, granit, bazalt ve kuvarslı diyorit kayaları bulunmaktadır (Anonim, 2005).

Vadinin dikkat çekici morfolojisi içerisinde mevcut tepelerin ve sırtların daha çok trakiandezitler ile bazalttan oluştuğu, üzerinde Sümela Manastırı'nın bulunduğu kayanın da bir trakiandezit bloğundan oluştuğu belirtilmektedir. İspendemos ve Taşköprü yaylaları civarında ise demir-sülfür yatakları bulunmaktadır (Menteş, 1992).

2.3.3.3. Toprak Özellikleri

Maçka İlçesi ve bu ilçeyi çevreleyen coğrafya, yıl boyu süren yağışların ve içinde barındırdığı akarsuların etkisiyle verimli bir toprak yapısına sahiptir. İlçenin verimli toprak yapısı birçok bitki ve çiçek çeşidini ve yoğun bir ormanlık alanı içinde barındırır. Öte yandan, ilçe topografyasının aşırı eğimli ve engebeli oluşu, tarım ve tanıma dayalı ekonomik faaliyetlerin gelişimini engellemektedir (Anonim,2005).

Altındere Vadisi Milli Park alanı içerisinde, orman ve orman içi açıklık ile mera ve yerleşim alanları bulunmaktadır. Ormanlık alanlar, genellikle dağ çayır toprakları (% 77) ve gri kahverengi podzolik topraklardan (% 23) oluşmaktadır. Arazi, 6. ve 7. sınıf topraklardan meydana gelmektedir. Genellikle bitki ot, saz ve çiçekli bitkilerden oluşan bitki örtüsüne sahip yüksek dağ çayır toprakları orman sınırının yukarısında bulunmaktadır. 4. sınıf arazi olan bu toprak çeşidi özellikle yaz aylarında mera olarak otlatma amacıyla kullanılmaktadır. Gri kahverengi podzolik topraklar ise genellikle yaprağını döken, kısmen de iğne yapraklı orman örtüsü altında bulunmaktadır. Bu topraklar 3., 4., 6. ve 7. sınıf arazilerdir ve genellikle orman-funda ve mera kullanımındadır (Anonim, 2005).

Çalışma alanı, genel olarak kumlu balçık, balçıklı kum ve kumlu killi balçık tekstürlerinden oluşmaktadır ve çoğunlukla erozyona duyarlıdır. Alanını ortalama pH değeri 5.38 olup, bu değer yükseltiyle doğru orantılıdır (Anonim, 2001).

2.3.3.4. İklim Özellikleri

Altındere Vadisi Milli Parkı, Karadeniz'e paralel olarak uzanan sıra dağların kuzeye ve denize bakan yamaçları üzerinde yer almaktadır. Karadeniz'e uzanan paralel sırtlar yüksek Zigana Dağları ile birleşerek, bölgeye Doğu Karadeniz iklim özelliği kazandırmaktadır (Menteş, 1992). Ancak, bu iklim tipine bağlı olarak görülen yüksek yağış miktarının alanın kuzey kesimleri için geçerli olmamasından ötürü Doğu Karadeniz İklimi ile Orta Karadeniz İklimi arasında bir özellik göstermektedir.

Meryemana Alanı'nın ortalama sıcaklığı 15 °C, en yüksek sıcaklığın 25°C ve en düşük sıcaklığın 4°C olduğu belirlenmiştir. Karla örtülü aylar Aralık, Ocak ve Şubat'tır. Yıllık ortalama yağış miktarı 911 mm.'dir. Yılın en yağışlı ayı ise Mayıs ve Hazirandır (Düzgüneş, 2009).

2.3.3.5. Hidrolojik Yapı

Altındere Vadisi Milli Parkı su potansiyeli bakımından oldukça zengin bir alandır. Meryemana Deresi Havzası'nın alt havzası konumundaki vadide, kışın yağan karların buharla birlikte erimesiyle derelerde yüksek akımlar meydana gelmektedir. Vadiyi kuzeyden güneye ikiye bölen Meryemana Deresi, güneyde Deveboynu Tepe, kuzeyinde ve Çakır Gölü yakınlarından doğan ana akarsu akışı boyunca bünyesine yan kollardan gelen Aksu Deresi, Haliya Deresi, İncesu Deresi, Mays Deresi, Kürtdere, Karataş, Manıklı, Gırlavı, Seslikaya ve Zalışki derelerinden gelen suları almakta ve kuzeyde havza çıkışında Maçka Deresi ile birleşmektedir (Düzgüneş, 2009).

Meryemana deresi ve yan kolları ile kaynakların beslenme alanını yaylaların yerleşke olarak seçtiği yüksek alanlar ve civarındaki yükseltiler oluşturmaktadır. Milli park alanının genel eğim yönü veya bakışı Kuzey (Kuzey, Kuzeydoğu, Kuzeybatı) yönlüdür. Bu durum birikmiş olan kar kitlesinin erime zamanı ve hızı üzerinde etkili olduğu ve yavaşlattığı düşünülmektedir. Diğer taraftan, eriyen kar sularının ilkbahar ve yaz başlarında derelerde yüksek akımlar oluşturduğu bildirilmektedir (Anonim, 2001).

2.3.3.6. Biyolojik Veriler

2.3.3.6.1. Bitki Örtüsü

Altındere Vadisi Milli Parkı, içinde bulunduğu vejetasyon zonları bakımından Mayr'ın Orman Zonları'na göre Piceatum, Alpinetum zonlarında yer almaktadır (Menteş, 1992). Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün Altındere Vadisi Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı'na göre çalışma alanında, 102 familyaya ait 339 cins, 535 tür, 30 alttür ve 9 varyete tespit edilmiştir. Tespit edilen bitkilerin fitocoğrafik bölgelere dağılımı ise İran-Turan 4, Avrupa-Sibirya 119, Hyrcano-Öksin 12 ve Akdeniz 14 şeklindedir. Altındere Vadisi Milli Parkı sınırlarında ise 10 endemik bitki türü bulunmaktadır. Bu türler;

- *Delphinium formosum* (Hazeran),
- *Papaver lateritium* (Gelincik),
- *Onobrychis armena* (Korunga),
- *Trifolium pannonicum ssp. elongatum* (Üçgül),
- *Achillea sintenisii* (Aslan pençesi),
- *Sempervivum armenum var. armenum* (Gelin parmağı),
- *Lonicera caucasica ssp. orientalis* (Hanımeli),
- *Senecio platyphyllos var. glandulosus* (Kanarya otu),
- *Campanula betulifolia* (Çan çiçeği),
- *Betula browicziana* (Huş ağacı) dir.

Çalışma alanında endemik olmayıp küresel ölçekte tehdit altında bulunan ve tehlike kategorisi önemli olan 5 bitki türü tespit edilmiştir. Bu türler;

- *Senecio fluviatilis* (Kanarya otu),
- *Myosotis lazica* (Unutmabeni çiçeği),
- *Galanthus rizehensis* (Kardelen),
- *Erysimum deflexum* (Erisimum),
- *Lilium carniolicum ssp. ponticum var. ponticum* (Zambak) dir.

2.3.3.6.2. Orman Yapısı

Milli Park alanının topoğrafik yapısı oldukça dik ve engebelidir. Alanda; çok farklı türdeki ağaçlardan oluşan ormanlar mevcuttur. Ormanlar, 900 m rakımdan başlayarak, orman üst sınırı olan 2000 m'ye kadar çıkmaktadır. Yaklaşık 1100 m rakım farkı nedeniyle, alanda farklı türdeki ağaçlardan oluşan ormanlar mevcuttur (Anonim, 2005).

Bu ormanlar çoğunlukla Doğu Ladini (*Picea orientalis*), Doğu Kayını (*Fagus orientalis*), Doğu Karadeniz Gökmarı (*Abies nordmanniana*), Kızılağaç (*Alnus glutinosa* subsp. *barbata*) türlerinden, saf ya da karışık meşcereler halinde bulunmaktadır. Bunlarla serpili olarak yapraklı türlerden; Karaağaç, Ihlamur, Akçaağaçlar, Gürgen, Kestane, Ceviz, Huş türleri de birlikte bulunmaktadır.

En düşük yükseltilerden başlayarak kendi doğal üst sınırına kadar saf ya da karışık meşcereler halinde yayılış gösteren Ladin, Milli parkın en önemli ağaç türüdür. Milli park alanındaki bazı ladin ağaçlarının yaşının 300-400 yıl olduğu tahmin edilmektedir. Doğu ladinin bu alanda en alt yükseklik olan 900 m'den başlayarak, orman üst sınırı olan 2000 m yüksekliğe kadar meşcereler oluşturduğu tespit edilmiştir.

Şekil 8. Ladin meşceresinden bir görünüm

Altındere Vadisi Milli Parkı'nda önde gelen türler (Anşın, 1976);

- *Abies nordmanniana* (Doğu Karadeniz Göknarı),
- *Acer trautvetteri* (Kayın Gövdeli Akçaağaç),
- *Acer cappadocicum* (Doğu Karadeniz Akçaağacı),
- *Acer platanoides* (Çınar Yapraklı Akçaağaç),
- *Acer campestre* (Ova Akçaağacı),
- *Alnus glutinosa ssp. barbata* (Sakallı Kızılağaç),
- *Betula litwingwii* (Tüylü Huş),
- *Betula pendula* (Siğilli Huş),
- *Carpinus betulus* (Adi Gürgen),
- *Castanea sativa* (Anadolu Kestanesi),
- *Coryllus avellana* (Adi Fındık),
- *Euonymus europaeus* (Adi Papazkühahı),
- *Fagus orientalis* (Doğu Kayını),
- *Hedera colchica* (Kafkas Orman Sarmaşığı),
- *Ilex colchica* (Çoban Püskülü),
- *Juglans regia* (Adi Ceviz),
- *Laurocerasus officinalis* (Karayemiş),
- *Lonicera caucasica* (Hanımeli),
- *Picea orientalis* (Doğu Ladini),
- *Populus tremula* (Titrek Kavak),
- *Quercus petraea ssp. iberica* (Çoruh Meşesi),
- *Ribes biebersteinii* (Frenk Üzüümü),
- *Rhododendron ponticum* (Mor Çiçekli Orman Gülü),
- *Rhododendron luteum* (Sarı Çiçekli Orman Gülü),
- *Sambucus nigra* (Siyah Mürver),
- *Sorbus aucuparia* (Kuşüvezi),
- *Tilia rubra* (Kafkas İhlamuru),
- *Ulmus glabra* (Dağ Karaağacı),
- *Vaccinium arctostaphylos* (Trabzon Çayı),
- *Viburnum lantana* (Tüylü Kartopu) dir.

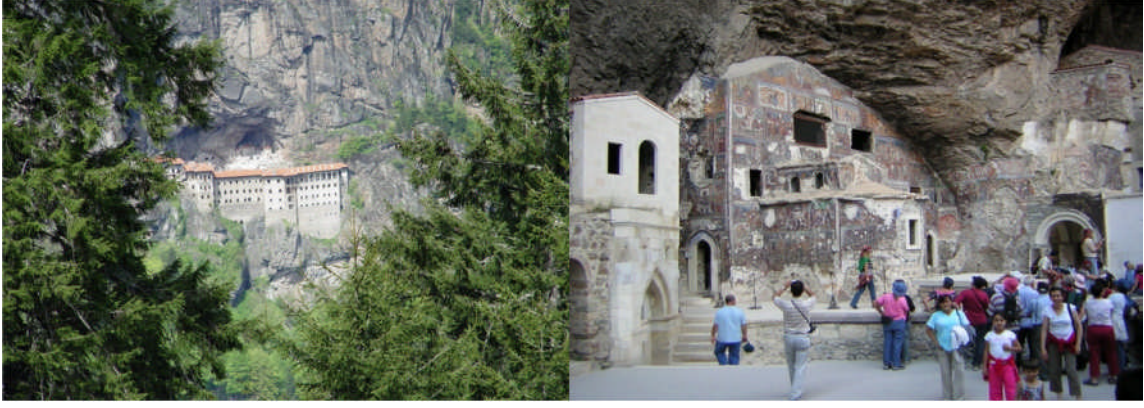
2.3.3.6.3. Yaban Hayatı

Altındere Vadisi Milli Parkı yaban hayatı bakımından oldukça çeşitliliğe sahiptir. Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün Altındere Vadisi Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı'na göre çalışma alanında, 11 tür iki yaşamlı (Amphibia) tespit edilmiştir. Belirlenen amfibi türlerinden 5 tanesi Bern sözleşmesi EK II (Kesin koruma altındaki fauna türleri) listesinde, 6 tanesi de EK III (Korunan fauna türleri) listesinde yer almaktadır. Tespit edilen 21 sürüngen (Reptilia) türlerinden de 9 tanesi Bern sözleşmesi EK II (Kesin koruma altındaki fauna türleri) listesinde, 12 tanesi de EK III (Korunan fauna türleri) listesinde yer almaktadır. Yapılan çalışma sonucunda alanda 58 memeli (Mammalia) türü, 52 kuş (Aves) türü belirlenmiştir. Doğu Karadeniz Bölgesi Palearktiğin (Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika'yı içine alan bölge) en önemli üç göç yolundan birisi üzerinde bulunmaktadır. Milli park ekosistemini de içine alan bölge, Batı Palearktiğin en önemli kuş göç yollarından birisi üzerinde kalmakta ve özellikle yırtıcı kuş türlerinin kuzey-güney göçü esnasında yoğun olarak kullandıkları bir güzergahta yer almaktadır.

2.3.4. Rekreatyonel/Turizm Kaynak Değerleri

Altındere Vadisi Milli Parkı'nın en önemli kültürel kaynak değerini Sümela Manastırı oluşturmaktadır. Sumela Manastırı, Maçka İlçesi'nin güney doğusunda, Zigana Dağları'nın yüksek tepelerinden birisinin (*Karadağ*) doğu yamacındaki, kısmen düzenlenerek kilise haline getirilmiş büyük bir tabii kovuk ve ön tarafı ile çevresine yerleştirilen, sarp kayalıklara yaslanarak inşa edilmiş çeşitli binalardan oluşmaktadır (Anonim, 2005). İlk oluşumu 4. yüzyıla kadar indirilse de, bugün ayakta kalan kalıntılar en erken 13.- 14. yüzyıllara aittir. Vadiden görülen dıştaki balkonlu kısım ise Osmanlı Döneminde, 19. yüzyılın ortalarında özellikle iç mekanlarda Türk mimarisi ele alınarak yapılmıştır (Erkut, Araz ve Bulut, 2005)

Etrafı ormanla kuşatılan ve vadi tabanındaki dere yatağına göre 300 m. kadar yukarı seviyede, takriben 1200 m. rakımlı, erişilmesi hayli zor bir konuma sahip manastır binalarına, esasen dar ve kıvrımlı bir patika vasıtasıyla tırmanılarak ulaşılabilir. Fakat son yıllarda açılan toprak yolla manastırın güney tarafına 500-600 m. mesafeye kadar araçlarla ulaşım sağlanmış durumdadır (Anonim, 2005)

Şekil 9. Sümelâ Manastırı'na ait görünümeler

Yüksek dağlık arazi niteliğinde olan milli parkın ortalama yükseltisi 2500 m olup, güneyinde Çakırgöl Dağı'nın eteklerinde Meryemana Deresi'nin kaynağını oluşturan göl bulunmaktadır. Meryemana deresinin oluşturduğu çağlayanlar parka gelen ziyaretçiler için iyi bir görsel potansiyel oluşturmaktadır (Sakıcı, 2005).

Milli park sahip olduğu engebeli ve dik arazi yapısıyla doğa yürüyüşü, tırmanma, doğa gözlemciliği gibi etkinliklere olanak sağlamaktadır. Yüksek kesimlerde kış boyu karın kalkmaması, yaylalarda kış sporlarının yapılmasına imkan vermektedir. Altındere Vadisi Milli Parkı, kuşların geçiş güzergahları üzerinde konumlanmaktadır. Doğu Karadeniz'in doğusunda kuş gözlemcilerinin sık sık geldiği ve fotoğraf çekimi yaptıkları alan bu nedenle, Doğal Hayatı Koruma Derneği ve Bird Life International tarafından ülkemizin 100 önemli kuş alanlarından birisi olarak ilan edilmiştir. Ayrıca, sahip olduğu botanik, etnoğrafik ve tarihi bileşenleri ile ekoturizm olanağı sağlamaktadır (Düzgüneş, 2009).

Altındere Vadisi Milli Parkı'nın önemli bir özelliği, rekresayonel aktivitelerin gerçekleştirilmesini olanak sağlayacak doğal kaynak değerlerinin birçoğuna sahip olmasıdır. Park içerisinde çok sayıda yürüyüş güzergahları ve kamp alanları bulunmaktadır. Özellikle Seslikaya-İspendemos Yaylası arasındaki orman içi yol, doğal yaşlı ormanlarıyla doğa yürüyüşleri için ilgi çeken yürüyüş parkuru özelliği göstermektedir.

Milli park sınırları içerisinde bulunmamasına rağmen, park alanının yakınında bulunan ve kayak merkezi olarak planlanan 31.12.2004 tarih ve 25687 sayılı Resmi Gazete'de Turizm Alanı ilan edilen Çakırgöl'e ulaşımın, milli park içinden geçen 18

km'lik yolun iyileştirilmesi ile sağlanması düşünülmektedir. Çakırgöl'ün bölge turizmini geliştirmesi ve farklı rekreasyon imkanı sağlaması beklenmektedir.

Park alanında Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne ait, özel sektörün işlettiği 40 yatak kapasiteli konaklama üniteleri bulunmaktadır. Aynı zamanda milli park alanı “A” tipi Ormaniçi Rekreasyon Alanı olup, 2000 kişi/gün kapasiteli piknik alanlarına sahiptir.

3. BULGULAR

Altındere Vadisi Milli Parkı yaylalarının milli park yönetimi açısından değerlendirilmesine yönelik, park dahilinde yer alan yaylalarda yaşayan ve yaylacılık etkinliklerinde bulunan yerel halk ile anket ve mülakat çalışmaları yapılmıştır. Mülakat çalışmasından elde edilen bilgiler milli park içerisindeki yayla alanlarının tanıtımında ve yaylacılık etkinliklerinin belirlenmesinde kullanılmıştır. Anket çalışmasındaki sorular;

- 1) Yaylaların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular,
- 2) Yaylaların sosyo-kültürel ve ekonomik durumu ile ilgili genel konular,
- 3) Yaylacılık etkinliklerinin milli park yönetimi açısından değerlendirilmesi ve yerel halk- milli park ilişkisini sorgulamaya yönelik sorular,
- 4) Milli park yaylalarının turizm açısından değerlendirilmesi ve yaylaları ziyaret edenlere yönelik sorular olmak üzere 4 grup altında toplanmıştır.

3.1. Altındere Vadisi Milli Parkı Mevcut Alan Kullanım Durumu

Altındere Vadisi Milli Parkı'nın toplam alanı 4800 hektar olup tamamı Trabzon il sınırları içerisinde kalmaktadır. Milli Park İşletme Şefliği ormanlık alanının tamamını içine almakta olup, mera alanlarını da kapsamaktadır. Milli park alanı dışında kalan alanlar, yine mera alanlarından oluşmaktadır. Park alanı içerisinde, orman ve orman içi açıklık ile mera ve yerleşim alanları bulunmaktadır. Tablo 6'da bu alanların yüzölçümleri gösterilmektedir.

Tablo 6. Altındere Vadisi Milli Parkı arazi dağılımı

Altındere Vadisi Milli Parkı	Alanı (Ha)	Oran (%)
Orman ve Orman içi Açıklık	909.5	18.9
Mera	3812.0	79.4
Yerleşim Alanı	78.5	1.6
Toplam Yüzölçümü	4800.0	100.0

Şekil 10. Milli park içerisindeki yaylalardan görünüm

Milli park alanının arazi dağılımına bakıldığında, %79,4'lük gibi büyük bir kısmını mera alanları oluşturmaktadır. Bu alanlar içerisinde 28 adet yayla yerleşim yeri vardır. Yaylalar hayvancılık etkinliklerinin iklimsel olarak 12 ay boyunca köylerde sürdürülememesinden ve geleneksel yaşam biçiminden dolayı kurulmuştur. Yapılan arazi çalışmaları sonucunda 28 yaylada toplam 263 adet hane tespit edilmiştir. Arazi çalışmalarının yapıldığı Ağustos-Eylül 2010 dönemi itibarıyla 140 hanenin açık olduğu görülmüştür. Furnoba Yaylası kullanımında olan 35 hanesi ile milli park içinde yer alan en büyük yerleşme olarak dikkat çekmektedir.

Altındere Vadisi Milli Parkı içinde bulunan yaylalarda arazi çalışmaları sonucunda, toplam 476 kişilik bir nüfusun yaylacılık etkinliği içinde olduğu görülmüştür. Tablo 7'de arazi çalışmalarından elde edilen bilgiler gösterilmiştir.

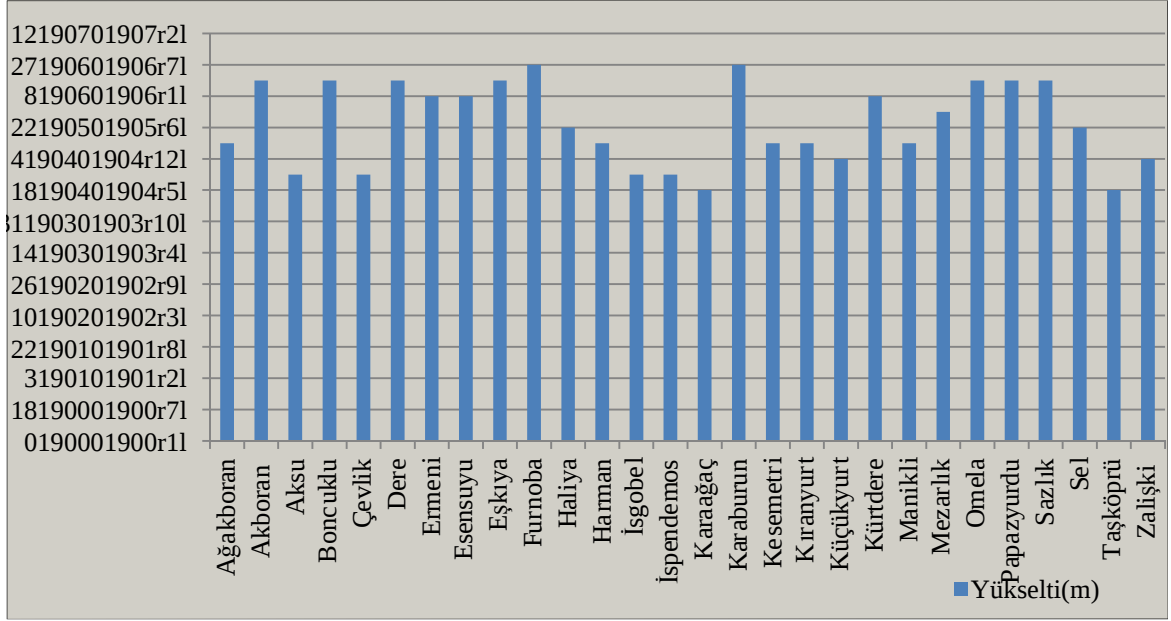
Tablo 7. Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde kalan yaylaların hane sayısı ve nüfusu

NO	YAYLA ADI	TOPLAM HANE SAYISI	AÇIK HANE SAYISI	MEVCUT NÜFUS
1	Ağakboran	0	0	0
2	Akboran	30	12	40
3	Aksu	1	1	2
4	Boncuklu	10	4	11
5	Çevlik	2	0	0
6	Dere	8	6	15
7	Ermeni	5	1	2
8	Esensuyu	2	1	2
9	Eşkiya	5	2	7
10	Furnoba	50	35	150
11	Haliya	8	4	10
12	Harman	4	0	0
13	İsgobel	8	1	6
14	İspendemos	12	1	2
15	Karaağaç	5	0	0
16	Karaburun	18	3	6
17	Kesemetri	2	0	0
18	Kıranıyurt	0	0	0
19	Küçükyurt	2	2	10
20	Kürtdere	45	30	90
21	Manıklı	6	5	12
22	Mezarlık	10	7	20
23	Omela	2	1	2
24	Papazyurdu	11	11	30
25	Sazlık	13	4	16
26	Sel	2	1	3
27	Taşköprü	15	8	40
28	Zalışki	0	0	0
TOPLAM		263	140	476

3.1.1. Altındere Vadisi Milli Parkı'nda Yer Alan Yaylalar ve Yaylacılık Etkinlikleri

Milli park alanı içerisinde bulunan yaylaların, mevsimsel iş olanaklarına ve geleneksel yaşam biçimlerine göre oluştuğu anlaşılmaktadır. Toprağa dayalı tarım etkinliklerinde bulunan insanlar, köylerde sürekli kalırken, hayvancılıkla uğraşan insanlar dönemsel olarak yaylalara çıkmaktadır. İlkbaharın sonlarına doğru köylerdeki otlakların

ihtiyaçları karşılayamaması nedeniyle, yaylalara çıkılmakta ve hayvancılık dönemsel olarak bu alanlarda sürdürülmektedir. Milli park içerisinde bulunan 28 adet yayla, hayvancılık etkinliklerinin 12 ay boyunca köylerde sürdürülememesinden ve geleneksel yaşam biçiminden dolayı kurulmuştur. Şekil 11’de yayla yerleşmelerinin yükseltisi görülmektedir.

Şekil 11. Altındere Vadisi Milli Parkı’nda yer alan yayla yerleşmelerinin yükseltileri

3.1.1.1. Yaylacılık Etkinliklerinin Sürdürüldüğü Yaylalar

Akboran Yaylası: Milli parkın güney doğu kesiminde yer alan Akboran Yaylası 2300 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Yomra ilçesinde bulunan Oymalıtepe Köyü’nün kullandığı bir yayladır. Toplam 30 hanenin bulunduğu yaylada 12 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evlerin çoğunluğu taş duvar bir bölümü betonarme şeklindedir. Akboran Yaylası’nın milli park merkezine uzaklığı 16 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 34 km. dir. Kürtdere ve Sazlık yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 2 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ilk haftasında başlamakta ve Eylül ayının sonuna doğru bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, soğan, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 100 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır.

Yakıt olarak odun ve tezek kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Şekil 12. Akboran Yaylası'nın genel görünümü

Aksu Yaylası: Milli parkın orta doğu kesiminde yer alan Aksu Yaylası 1700 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Çoşandere Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Yalnız 1 hanenin bulunduğu yaylada 1 ev kullanıma açıktır. Yayla alanında bulunan ev betonarme şeklindedir.

Aksu Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 9 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 27 km. dir. Taşköprü, Ağakboran ve İspendemos yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 100 m.dir.

Yayla kullanımı Mayıs ayının sonunda başlamakta Eylül ayının ortasında bitmektedir. Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evinin yanında marul, soğan, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 4 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Boncuklu Yaylası: Milli parkın güney kesiminde yer alan Boncuklu Yaylası 2300 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Yomra ve Merkez ilçelerinde bulunan köylerin kullandığı bir yayladır. Toplam 10 hanenin bulunduğu yaylada 4 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evlerin çoğunluğu taş duvar bir bölümü betonarme şeklindedir. Boncuklu

Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 29 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 47 km. dir. Karaburun ve Furnoba yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 2 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ilk haftasında başlamakta ve Ekim ayının başında bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, soğan, pazı, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 23 adet büyükbaş, 200 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır.

Geniş mera alanlarına sahip yaylanın görünüşü oldukça etkileyicidir. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada en belirgin çevre sorunu olarak çığlar gözlenmiştir.

Dere Yaylası: Milli parkın güney batı kesiminde yer alan Dere Yaylası 2300 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Merkez ilçesinde bulunan Dolaylı Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 8 hanenin bulunduğu yaylada 6 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evlerin çoğunluğu taş duvar bir bölümü betonarme şeklindedir. Dere Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 12.5 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 30.5 km. dir. Papazyurdu, Furnoba, Haliya yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 1.4 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, soğan, kürül, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 20 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Ermeni Yaylası: Milli parkın güney doğu kesiminde yer alan Ermeni Yaylası 2200 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Kapıköy Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 5 hanenin bulunduğu yaylada 1 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evlerin tamamı taş duvar şeklindedir. Ermeni Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 11 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 29 km. dir. Kesemetri Yaylası'na komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 950 m.dir. Yayla kullanımı Haziran ayının ilk haftası başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, maydanoz, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 8 adet büyükbaş hayvan, 6 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Esensuyu Yaylası: Milli parkın güney doğu orta kesiminde yer alan Esensuyu Yaylası 2200 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Çoşandere

Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 2 hanenin bulunduğu yaylada 1 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler beton ve ahşap şeklindedir. Esensuyu Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 9 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 27 km. dir. Mezarlık ve Küçükyurt yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 850 m.dir. Yayla kullanımı Haziran ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, maydanoz, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 9 adet büyükbaş hayvan, 3 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada en belirgin çevre sorunu olarak çığlar gözlenmiştir.

Eşkîya Yaylası (Dörtkelifler Yaylası): Milli parkın batı kesiminde yer alan Eşkîya Yaylası 2300 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Merkez ilçesinde bulunan Yeşilyurt Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 5 hanenin bulunduğu yaylada 2 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler beton ve taş duvar şeklindedir. Eşkîya Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 11 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 29 km. dir. Papazyurdu ve Haliya yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 1.5 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının sonunda başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, maydanoz, kürül, pazı, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 12 adet büyükbaş hayvan, 3 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Furnoba Yaylası: Milli parkın güney batı kesiminde yer alan Furnoba Yaylası 2400 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Yomra ilçesinde bulunan Oymalıtepe Köyü ile Maçka İlçesi'nde bulunan Çoşandere Köyü'nün ortak kullandığı bir yayladır. Toplam 50 hanenin bulunduğu yaylada 35 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler beton, ahşap ve taş duvar şeklindedir. Furnoba Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 14 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 32 km. dir. Papazyurdu ve Dere yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 2 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, maydanoz, kürül, soğan, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 125 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır.

Park içindeki en büyük yayla yerleşmesidir. Yakın çevresindeki yaylaların da merkezi konumundadır. Cami ve köy kahvesi bulunan Furnoba yaylası, çayırılık alanları ile

görsel değerler bakımından zengindir. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada “çöp” önemli bir çevre sorunu olarak görülmektedir.

Furnoba yaylası, milli park sınırları dışında bulunan yerli ve yabancı turistlerin sık uğradığı Camiboğazı Yaylası’ na komşu olması, aynı zamanda Santa Harabeleri’ne de aynı yol güzergahından gidiliyor olmasından dolayı turistlerin yayla yolunu sık kullandıkları ancak Furnoba Yaylası’nda durmadıkları belirlenmiştir.

Şekil 13. Furnoba Yaylası’nda bulunan cami ve kahvehaneden bir görünüm

Haliya Yaylası: Milli parkın orta batı kesiminde yer alan Haliya Yaylası 2000 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Çoşandere Köyü’nün kullandığı bir yayladır. Toplam 8 hanenin bulunduğu yaylada 4 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler beton ve ahşap şeklindedir. Haliya Yaylası’nın milli park merkezine uzaklığı 10 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 28 km. dir. Eşkiya ve Papazyurdu yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 500 m.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, maydanoz, lahana, kürül gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 10 adet büyükbaş hayvan, 10 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada en belirgin çevre sorunu olarak göçükler (heyelanlar) görülmektedir.

İsgobel Yaylası: Milli parkın doğu kesiminde yer alan İsgobel Yaylası 1700 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Yazlık Köyü’nün kullandığı bir yayladır. Toplam 8 hanenin bulunduğu yaylada 1 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler beton ve taş duvar şeklindedir. İsgobel Yaylası’nın milli park merkezine uzaklığı 13 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 31 km. dir. Omela Yaylası’na komşu olan yaylanın

orman sınırına uzaklığı 750 m.dir. Yayla kullanımı Haziran ayının ilk haftası başlamakta ve Ekim ayının ortasında bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, maydanoz, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 12 adet büyükbaş, 150 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

İspendemos Yaylası: Milli parkın orta kesiminde yer alan İspendemos Yaylası 1700 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Çoşandere Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 12 hanenin bulunduğu yaylada 1 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler beton, ahşap ve taş duvar şeklindedir. İspendemos Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 7.5 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 25.5 km. dir. Taşköprü ve Karaağaç yaylarına komşu olan İspendemos Yaylası orman sınırı içinde yer almaktadır. Bu yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir. Yayla kullanımı Nisan ayının ortasında başlamakta ve Ekim ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, patates, lahana, pazı gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 7 adet büyükbaş hayvan, 15 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada bilinçsiz orman alanlarından yararlanma sonucunda ormanların ve mera alanlarının tahrip edildiği gözlenmiştir, ayrıca yayla kenarında erozyona uğramış alanlar bulunmaktadır.

Şekil 14. İspendemos Yaylası'ndan bir görünüm

Karaburun Yaylası: Milli parkın güney batı kesiminde yer alan Karaburun Yaylası 2400 m. yükseltisi ile milli parkın en yüksek yaylalarından biridir. Trabzon ilinin Merkez ve Yomra ilçelerinde bulunan köylerin kullandığı bir yayladır. Toplam 18 hanenin bulunduğu yaylada 3 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler beton ve taş duvar şeklindedir. Karaburun Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 31 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 49 km. dir. Boncuklu ve Furnoba yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 2.3 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, soğan, sarımsak, kürül, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 13 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Küçükyurt Yaylası: Milli parkın orta kesiminde yer alan Küçükyurt Yaylası 1800 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon İlinin Maçka ilçesinde bulunan Çoşandere Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 2 hanenin bulunduğu yaylada 2 ev de kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler beton şeklindedir. Küçükyurt Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 8.5 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 26.5 km. dir. Ermeni ve Taşköprü yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 360 m.dir. Yayla kullanımı Haziran ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, soğan, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 25 adet büyükbaş hayvan, 81 adet küçükbaş hayvan, 2 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Kürtdere Yaylası: Milli parkın güney ucunda yer alan Kürtdere Yaylası 2200 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Yomra ilçelerinde bulunan Özdil ve Oymalıtepe Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 45 hanenin bulunduğu yaylada 30 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evlerin çoğunluğu taş duvar bir bölümü betonarme şeklindedir. Kürtdere Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 13 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 31 km. dir. Akboran ve Boncuklu yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 2.8 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ilk haftasında başlamakta ve Ekim ayının başında bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, soğan, kürül, lahana, sarımsak gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 250 adet büyükbaş hayvan, 300 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır.

Şekil 15. Kürtdere Yaylası'nın genel görünümü

Milli parkın ikinci büyük yaylasıdır. Yayla yakınında yer alan Çakırgöl Turizm Alanı'na en yakın yaylalardan olan Kürtdere Yaylası'nda bir konaklama ve günübirlik tesis inşaatı yapıldığı görülmüştür. Çakırgöl'de yapılması planlanan kış sporları tesisinden dolayı, yayla alanında ticari oluşumlar gelişme eğilimi göstermekte olduğu arazi çalışmaları sonucunda belirlenmiştir.

Yakıt olarak odun ve tezek kullanılan yaylada çöp önemli bir çevre sorunu olarak görülmektedir.

Manikli Yaylası: Milli parkın güney kesiminde yer alan Manikli Yaylası 1900 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Yomra ilçesinde bulunan Özdil ve Demirciler Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 6 hanenin bulunduğu yaylada 5 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler taş duvar ve betonarme şeklindedir.

Manikli Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 14 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 32 km. dir. Mezarlık ve Furnoba yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 300 m.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının sonunda başlamakta ve Eylül ayının sonuna doğru bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 20 adet büyükbaş hayvan bulunmaktadır. Yakıt olarak odun ve kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Mezarlık Yaylası: Milli parkın güney kesiminde yer alan Mezarlık Yaylası 2100 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Yomra ilçesinde bulunan Demirciler ve Yeşilpınar Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 10 hanenin bulunduğu yaylada 7 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler taş duvar ve betonarme şeklindedir.

Mezarlık Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 15 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 33 km. dir. Manikli ve Esensuyu yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 500 m.dir. Yayla kullanımı Haziran ayının başında başlamakta ve Eylül ayının sonuna doğru bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, lahana, kürül gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 35 adet büyükbaş hayvan, 1 adet küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Yakıt olarak odun ve tezek kullanılan yaylada en belirgin çevre sorunu olarak çığlar gözlenmiştir.

Omela Yaylası (Üçevler Yaylası): Milli parkın doğu kesiminde yer alan Omela Yaylası 2300 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Yazlık Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 2 hanenin bulunduğu yaylada 1 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler taş duvar şeklindedir. Omela Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 12.5 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 30.5 km. dir. İsgobel Yaylası'na komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 1.3 km.dir. Yayla kullanımı Temmuz ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının başında bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, soğan, lahana gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 7 adet büyükbaş hayvan, 6 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Papazyurdu Yaylası: Milli parkın güney batı kesiminde yer alan Papazyurdu Yaylası 2300 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Yomra ilçesinde bulunan Demirciler ve Özdil Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 11 hanenin bulunduğu yaylada 11 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler taş duvar ve betonarme şeklindedir.

Papazyurdu Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 12 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 30 km. dir. Furnoba ve Eşkiya yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına

uzaklığı 1.1 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonuna doğru bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında patates, lahana, soğan, fasulye gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 70 adet büyükbaş hayvan, 2 adet küçükbaş hayvan ve 3 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Sazlık Yaylası: Milli parkın güney doğu kesiminde yer alan Sazlık Yaylası 2300 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Merkez ilçesinde bulunan Karakaya Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 13 hanenin bulunduğu yaylada 4 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler taş duvar, ahşap ve betonarme şeklindedir.

Sazlık Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 12 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 30 km. dir. Ermeni ve Akboran yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 1.8 km.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonuna doğru bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, lahana, soğan gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 16 adet büyükbaş hayvan, 70 adet küçükbaş hayvan ve 40 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Sel Yaylası: Milli parkın batı kesiminde yer alan Sel Yaylası 2000 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Altındere Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 2 hanenin bulunduğu yaylada 1 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler taş duvar şeklindedir. Sel Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 10 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 28 km. dir. Yaylanın orman sınırına uzaklığı 100 m.dir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonunda bitmektedir.

Yaylada 2 adet büyükbaş hayvan, 7 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Taşköprü Yaylası: Milli park içinden güneye doğru giden ana yolun üzerinde yer alan Taşköprü Yaylası 1600 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Çoşandere Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Taşköprü Yaylası'nda aynı adla anılan Rumlardan kalan Taşköprü bulunmaktadır. Bu alana olan ilgi Taşköprü Yaylası'nın gelişmesinde etkili olmuştur. Toplam 15 hanenin bulunduğu yaylada 8 ev kullanıma açıktır. Yayla alanındaki evler taş duvar, ahşap ve betonarme şeklindedir.

Şekil 16. Taşköprü Yaylası'nın adını aldığı tarihi köprü

Taşköprü Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 6 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 24 km. dir. Orman sınırında yer alan yayla alanı, orman ve orman içi açıklıklarını gören manzarası ile dikkate değerdir. Yayla kullanımı Mayıs ayının ortasında başlamakta ve Eylül ayının sonuna doğru bitmektedir.

Belirli bir tarım alanı bulunmamakla birlikte yayla evlerinin yanında marul, lahana, soğan, fasulye gibi sebzeler yetiştirilmektedir. Yaylada 50 adet büyükbaş hayvan, 4 adet küçükbaş hayvan, 30 adet kümes hayvanı bulunmaktadır. Yakıt olarak odun kullanılan yaylada, çöp sorunu ve orman alanlarından bilinçsiz yararlanma sonucunda oluşan orman tahripleri çevre sorunu olarak gözlenmiştir.

Şekil 17. Taşköprü Yaylası'ndan bir görünüm

3.1.1.2. Yaylacılık Etkinliklerinin Yapılmadığı (Terk edilmiş) Yaylalar

Ağakboran Yaylası (Yarlar Yaylası): Milli parkın orta doğu kesiminde yer alan Ağakboran Yaylası 1900 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Yomra ilçesi nde bulunan köylerin kullandığı yayla alanında 4 adet yıkık bina bulunmaktadır. Yapılan arazi çalışmasında yaylada herhangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı, yaylanın boş olduğu gözlenmiştir.

Ağakboran Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 7 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 25 km. dir. Taşköprü ve Aksu yaylalarına komşu olan yaylanın orman sınırına uzaklığı 390 m. dir. En belirgin çevre sorunu olarak göçükler (heyelanlar) görülmektedir.

Çevlik Yaylası: Milli parkın orta güney kesiminde yer alan Çevlik Yaylası 1700 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesi nde bulunan Çoşandere Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 2 hanenin bulunduğu yaylada 1 adet yıkık ev bulunmakta, kullanıma açık ev ise bulunmamaktadır. Yayla alanındaki evler taş duvar şeklindedir. Yapılan arazi çalışmasında yaylada herhangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı, yaylanın boş olduğu gözlenmiştir.

Çevlik Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 7.5 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 25.5 km. dir. Taşköprü Yaylası'na komşu olan Çevlik Yaylası orman sınırı içinde yer almaktadır. Bu yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Şekil 18. Çevlik Yaylası'ndan bir görünüm

Harman Yaylası: Milli parkın kuzey kesiminde yer alan Harman Yaylası 1900 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maça ilçesinde bulunan Yazlık Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 4 hanenin bulunduğu yaylada 1 adet yıkık ev bulunmakta, kullanıma açık ev ise bulunmamaktadır. Yayla alanındaki evler taş duvar şeklindedir. Yapılan arazi çalışmasında yaylada herhangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı, yaylanın boş olduğu gözlenmiştir.

Harman Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 16 km, Maça merkezine uzaklığı ise 34 km. dir. Harman Yaylası'nın orman sınırına uzaklığı ise 300 m. dir. Bu yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Şekil 19. Harman Yaylası'ndan bir görünüm

Karaağaç Yaylası: Milli parkın kuzey batı kesiminde yer alan Karaağaç Yaylası 1600 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Maçka ilçesinde bulunan Altındere Köyü'nün kullandığı bir yayladır. Toplam 5 hanenin bulunduğu yaylada 1 adet yıkık ev bulunmakta, kullanıma açık ev ise bulunmamaktadır. Yayla alanındaki evler beton, ahşap ve taş duvar şeklindedir. Yapılan arazi çalışmasında yaylada herhangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı, yaylanın boş olduğu gözlenmiştir.

Karaağaç Yaylasının milli park merkezine uzaklığı 8 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 26 km. dir. İspendemos Yaylası'na komşu olan Karaağaç Yaylası orman sınırı içinde yer almaktadır. Bu yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Kesemetri Yaylası: Milli parkın güney doğu kesiminde yer alan Kesemetri Yaylası 1900 m. yükseltiye sahiptir. Trabzon ilinin Merkez ilçesinde bulunan köylerin kullandığı bir yayladır. Toplam 2 hanenin bulunduğu yaylada kullanıma açık ev bulunmamaktadır. Yayla alanındaki evler taş duvar şeklindedir. Yapılan arazi çalışmasında yaylada herhangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı, yaylanın boş olduğu gözlenmiştir.

Kesemetri Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 12 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 30 km. dir. Ermeni Yaylası'na komşu olan Kesemetri Yaylası'nın orman sınırına uzaklığı 460 m.dir. Bu yaylada herhangi bir çevre sorunu gözlenmemiştir.

Kıranıyurt Yaylası: Milli parkın kuzey kesiminde yer alan Kıranıyurt Yaylası 1900 m. yükseltiye sahiptir. Yayla alanında 4 adet yıkık bina bulunmaktadır. Yapılan arazi

alışmasında yaylada herhangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı, yaylanın boş olduğu gözlenmiştir.

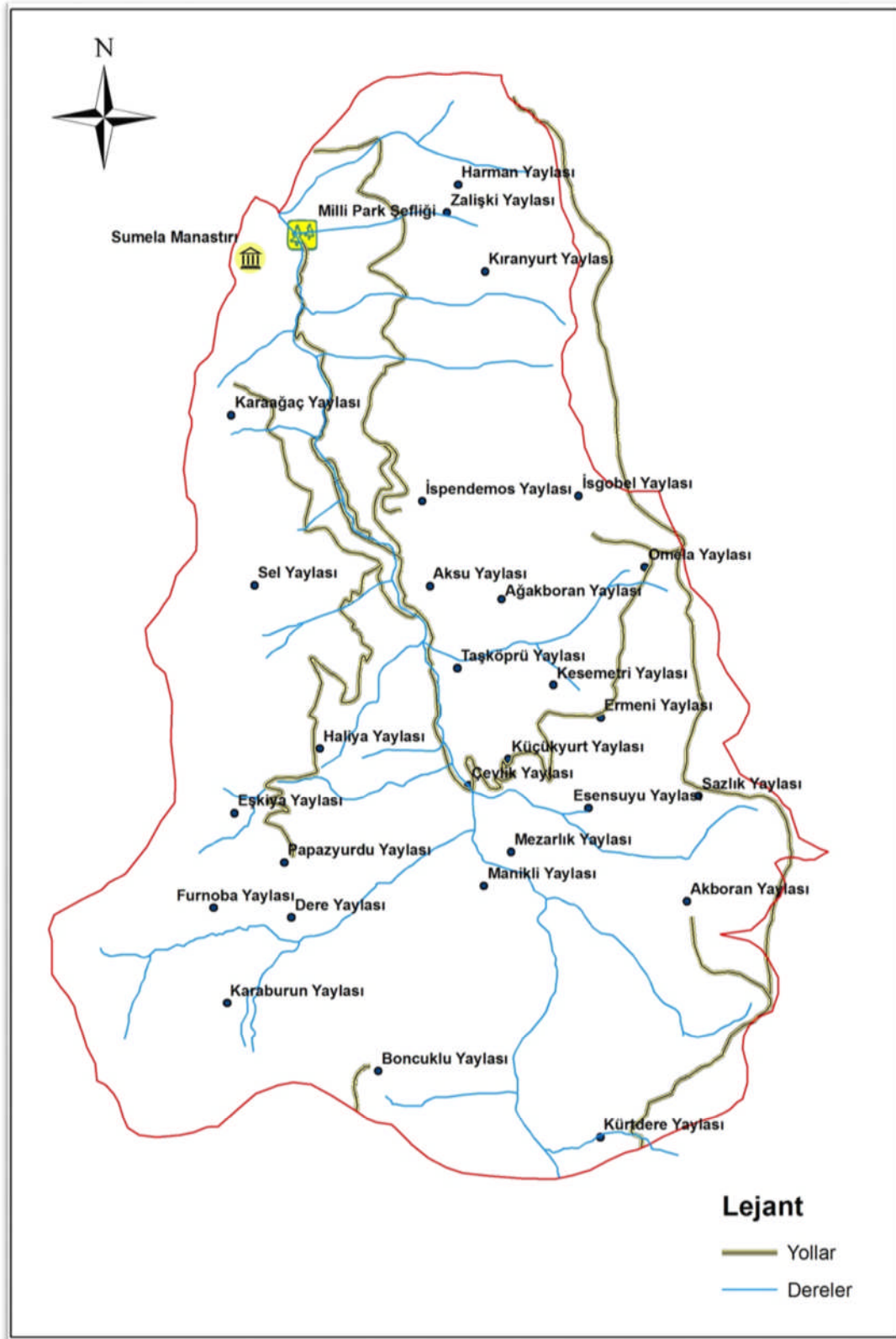
Kıranıurt Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 15.5 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 33.5 km. dir. Zalışki Yaylası'na komşu olan yayla orman sınırında yer almaktadır. Herhangi bir evre sorunu gözlenmemiştir.

şekil 20. Kıranyurt Yaylası'nın genel görünümü

Zalışki Yaylası: Milli parkın kuzey kesiminde yer alan Zalışki Yaylası 1800 m. yükseltiye sahiptir. Yayla alanında 3 adet yıkık bina bulunmaktadır. Yapılan arazi çalışmasında yaylada herhangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı, yaylanın boş olduğu gözlenmiştir.

Zalışki Yaylası'nın milli park merkezine uzaklığı 15.5 km, Maçka merkezine uzaklığı ise 33.5 km. dir. Kıranyurt Yaylası'na komşu olan yayla orman sınırında yer almaktadır. Herhangi bir evre sorunu gözlenmemiştir.

Şekil 21. Altındere Vadisi Milli Parkı'nda yer alan yayla yerleşmeleri

3.1.2. Altındere Vadisi Milli Parkı'nda Yapılan Yaylacılık Etkinlikleri

Yaylacılık etkinliklerinin ekonomik uğraş olarak öne çıkan hayvancılığın yanı sıra, sosyal yönden de eski günlerin hatırlanması açısından yılın belirli bir zamanında yaylaya çıkma biçiminde geleneksel olarak devam ettiği görülmektedir. Altındere Vadisi Milli Parkı yaylaları, genel olarak mayıs-ekim döneminde kullanılmaktadır. Yaylacılık döneminde yapılan başlıca ekonomik etkinlik ise hayvancılıktır.

Yapılan arazi çalışmalarında, toplam 476 kişilik bir nüfusun yaylacılık etkinliği içinde olduğu görülmüştür. Milli park dahilindeki 28 yayladan açık olan 21 yaylada toplam 818 adet büyükbaş hayvan, 808 adet küçükbaş hayvan tespit edilmiştir. Milli park içinde yer alan yaylalarda bulunan hayvan varlığı Tablo 8'de görülmektedir. Yayla alanlarında yapılan çalışmalar neticesinde hayvancılık etkinliklerinin giderek azaldığı da saptanan bulgular arasındadır. Nitekim Okatan tarafından (1986) Meryemana yağış havzasının 1800 m. üzerindeki mera alanlarında gerçekleştirilen araştırmada, mayıs-ekim ayları arası otlatma periyodunda 25-30 bin büyükbaş hayvanın otlatıldığı belirtilmektedir.

Tablo 8. Milli Park alanı içinde kalan yaylalardaki havyan varlığı

NO	YAYLA ADI	TOPLAM BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYISI	TOPLAM KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYISI	TOPLAM KÜMES HAYVAN SAYISI
1	Ağakboran	0	0	0
2	Akboran	100	0	0
3	Aksu	4	0	0
4	Boncuklu	23	200	0
5	Çevlik	0	0	0
6	Dere	20	0	0
7	Ermeni	8	0	6
8	Esensuyu	9	0	5
9	Eşkıya	12	0	3
10	Furnoba	125	0	0
11	Haliya	10	0	10
12	Harman	0	0	0
13	İsgobel	12	150	0
14	İspendemos	7	0	15
15	Karaağaç	0	0	0
16	Karaburun	13	0	0
17	Kesemetri	0	0	0
18	Kıranıyurt	0	0	0
19	Küçükıyurt	25	81	2
20	Kürtdere	250	300	0
21	Manıklı	20	0	0
22	Mezarlık	35	1	0
23	Omela	7	0	6
24	Papazyurdu	70	2	3
25	Sazlık	16	70	40
26	Sel	2	0	7
27	Taşköprü	50	4	30
28	Zalışki	0	0	0
TOPLAM		818	808	127

Hayvanlardan elde edilen süt, yağ ve peynire dönüştürülmektedir. Bu ürünler, ağırlıklı olarak hanenin kendi tüketim ihtiyacına yöneliktir. Yapılan araştırmaya göre yaylacıların % 41'i hayvansal ürünlerden ek gelir elde etmektedir. Milli park içerisinde bulunan 28 yaylanın sadece 8'inde küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Park içinde

yapılan küçükbaş hayvancılık besi amaçlı yapılmaktadır. Kümes hayvancılığı yok denecek kadar azdır. Altındere Vadisi Milli Parkı içinde yer alan yaylalarda arıcılık yapılmamaktadır.

Milli park alanı içinde tarıma elverişli alan bulunmamaktadır. Yaylacılar sadece kişisel ihtiyaçları karşılamaya yönelik, evlerinin hemen yanında, küçük alanlarda sebze üretimi gerçekleştirmektedir.

3.2. Yaylaların Demografik Özellikleri

Anket uygulamasına katılan 59 kişinin, 31'i (% 52.5) erkeklerden, 28'i (% 47.5) ise bayanlardan oluşmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Ankete katılanların cinsiyet durumu ve yüzdeleri

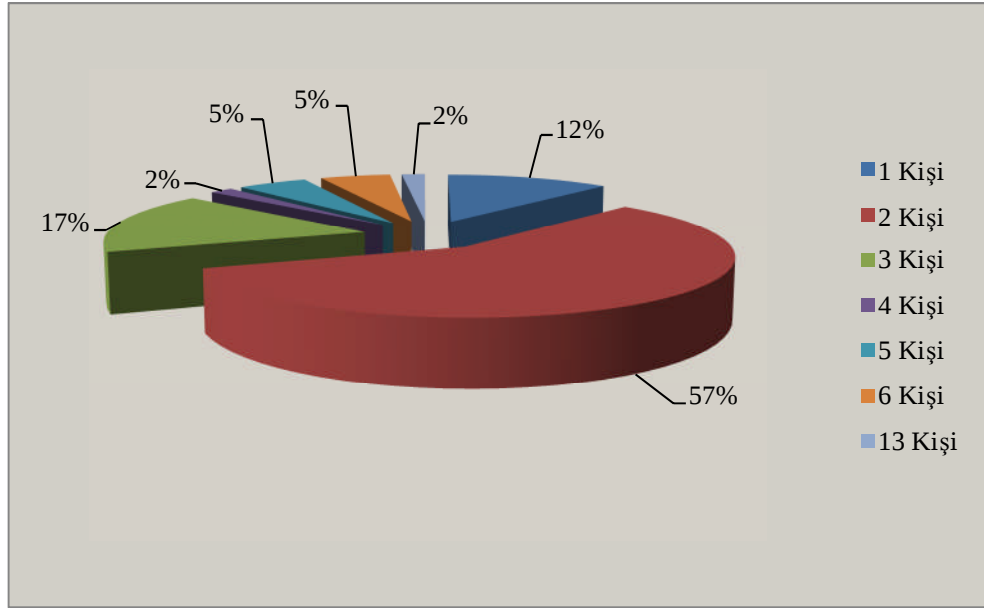
Cinsiyet	Sayı	%
Erkek	31	52.5
Bayan	28	47.5
Toplam	59	100

Ankete katılanların yaş gruplarındaki dağılımlara bakıldığında yerel halkın, % 36'sı 51-60 yaş grubunda, % 20'si 61-70 yaş grubunda, % 20'si 71 ve üzeri yaş grubundadır. Bu üç grubun toplam oranı % 76'dır. Orta ve yaşlı grubun ağırlıklı çıkması yaylacılığın bu yaş grubu tarafından sürdürüldüğünü göstermektedir (Tablo 10).

Tablo 10. Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımları ve yüzdeleri

Yaş Grupları	Sayı	%
20-30	2	3
31-40	5	9
41-50	7	12
51-60	21	36
61-70	12	20
70 ve üzeri	12	20
Toplam	59	100

Anket çalışmaları sırasında yayladaki hanelerde bulunan kişi sayıları da belirlenmiştir. Şekil 22’de hanelerdeki kişi sayılarının dağılımı gösterilmektedir. En büyük oran % 57 ile hanede 2 kişidir. Bunu % 17 ile hanede 3 kişi takip etmektedir. Bu değerler de göstermektedir ki yaylacılık etkinliği, günümüz ekonomik koşullarıyla değerlendirildiğinde, verimli ve yeterli olmaktan uzaktır. Yayla alanlarını ve konutları kullanan hane halkı tipi; anne, baba ve çocukların oluşturduğu çekirdek aile tipidir ve yayla evlerini ağırlıklı olarak 1 ailenin kullandığı görülmüştür.

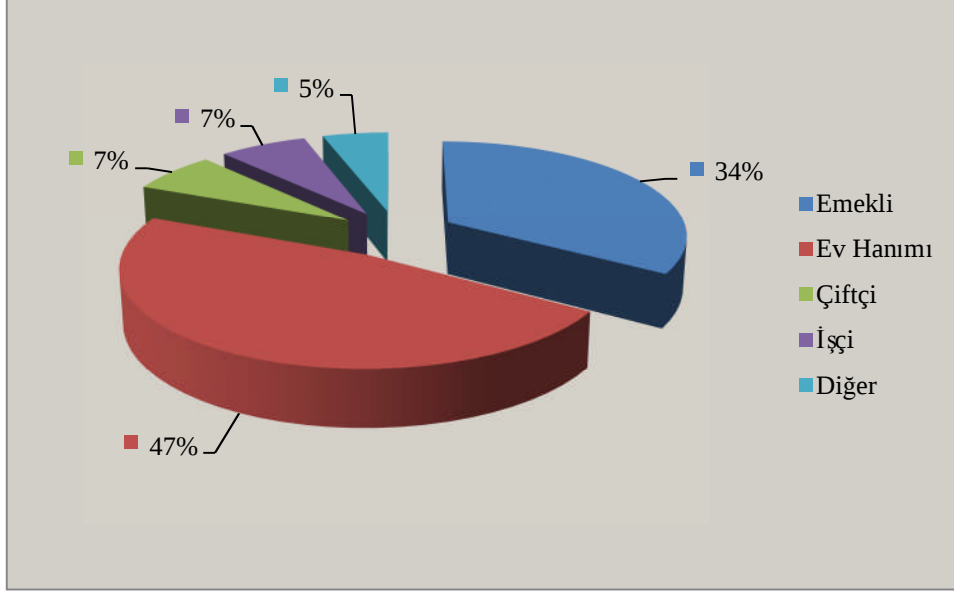

Şekil 22. Hanedeki kişi sayılarının dağılımı

3.3. Yaylaların Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Özellikleri

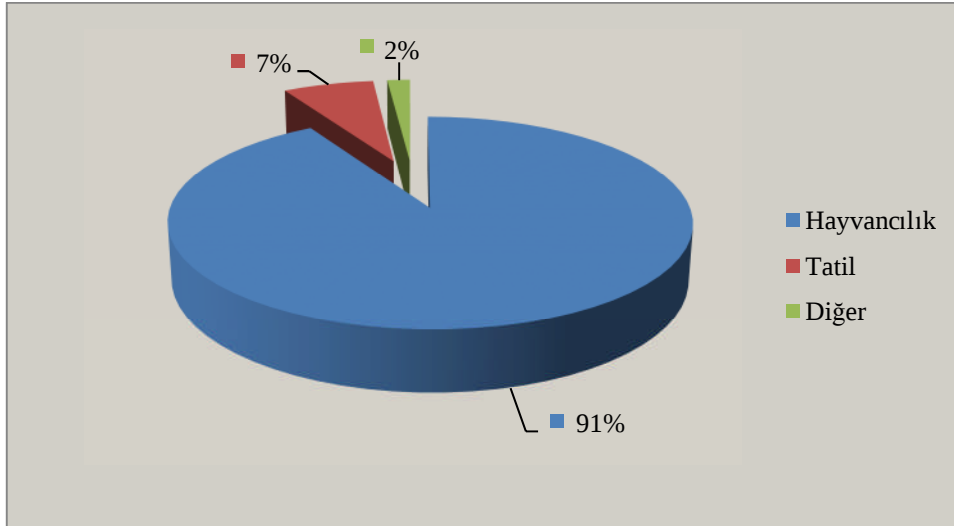
3.3.1. Yaylaların Ekonomik Yapısı

Anket çalışmaları sonucunda katılımcıların meslekleri ve hanenin geçimini sağladığı ekonomik etkinlikler tespit edilmiştir. Milli park içerisindeki yaylalarda yapılan temel ekonomik etkinlik hayvancılıktır. Şekil 23’de katılımcıların meslek dağılımları gösterilmektedir. Şekil 23’de de görüldüğü üzere, katılımcı yerel halkın mesleklerinin dağılımında en büyük payı % 47 ile ev hanımları alırken, bunu % 34 oranı ile emekli meslek grubu takip etmektedir. Yaylacılığın temel nedeni hayvancılık olmakla beraber yaylacıların gelirlerini arttırmak amacıyla başka iş dallarında da çalıştıkları görülmektedir.

Şekil 23. Katılımcı yerel halkın mesleklerinin dağılımı

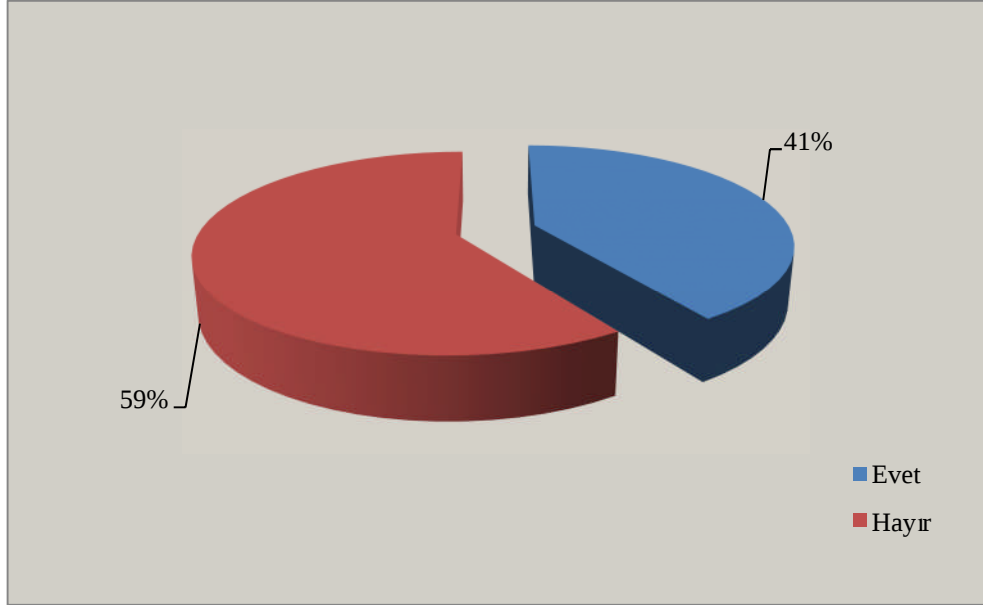
Şekil 24’de yaylacıların yaylaya çıkma amaçlarının dağılımı gösterilmektedir. Dağılım incelendiğinde % 91 ile çok büyük bir oranla hayvancılığın öne çıktığı görülmektedir. Bunu % 7 ile tatil amacı izlemektedir.

Şekil 24. Katılımcı yerel halkın yaylaya çıkma amaçlarının dağılımı

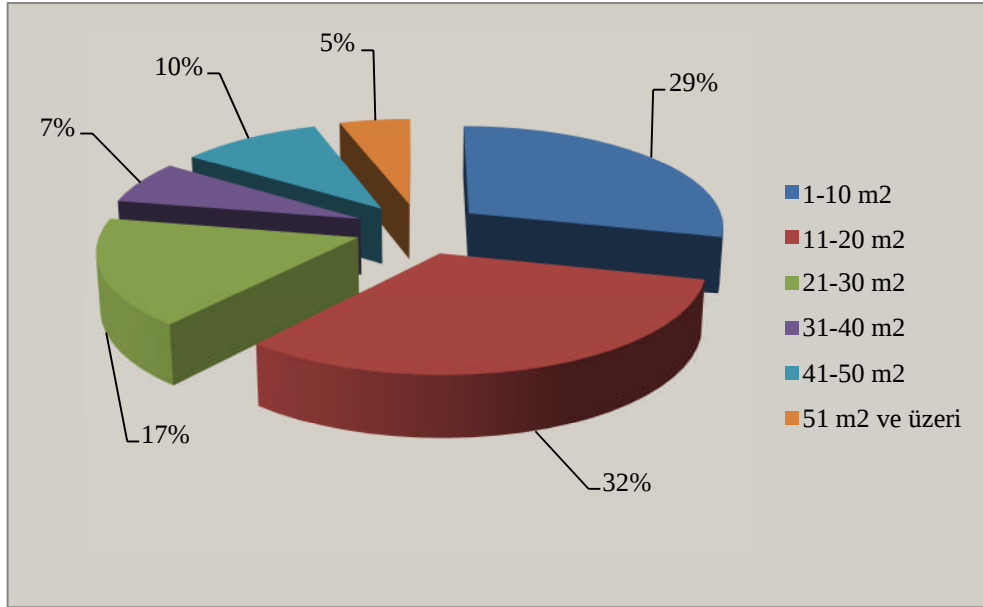
Şekil 25’te katılımcıların hayvansal ürünlerden ek gelir elde etme oranları görülmektedir. Hayvanlardan elde edilen süt; yağ ve peynire dönüştürülmektedir. Hayvanlardan elde edilen sütler her yaylacı tarafından kendi bilgi ve becerilerine göre ilkel

yollarla değerlendirilmektedir. Yaylalarda üretilen yağ, peynir gibi ürünler çoğunlukla ailelerin kişisel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yapılmakta, bu hayvansal ürünlerin bir kısmı satılmaktadır. Öyle ki yaylacıların % 59'u kendi ihtiyaçları için üretim yaptıklarını, elde ettikleri ürünleri satmadıklarını açıklamışlardır. % 41'lik grup ise ihtiyaçlarından fazlasını sattıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 25. Katılımcıların hayvansal ürünlerden ek gelir elde etme oranı

Milli park alanı içerisinde tarıma elverişli alan bulunmamaktadır, Katılımcıların % 93'ünün yaylalarda sadece kişisel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, evlerinin hemen yanında, küçük alanlarda sebze üretimi yaptıkları, % 7'sinin herhangi bir tarımsal etkinlik içerisinde bulunmadığı belirlenmiştir. Şekil 26'da tarımsal üretimde kullanılan arazi büyüklüklerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre; tarımsal üretim yapan yaylacıların % 32'si, 11-20 m² büyüklüğünde alanda üretim yapmaktadır. % 29'unu ise, 1-10 m² büyüklüğünde tarımsal alana sahip kişiler oluşturmaktadır.

Şekil 26. Yaylalarda tarımsal üretim yapılan alan büyüklüklerinin dağılımı

Tablo11’de yayla konutlarında bulunan öğelerin gösterimi yapılmıştır. Tablo 11’de de görüldüğü üzere, günümüz teknolojisinin gelişmesinden dolayı ev telefonu kullanımı azaldığı, hane sahiplerinin hepsinin cep telefonuna sahip olduğu görülmektedir.

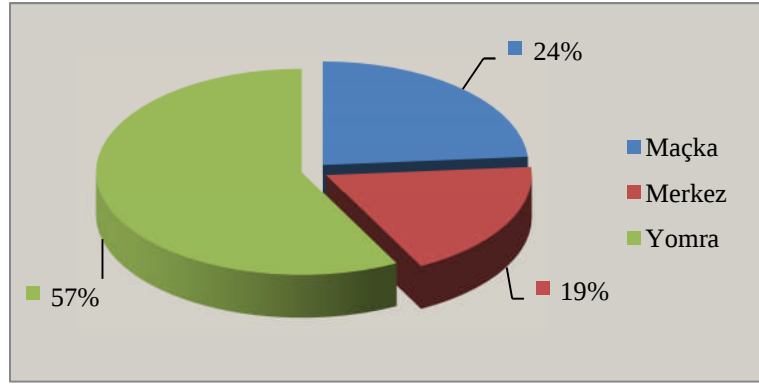
Tablo 11. Katılımcı yerel halkın yayla konutlarında sahip olduğu öğeler ve sayıları

Yaylalar	Açık Hane Sayısı	Yapılan Anket Sayısı	Telefon	Televizyon	Radio	Cep Telefonu	Buzdolabı	Çamaşır Makinası	Traktör	Araba	Diğer
Ağakboran	*										
Akboran	12	5	-	1	5	5	1	2	-	1	Motosiklet(1)
Aksu	1	1	-	-	1	1	-	-	-	1	-
Boncuklu	4	4	-	1	-	4	2	2	-	-	Ocak(1)
Çevlik	*										
Dere	6	3	3	-	3	3	1	2	-	-	Ocak(3)
Ermeni	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Esensuyu	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Eşkiya	2	2	1	1	1	1	-	-	-	1	Ocak(2)
Furnoba	35	13	1	9	6	13	6	1	-	3	Bilgisayar(1)
Haliya	4	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Harman	*										
İsgobel	1	1	-	-	1	1	-	1	-	1	-
İspendemos	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Karaağaç	*										
Karaburun	3	3	1	1	2	3	2	1	-	-	-
Kesemetri	*										
Kıranıyurt	*										
Küçükıyurt	2	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Kürtdere	30	7	-	2	2	5	1	1	-	3	-
Manıklı	5	2	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Mezarlık	7	2	-	-	2	2	-	-	-	-	Ocak(1)
Omela	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Papazyurdu	11	3	-	1	1	3	-	1	-	-	-
Sazlık	4	2	-	2	1	2	2	1	-	1	-
Sel	1	1	-	-	1	1	-	-	-	1	Ocak(1)
Taşköprü	8	4	-	-	2	3	-	-	-	1	-
Zalışki	*										
TOPLAM	140	59	6	20	33	55	15	12	-	13	Ocak(8) Bilgisayar(1) Motosiklet(1)

“ * ” olarak gösterilen yaylalar, yaylacılar tarafından artık kullanılmayan, her hangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı yaylaları ifade etmektedir.

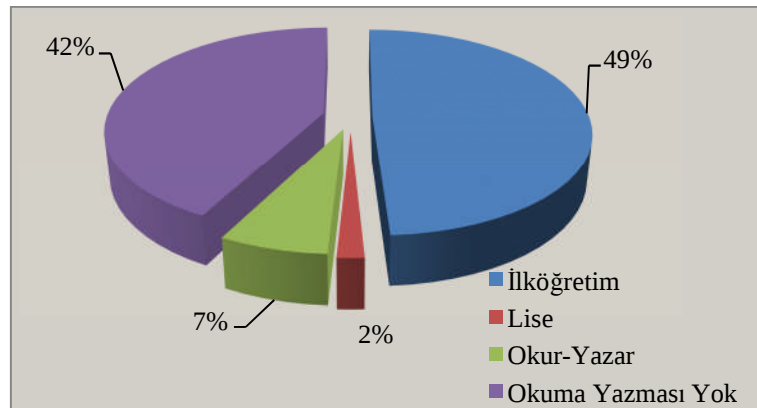
3.3.2. Yaylaların Sosyo-Kültürel Yapısı

Altındere Vadisi Milli Parkı içinde yer alan yaylaları, ağırlıklı olarak Yomra, Maçka ve Merkez ilçeleri ile bunlara bağlı köy ve beldelerde oturan insanlar kullanmaktadır. Şekil 27’de de görüleceği üzere yapılan anket çalışmaları sonucunda yaylacıların % 57’si Yomra ve bağlı yerleşmelerde, % 24’ü Maçka ve bağlı yerleşmelerde ve % 19’u da Merkez ve Merkez’e bağlı yerleşmelerde ikamet etmektedir.

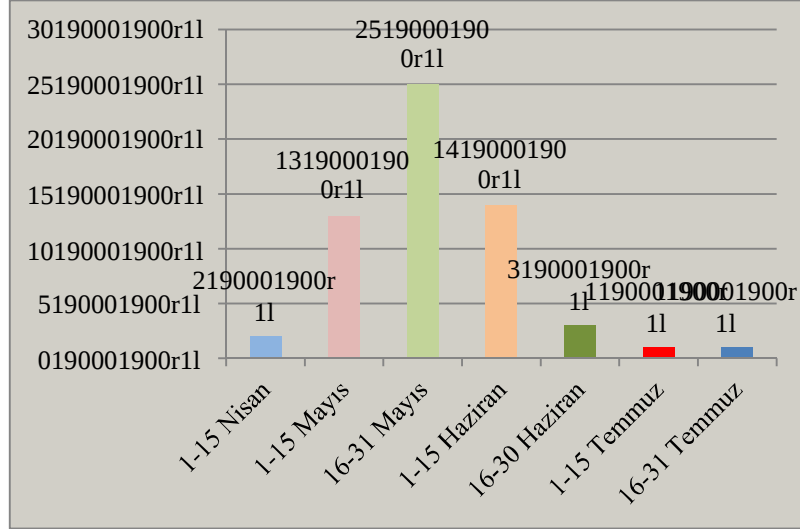
Şekil 27. Katılımcıların ikamet ettikleri ilçelere göre dağılımı

Şekil 28’de ankete katılan yaylacıların eğitim durumu gösterilmektedir. Katılımcıların % 49’u ilköğretim mezunudur. Okur yazarların oranı ise % 7 dir. Asıl dikkat çekici olan kısım okuma yazma bilmeyenlerin oranının % 42 gibi bir de ğerde olmasıdır.

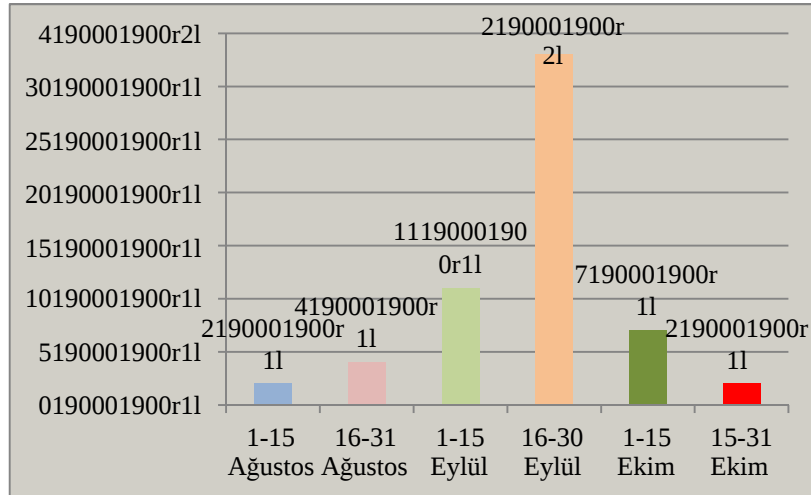
Şekil 28. Katılımcı yerel halkın eğitim durumlarının dağılımı

Altındere Vadisi Milli Parkı'nda yaylacılık etkinlikleri Nisan ayının ilk haftasından itibaren başlamaktadır, yaylaya çıkışların yoğunlaştığı dönem ise Mayıs ayının son haftasıdır (Şekil 29).

Şekil 29. Katılımcıların yaylaya çıkış zamanlarının kişi sayısına göre dağılımı

Yaylalardan geri dönüşler ise Ağustos'un ilk haftasından itibaren başlamakta, Eylül ayının 3. ve 4. haftalarında yoğunlaşmaktadır. Milli parkın içindeki yükseltisi az olan yaylalarda Ekim ayı boyunca kalanlar da olmaktadır, ancak bunların oranı düşüktür (Şekil 30).

Şekil 30. Katılımcıların yayladan dönüş zamanlarının kişi sayısına göre dağılımı

Milli park içerisinde yer alan yaylaların kendilerine komşu yaylalarla ilişkisi değerlendirildiğinde, anket çalışması yapılan yaylaların çoğunun civar yaylalarla sorun yaşamadıklarını, komşu yaylalarla sorun yaşayanlar ise sorunun otlatmadan kaynakladığını belirtmişlerdir. Sorun yaşayan yaylalar küçükbaş hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı Kürtdere ve Boncuklu yaylalarıdır.

3.3.2.1. Yaylaların Teknik ve Sosyal Alt Yapısı

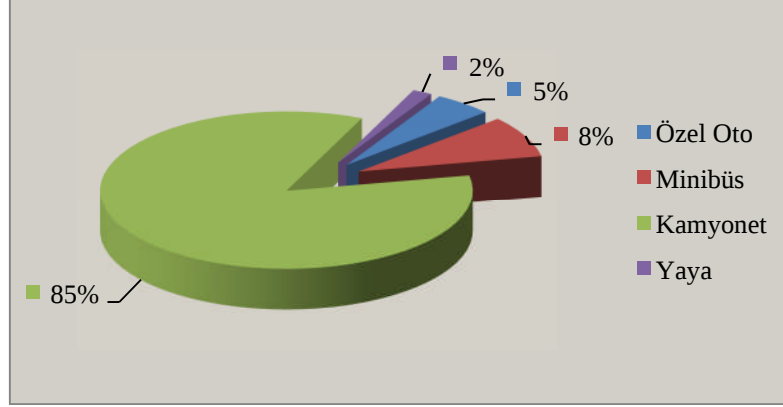
Altındere Vadisi Milli Parkı, Trabzon il merkezine 48 km. Maçka ilçe merkezine 18 km. uzaklıktadır. Meryemana Manastırı – Trabzon il merkezi arasında yol asfalt kaplamadır. Girişteki tesisler ile Sümela Manastırı'na en yakın yere kadar ulaşan noktada ise yol betona dönüştürülmüştür.

Sümela Manastırı'na en yakın noktaya ulaşan beton yolundan sonra tüm milli park içerisinde yer alan yayla yolları stabilize edilmiştir. Sümela Manastırı'nı takiben Taşköprü Yaylası, Manıklı Yaylası ve Kürtdere Yaylası istikametindeki mevcut yol kötü kalitede stabilize edilmiştir. Boncuklu Yaylası'na da bu yol güzergahı üzerinden ulaşılmaktadır. Taşköprü Yaylası'ndan batıya dönülerek Haliya Yaylası, Eşkiya Yaylası, Papazyurdu Yaylası, Dere Yaylası ve Furunoba Yaylası güzergahında bulunan yol, kötü kalitede stabilize edilmiştir. Taşköprü Yaylası'ndan doğuya dönülerek ulaşılan Mezarlık, Esanssuyu, Ermeni, Kesemetri, Omela, İsgobel ve İspendemos yaylalarına ulaşım kötü kalitede stabilize yol ile sağlanmaktadır. Akboran Yaylası'na Taşköprü ve Esanssuyu yaylaları geçilerek aynı nitelikteki yol ile ulaşılmaktadır.

Taşköprü Yaylası'ndan doğuya dönülerek Harman, Kıranyurt ve Zalişki yaylalarına ulaşılmaktadır. Ancak ulaşım belirli noktalara kadar kötü kalitede stabilize yol ile sağlanmaktadır. Bu yaylalarda bulunan evlerin önünden araba yolu geçmemektedir. Ağakboran Yaylası'na ulaşım ise Taşköprü Yaylası üzerinden belirli noktaya kadar kötü stabilize yol ile sağlanmaktadır. Ulaşımı sorunlu olan bu yayla alanlarına patika yollarla ulaşılmaktadır. Milli park içerisinde yayla alanlarına ulaşımı kolaylaştıracak yönlendirme levhaları bulunmamaktadır, bu durum alanı bilmeyen kişilerin yayla alanlarına ulaşımını zorlandırmaktadır.

Geçmiş yıllarda yayla olarak yaylalara ulaşılırken, günümüzde kamyon, minibüs ve özel otomobillerle ulaşılmaktadır. Şekil 31'de görüldüğü üzere katılımcılar % 85 ile çok büyük bir oranla kamyon ile ulaşımını sağladıklarını belirtmişlerdir. Ulaşım aracı olarak

kamyonu seçmelerinin nedeni ise, yaylacıların hayvanlarını yayla alanlarına kamyon ile getirmeleridir.

Şekil 31. Katılımcı yerel halkın yaylaya çıkışlarında kullandıkları araçların dağılımı

Milli park alanı içinde bulunan 28 yaylanın 12'sinde elektrik bulunmaktadır. Elektrik bulunan yaylalar, toplam yaylaların % 43'ünü oluşturmaktadır. Milli park alanı içinde bulunan yaylaların 12'sinde ise hatlı telefon bulunmaktadır. Telefon bulunan yaylaların oranı % 43 tür.

Furnoba, Akboran ve Kürtdere yaylalarında küçük pınarlar bulunmakta olup yaylacılar bu pınarları günlük ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanmaktadır. Milli park dahilindeki diğer yaylalar ise su ihtiyaçlarını göze sularından gidermektedir. Yaylaların içme suyu temini konusunda sorunları olmadığı tespit edilmiştir. Milli park alanı içerisinde herhangi bir kanalizasyon alt yapısı bulunmamaktadır. Yaylacılar kendi açtıkları foseptik çukurlarıyla bu sorunlarını çözmeye çalıştıkları gözlenmiştir. Yayla alanlarında biriken çöplerin ise su kenarlarına gelişigüzel atıldığı ya da yakıldığı tespit edilmiştir.

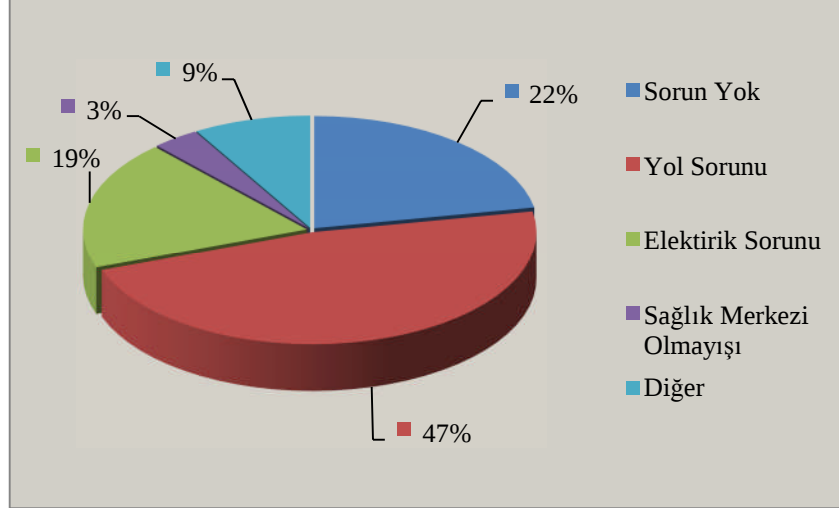
Tablo 12'de milli park içerisinde yer alan yayla alanlarının alt yapı durumları özetlenmektedir. Yaylaların genel olarak altyapılarına bakıldığında temelde bazı sorunların olduğu belirlenmiştir; yaylaların 16'sında elektrik problemi olduğu ve tüm yaylalar için atık su ve katı atık sorunlarının gelecekte önemli sorun teşkil edeceği tespit edilmiştir. Şekil 32'de katılımcı yerel halkın belirlediği sorunların dağılımına bakıldığında yol sorunu % 47 ile ilk sırayı alırken, katılımcıların belirttiği diğer önemli sorun ise % 19 ile elektrik sorunudur. Yayla alanlarında sağlık merkezinin olmayışı da belirlenen sorunlar arasındadır. Bundan dolayı sağlık problemleri yayla alanlarına en yakın uzaklıkta bulunan

Maçka ilçesinde çözümlenmektedir. % 9'luk kısmını oluşturan diğer seçeneğinde yer alan sorunlar; veteriner hizmetlerinin olmayışı, günlük ve temel ihtiyaçlarını karşılayacak bakkal gibi ticari birimlerin olmayışı ve yakacak ürün temininde zorluk çekmeleri olarak belirlenmiştir.

Tablo 12. Altındere Vadisi Milli Parkı alanında bulunan yaylaların içmesuyu, elektrik ve telefon alt yapı durumu

Yaylalar	İçmesuyu		Kanalizasyon		Elektrik		Telefon	
	Var	Yok	Fosseptik Var	Fosseptik Yok	Var	Yok	Var	Yok
Ağakboran	*	*	*	*	*	*	*	*
Akboran	X			X	X		X	
Aksu	X			X		X	X	
Boncuklu	X			X	X		X	
Çevlik	*	*	*	*	*	*	*	*
Dere	X			X	X		X	
Ermeni	X			X		X		X
Esensuyu	X			X	X			X
Eşkiya	X			X	X		X	
Furnoba	X			X	X		X	
Haliya	X			X		X		X
Harman	*	*	*	*	*	*	*	*
İsgobel	X			X	X		X	
İspendemos	X			X		X		X
Karaağaç	*	*	*	*	*	*	*	*
Karaburun	X			X	X		X	
Kesemetri	*	*	*	*	*	*	*	*
Kıranıyurt	*	*	*	*	*	*	*	*
Küçükyurt	X			X		X		X
Kürtdere	X			X	X		X	
Manıklı	X			X		X		X
Mezarlık	X			X	X		X	
Omela	X			X		X	X	
Papazyurdu	X			X	X		X	
Sazlık	X			X	X			X
Sel	X			X		X		X
Taşköprü	X			X		X		X
Zalışki	*	*	*	*	*	*	*	*

“*” olarak gösterilen yaylalar, yaylacılar tarafından artık kullanılmayan, herhangi bir yaylacılık etkinliğinin yapılmadığı yaylaları ifade etmektedir.

Şekil 32. Katılımcı yerel halkın yaylalarında belirledikleri sorunların dağılımı

3.4. Yaylacılık Etkinliklerinin Milli Park Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi ve Yerel Halk- Milli Park İlişkileri

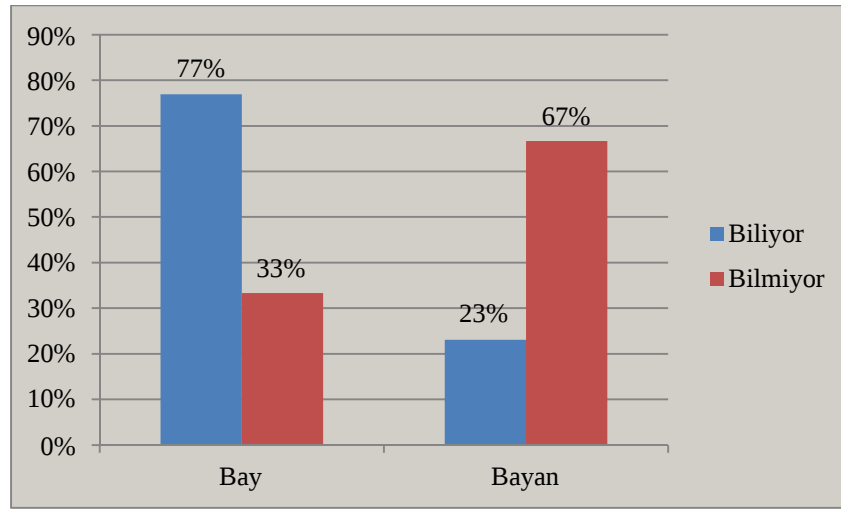
Milli park içinde kalıcı nüfus olan ve köy statüsüne sahip bir yerleşme bulunmamaktadır. Yerleşmelerin tümü, yılın sadece 3-4 ayı kullanılan yayla alanlarıdır. Yaylaların mevsimlik olarak kullanılması nedeniyle yaylalarda herhangi bir merkezleşme bulunmamaktadır. Yayla konutlarında kullanılan geleneksel yapı malzemeleri ahşap ve taştır. Ancak son yıllarda yapılan yeni yapılarda tuğla, briket gibi malzemeler de kullanılmaktadır.

Yayla evleri zilliyetlik esasına göre belirlenen alanlarda konumlanmaktadır. Yaylacılar, belirli yörelerden gelmektedir ve yüzyıllardan beri aileler birbirlerini tanımaktadır. Hiçbir yaylada yabancılar yeni yapı yapamamaktadır.

Milli park içinde yer alan bazı yaylalar 2-3 evden oluşmaktadır, bazı yayla alanları da boştur. Esensuyu Yaylası da az haneli yaylalara bir örnektir. Bu yaylada arazi çalışmaları sırasında toplam 2, açık 1 adet hane tespit edilmiştir. Bazı yaylalarda geleneksel yapı malzemelerinin dışına çıkılarak yapılaşmaya gidilmesine karşın gerek yoğunluk ve gerekse bina tipi ve büyüklükleri açısından ciddi bir bozulma görülmemektedir.

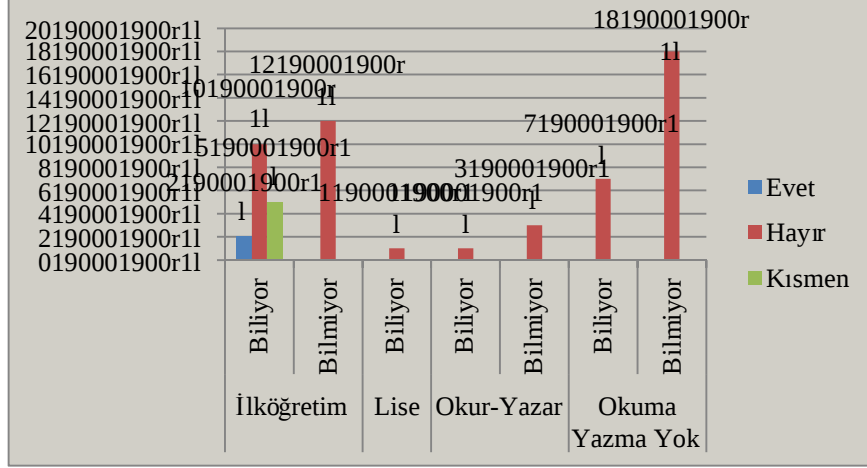
Park içindeki yaylalarda özel mülkiyet bulunamamasına rağmen bazı yaylalarda yaylacılar, özellikle evlerinin etrafını çevirerek hayvanların kışlık ot ihtiyacını bu alanlardan karşılamaktadırlar.

Yayla alanlarının kuruluşu çok eski zamanlara dayanmaktadır, yayla alanları ve çevresinin milli park ilan edildiği süreçte yöre halkına bilgi verilmemiştir. Katılımcı yerel halk ile yapılan anket çalışmasına göre, yaylacıların yayla alanlarının milli park sınırları içerisinde olduğunu bilme oranı % 44'tür, yaylacıların büyük bir kısmı bulundukları yaylanın milli park sınırları içerisinde olduğunu bilmemektedir. Şekil 33'de anket çalışmasına katılan erkeklerin % 77'si yaylalarının milli park içerisinde olduğunu bilirken, bayanların bilme oranının % 23 olduğu belirlenmiştir. Edinilen bilgilere göre erkeklerin kadınlara oranla milli park konusunda daha fazla bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir.

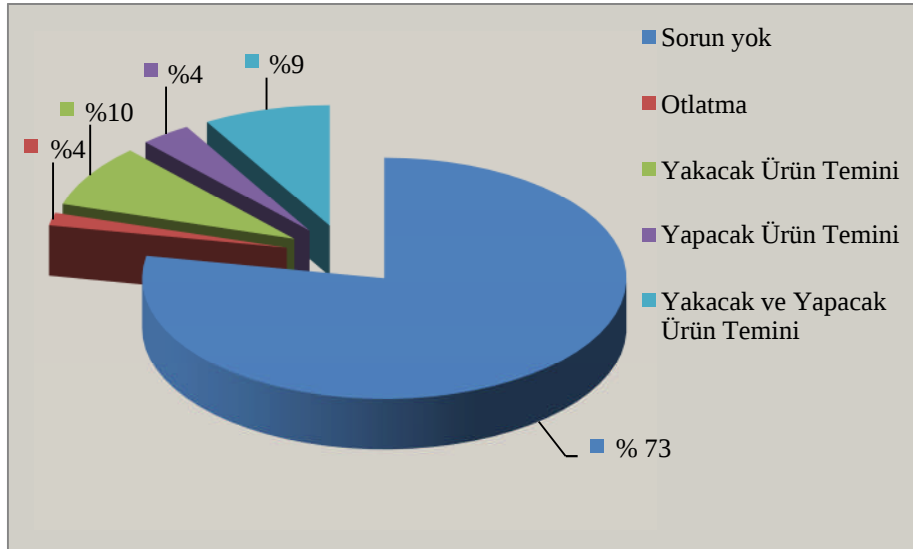
Şekil 33. Katılımcı yerel halkın yaylalarının milli park içerisinde olduğunu bilme oranının cinsiyete göre dağılımı

Şekil 34'de yaylalarını milli park sınırı içerisinde olduğunu bilen 26 (% 44) katılımcının eğitim durumuna göre, Altındere Vadisi Milli Parkı hakkında yeterli bilgi sahibi olma durumu incelendiğinde; okuma-yazması olmayan, okur-yazar ve lise mezunu katılımcıların hiçbirinin yeterli bilgisinin olmadığı, ilköğretim mezunu katılımcıların; 2'si yeterli bilgisinin olduğunu, 5'i kısmen bilgisinin olduğunu, diğerleride hiç bir bilgisinin olmadığını belirtmiştir. Bu durum milli park kavramının ne anlama geldiğinin yöre halkı tarafından bilinmediğinin bir göstergesidir.

Şekil 34. Yaylalarını milli park sınırı içerisinde olduğunu bilen katılımcı yerel halkın Altındere Vadisi Milli Parkı hakkında yeterli bilgiye sahip olma durumunun eğitim durumuna göre dağılımı

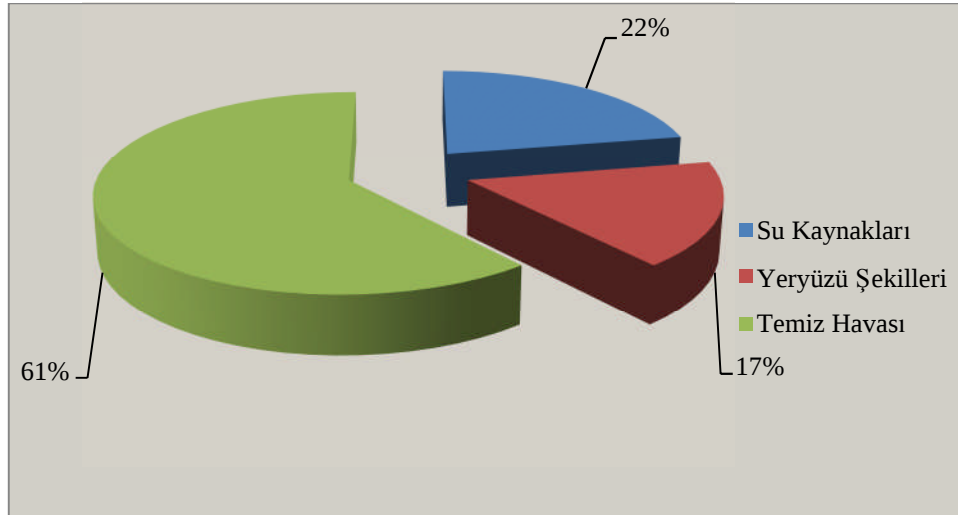
Milli park içerisinde yaşayan yöre halkı ile yapılan anket çalışmalarında, yaylalarının milli park sınırı içerisinde olduğunu bilen 26 katılımcının 19'u (% 73) milli park yönetimi ile sorun yaşamadıklarını, 3'ü (% 10) yakacak ürün temini konusunda sorun yaşadıklarını, 2'si (% 9) hem yakacak ve yapacak ürün temininde sorun yaşadıklarını, 1'i (% 4) yapacak ürün temininde sorun yaşadıklarını, 1'i (% 4) ise otlatma konusunda sorun yaşadıklarını belirtmiştir (Şekil 35).

Şekil 35. Yaylalarını milli park sınırı içerisinde olduğunu bilen katılımcı yerel halkın milli park yönetimi ile yaşadıkları sorunların dağılımı

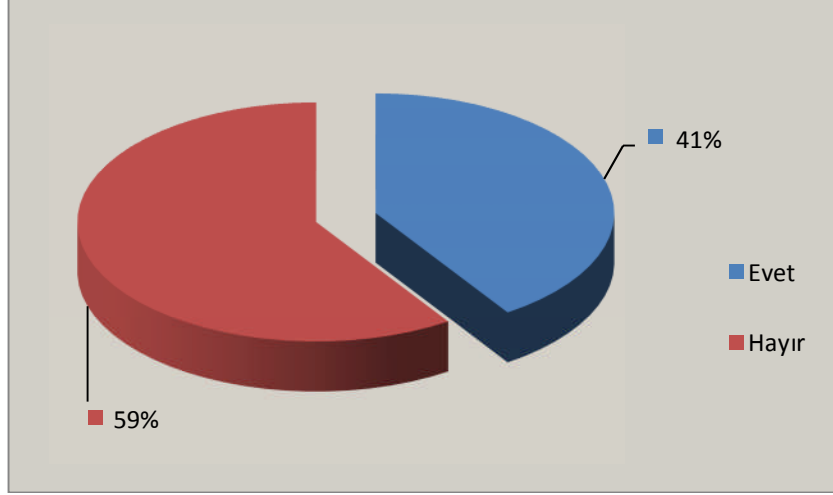
3.5. Milli Park Yaylalarının Turizm Açısından Değerlendirilmesi ve Yaylaları Ziyaret Edenlere İlişkin Özellikler

Altındere Vadisi Milli Parkı yaylaları; doğal güzellikleri, zengin bitki örtüsü, geleneklerin sürdürülmesi ve henüz bozulmamış olması nedeniyle rekreasyonel kullanım taleplerini karşılayacak kültürel kaynak değerlerine sahiptir. Şekil 36'da katılımcı yerel halk ile yapılan anket çalışmalarında katılımcıların belirlediği yaylalarının sahip olduğu en önemli güzellikler bölümü incelendiğinde % 61 oranında temiz havası, % 22 oranında su kaynakları % 17 oranında ise yeryüzü şekillerini beğendiklerini belirtmişlerdir. Park dahilindeki yayla alanlarının bakir olması, temiz su kaynaklarına sahip oluşu, sessiz ve sakinliği ve temiz havası yaylacıların bu alanlara gelme gerekçelerini oluşturmaktadır.

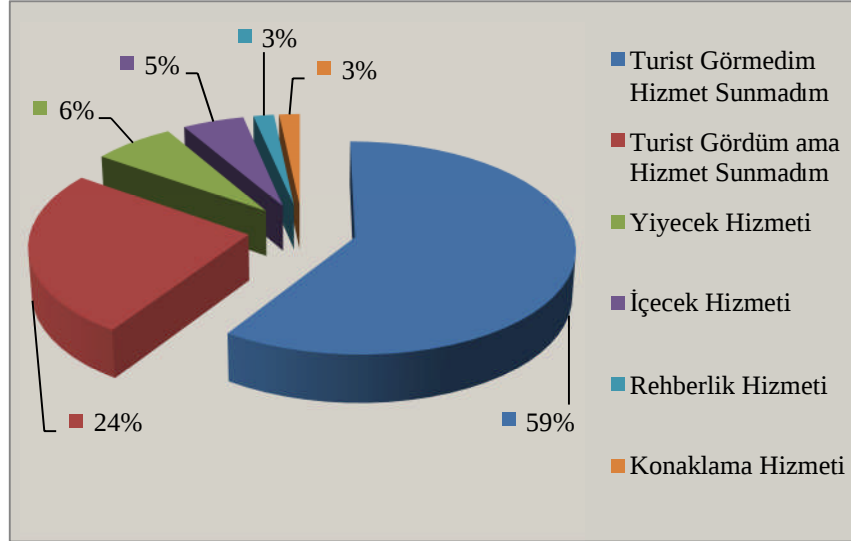
Şekil 36. Katılımcı yerel halkın yaylalarında belirlediği en önemli doğal güzelliklerin dağılımı

Yörenin tanıtımının olmayışı insanların bu alanları bilmemesine sebep olmaktadır. Arazi çalışmalarından edinilen bilgilere göre yayla alanlarına gelen yerli turistlerin yaylayı bilen kişiler oldukları aile ya da akraba ziyaretinde bulunmak için geldikleri, yabancı turistlerin ise Furnoba Yaylası'nda olduğu gibi yaylaları sadece başka noktalara geçiş amaçlı kullandıkları, konaklama yapmadıkları belirlenmiştir. Şekil 37'de katılımcı yerel halkın yaylalarında turist görme oranı verilmiştir. Dağılıma bakıldığında yaylacıların 24'ü (% 41) yaylalarında turist gördüklerini, 35'i (% 59) ise turist görmediklerini belirtmiştir.

Şekil 37. Katılımcı yerel halkın yaylalarında turist görme dağılım yüzdesi

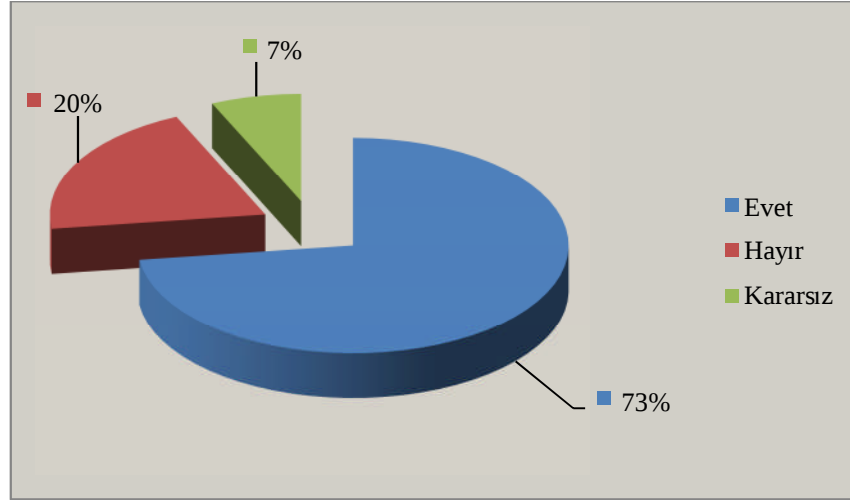
Yaylalarında turist gören 24 katılımcının 6'sı (% 24) turistlere hiçbir hizmet sunmadıklarını, 2'si (%6) yiyecek hizmeti sunduklarını, 2'si (%5) içecek hizmeti sunduklarını, 1'i (% 3) rehberlik hizmeti sunduklarını, 1 (% 3) kişide konaklama hizmeti sunduklarını belirtmiştir (Şekil 38).

Şekil 38. Yaylalarında turist gören katılımcı yöre halkının turistlere sundukları hizmetlerin dağılım yüzdesi

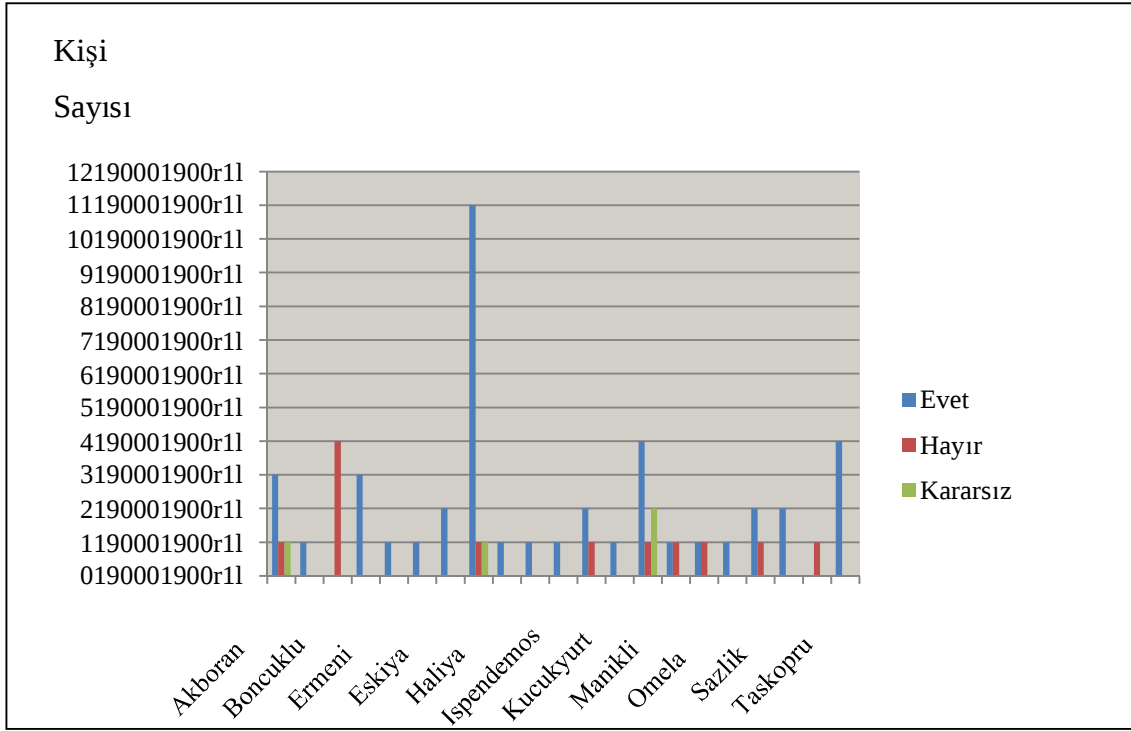
Şekil 39'da görüldüğü üzere katılımcı yöre halkının % 73'ü gelen yerli/yabancı turistlerin kültürlerini etkilemeyeceğini hatta ek gelir elde edebileceklerini bundan dolayı yayla alanlarının turizme açılmasını desteklediklerini belirtmişlerdir. Yaylacıların % 20'si

sahip oldukları doğal güzelliklerin bozulmasından endiŐe duydukları için yayla alanlarının turizme açılmasını desteklemediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların % 7'si kararsız görüş bildirmiştir. Ayrıca yöre halkının büyük bir kısmının istemesine raŐmen yayla alanlarının hiçbirisinde yaylaŐenlikleri yapılmamaktadır.

Şekil 39. Katılımcı yerel halkın yaylalarını turizme açılmasını isteme oranı

Şekil 40'da anket çalışması yapılan yaylalardaki katılımcı yerel halkın yayla alanlarının turizme açılmasını isteme durumu özetlenmiŐtir. DaŐılıma bakıldıŐında Aksu, Dere, Ermeni, Esensuyu, EŞkıya, Haliya, İŐgobel, İŐpendemos, Küçükyurt, Sazlık ve Taşköprü yaylalarındaki katılımcı yerel halkın hepsi yaylalarının turizme açılmasına olumlu baktıklarını belirtmişlerdir. Boncuklu ve Sel yaylalarındaki katılımcılar yaylalarının turizme açılmasını istemediklerini, yaylalarının turizmden zarar görecekleri yönünde düşüncelerini belirtmişlerdir. Akboran, Furnoba ve Kürtdere yaylalarındaki katılımcılardan oluşan % 7'lik grup kararsız kaldıklarını ifade etmiŐlerdir.

Şekil 40. Yaylalara göre katılımcı yerel halkın yayla alanlarının turizme açılmasını isteme durumu

4. TARTIŞMA

Altındere Vadisi Milli Parkı doğal, kültürel ve estetik değerleri bir arada ve uyum içinde barındırması nedeni ile ülkenin en önemli kaynak değerlerinden birisini oluşturmaktadır. Resmi kayıtlara göre yılda ortalama 150 000 ziyaretçiye ev sahipliği yapan park alanının kuzey kesiminde bulunan Sümela Manastırı ziyaretçilerin ilgisini çekmekte ve bu alanın sadece Sümela Manastırı'na sahip bir alan olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Oysa parkın güney kesiminde bulunan yayla alanları en az Sümela Manastırı kadar ziyaretçilerin ilgisini çekebilecek doğal zenginlikler içeren görsel alanlardır. Park alanı tanıtımının yeterli olmayışı nedeni ile bu alanların, sadece yöre halkı tarafından bilinmesine neden olmaktadır.

Milli park içerisinde bulunan yayla alanların tanıtımının yapılması ve bu alanların potansiyel değerlerinin ortaya çıkarılmasını sağlamak amacıyla yöre halkı ile anket ve mülakat çalışmaları yapılmış, ayrıca arazi çalışmaları sırasında edinilen bilgilere yer verilmiştir. Böylece milli park dahilindeki yayla alanlarının genel mevcut durumu ve çerçevesinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

4.1. Mevcut Alan Kullanımları ve Yayla Alanlarının Sosyo-Ekonomik Yapısı

Çalışma yapılan yayla alanları özellikle yaz aylarında yaylacılık etkinliği içerisinde bulunan yöre halkı tarafından kullanılan alanlar olup, park dahilinde toplam 28 yayla alanı bulunmaktadır. Furnoba Yaylası gerek nüfusu gerekse bu alanda yer alan cami ve kahvehanesi ile halkın belirli zamanlarda bir araya geldikleri toplanma mekanına sahip olması nedeniyle en büyük yayla olma özelliği göstermektedir. Yayla alanları, park içerisinde toplam 263 hane ve bu hanelerde ikamet eden 476 yerel halk ile mevsimsel sosyo- kültürel yoğunlaşma ve çeşitlilik sağlamaktadır.

Genel anlamda incelendiğinde yayla dokusuna uygun evlerin bulunduğu yayla alanlarında, özellikle tatil amaçlı yayla alanlarına gelen yöre halkı tarafından kullanılan ikincil ev; yazlık ev özelliği gösteren yeni yapılaşmaların da olduğu görülmüştür. Oysa 4342 Sayılı Mera Kanunu'na göre mera, yaylak ve kışlaklar; özel mülkiyete geçirilemez, amacı dışında kullanılamaz, sınırları daraltılamaz denmektedir. Ancak kullanım hakkı

kiralanabilir, kiralama ilkeleri yönetmelikle belirlenir. Hayvan otlatma amacıyla kullanılan yaylalarda kalıcı bina yapılmasının mümkün olmadığı için ‘basit inşaat’ niteliğinde geçici konutlar yapılabileceği karara bağlandığı da belirtilmektedir (T.C. Resmi Gazete, 1998). Kamu malı olan yaylalarda konut yapılması işgale girmektedir. Özellikle Furnoba, Boncuklu, Karaağaç ve Taşköprü yayla alanlarında görsel estetiği bozan bu durumun, hukuki açıdan değerlendirilmesi ve çözüm yollarının oluşturulması gerekmektedir.

Şekil 41. Karaağaç Yaylası’nda doğaya aykırı yapılaşma

Günümüzdeki teknolojik ve toplumsal gelişmeler ile ekonomik sistemler doğal kaynakların tüketimini hızlandırmaktadır. Sosyal çevrenin doğal çevreye aşırı baskısı sonucunda doğal çevrenin önemli bir halkası olan orman alanları olumsuz olarak etkilenmekte ve hem nitelik hem de nicelik kaybına uğramaktadır. Bu zararlanmaların neden olduğu göçükler, çığlar, su baskınları gibi felaketler ise doğal çevrenin kendini yenileme gücünü giderek azaltmakta ve bu çevrede yaşayan insanları tehdit etmektedir (Şahin ve Akay, 1998). Bu bağlamda Taşköprü ve Haliya yaylaları başta olmak üzere yayla alanlarının bulunduğu milli park alanının güneyinde yüksek eğim ve yoğun yağış sonucunda göçük ve çığ doğal afetlerinin olduğu belirlenmiştir. Bu alanlara ilişkin bir çalışmanın yapılmadığı ve bazı yayla evleri ve çevresinde hayvanların otlatıldığı mera alanlarının tehdit altında olduğu tespit edilmiştir. Orman tahribatı ve yüksek eğim,

araştırma alanında toprak erozyonu ve çığın önemli nedenlerindendir. Doğal türlerle yapılacak ağaçlandırmalarla bu gibi sorunlara karşı önlemler alınabilir (Uzun, 2002).

Yaylada yaşayan yöre halkının belirlediği en önemli alt yapı sorunu yol eksikliğidir. Kürtdere Yaylası gibi yol sorunu yaşayan bazı yaylalarda yöre halkı kendi yollarının düzeltmelerinin kendileri tarafından yapıldığını belirtmişlerdir. Yöre halkı tarafından plansız yapılan bu yollar korunan alan içerisinde bulunan bu alanların ekolojisine zarar vermekte ve görüntü kirliliğine yol açmaktadır. Çoğu yaylanın evinin önüne kadar giden yol ağı alanının ekojok yapısına uygun, uzman kişiler tarafından planlı şekilde, doğallığı bozmadan belirli ölçülerde düzenlemesinin yapılması sağlanmalıdır.

Yaylacılık etkinliği ile uğraşanların karşılaştıkları sorunlardan biri de yayladaki yerleşim yerlerinin alt yapı sorunları ve çöp problemleridir. Yaylaların alt yapılarının eksik olması, çöpleri toplayacak herhangi bir örgütlenme yapısı olmadığı için çöp ve evsel atıkların doğal ortama salınması görüntü kirliliğine neden olmaktadır.

Yayla alanlarındaki bir başka sorun ise; özellikle ormana bitişik ya da yakın mesafelerde konumlanan İspendomos, Taşköprü yaylalarının bulunduğu alanlarda yoğun olarak görülen doğal bitki örtüsünün tahribidir. Bu tahribatlar orman alanlarından yakacak odun temini için yapılan kaçak kesimler ile ağaçlardan çıra elde etmek amaçlı kesimlerdir.

Yayla alanlarında temel geçim kaynağı hayvancılık olup tarıma elverişli olmayan yayla alanlarında evlere bitişik olarak küçük ölçekte sebze yetiştirilmektedir. Yaylacıların birçoğu farklı iş kollarında çalışmış olmasının yanı sıra temelde hayvancılıkla uğraşan insanlardır. Hayvancılıkla geçimlerini sürdürdüklerini beyan eden hanelerin ek gelir amaçlı diğer sektörlerle bağlantıları bulunmaktadır. Bu durum, yaylacılığın temel nedeni olan hayvancılığın tek başına; geçimlerini sağlamaya yönelik ekonomik girdileri sağlayamadığını da göstermektedir.

4.2. Araştırma Alanının Milli Park Yönetimi Açısından İncelenmesi

Milli park alanının güney kesiminin tanıtımının olmadığı ve bu alanlarda bulunan yaylaların ziyaretçiler tarafından bilinmediği arazi çalışmaları sırasında tespit edilmiştir. Yayla alanlarının bulunduğu bölge, ziyaretçilerin bilgilendirilmesi için milli park alanının tanıtımında yer alması gerekmektedir.

Yayla alanlarının milli park ilan edildiği süreçte yöre halkının bilgilendirilmediği ve günümüzde yaylalarda yaşayan yerel halkın büyük bir kısmı, yaylalarının park sınırları

içerisinde olduğu konusunda bilgisinin olmadığı belirlenmiştir. Yöre halkı bulundukları alanın özel bir koruma statüsünün olduğunu bilmemeleri ya da bilgi sahibi olan insanların milli park kavramının ne anlama geldiğini bilmemeleri bu alanlara gösterilmesi gereken özel hassasiyeti anlamamalarına neden olmaktadır. Park yöneticilerinin, yerel halkı bilgilendirmeye yönelik eğitim çalışmaları yapması ve bu alanlara yönelik planlar geliştirmesi gerekmektedir.

Park içerisindeki yayla alanlarını mevsimsel olarak kullanan yöre halkının alanda kaldığı süre içerisinde, özellikle yayla alanlarına yakın orman alanlarından yakacak ürün temin etmek için yararlandığı belirlenmiştir. Yararlanma şekli çıra elde etmek amaçlı ağaçları yaralama ve orman içerisinde kırılmış ağaç parçalarını toplamak şeklindedir. Yöre halkının çok büyük bir kısmı, bu durumun suç teşkil ettiğini bilmediklerini belirtmişlerdir. Orman alanlarından özellikle koruma statüsü yüksek olan bu alanlardan bilinçsizce yararlanan yerel halkın park yöneticileri tarafından bilgilendirilmesi ve park içerisindeki bitki örtüsünün öneminin anlatılması gerekmektedir.

4.3. Yayla Alanlarının Ekoturizm Yönünden Değerlendirilmesi

Altındere Vadisi Milli Parkı içerisinde yer alan yayla alanları, ilgi çekici yeryüzü özellikleri, doğal bitki ve hayvan varlığı, su kaynakları, geleneksel yerleşim dokusu, doğayı ve kültürü bir arada bulunduran özellikleri ile milli park içerisinde ziyaretçilerin ilgisini çekebilecek bakir alanlardır. Yayla alanları, doğal ve kültürel kaynak zenginliği ile ekoturizm etkinlikleri açısından değerlendirilebilecek özelliklere sahip olmasına karşın bu alanların turistik açıdan değerlendirilmediği, herhangi bir planlamanın ve düzenlemenin yapılmadığı belirlenmiştir. Nitekim Kurdoğlu (2002) Kaçkar Dağları Milli Parkı'nda yapmış olduğu çalışmada, milli parklarda turizm etkinliklerinin mutlaka milli park uzun dönemli gelişme planına entegre edilmiş bir ekoturizm planlaması ile kontrol altına alınması gerektiğini ortaya koymuştur.

Uluslararası Ekoturizm Topluluğu'nun (TIES) 1990 yılında yapmış olduğu tanıma göre ekoturizm, "yerel halkın varlığını geliştiren, çevreyi koruyan, doğal alanlara yönelik sorumlu bir seyahat"tır. TIES'e göre ekoturizm; etkileri en aza indirmek, çevresel ve kültürel bilinç oluşturmak, ziyaretçilere ve ev sahiplerine olumlu deneyimler yaşatmak, koruma işleri için doğrudan finansal destek oluşturmak, yerel halka yetkiler, finansal

faydalar sağlamak, ev sahibinin politik, çevresel ve sosyal iklimine duyarlılığı artırmak ilkelerine göre yapılması gereken bir turizm biçimidir (Ok, 2010).

Ekoturizm tanımlarında, doğal ve kültürel kaynakların hem geleceği düşünerek kullanılması, hem turizm sermayesinin, mevcut ziyaretçilerin ve yöre halkının amaçlarının maksimum düzeyde karşılanması öne çıkarılmaktadır (URL-3).

Düzgüneş (2009)'in Altındere Vadisi Milli Parkında yaptığı çalışma sonucunda milli park alanının doğal ve kültürel kaynak değerlerinin tek tek irdelenmesinin ardından milli parkın sahip olduğu doğal ve kültürel kaynak değerlerinin her birinin kendi arasında yönetime bağlı olarak koruma ve kullanım ilkeleri doğrultusunda gerekli tedbirlerin alınması durumunda alanın kullanılabilir turistik potansiyelin yükselebileceği belirlenmiştir.

Yayla alanlarının ekonomisi hayvancılığa dayanmaktadır. Hayvancılığın tek başına yetmediği, yöre halkının geçimlerini sağlamak için farklı iş kollarında çalıştıkları bilinmektedir. Araştırma alanındaki doğal ve kültürel kaynakların ekoturizm kapsamında değerlendirilmesi yöre halkı için yeni bir sosyo-ekonomik girdi olacaktır.

Ulaşımı problemli az gelişmiş kırsal mekanlar, ekonomik anlamda gelişme için sınırlı tercihe sahiptir. Bu alanlarda temel geçim kaynakları tarım ve hayvancılıktır. Kırsal ekonomiyi canlandırmak için kırsal ortamların birincil kaynaklarını değerlendirmek gerekmektedir. Kırsal ekonomiyi canlandırmak için yerel kaynakları değerlendirerek alternatif çözümler üretmek kaçınılmazdır. İş imkanı yaratma ve gelir kaynağı oluşturmak bağlamında turizm, kalkınma sorunu olan bölgelerde, kırsal mekanda yaşayanların hayat kalitesini yükseltmek ve gelir dağılımını dengede tutmak açısından önemli bir tercihtir (Liu, 2006). Park içerisindeki yayla alanları bu açıdan değerlendirildiğinde ekoturizm yöre halkı için ekonomik girdi olacağı düşünülmektedir. Ancak bu alanların milli park sınırları içerisinde olduğu göz ardı edilmemeli ve yayla alanlarında koruyarak kullanmayı yönelik ekolojik planlama yapılması sağlanmalıdır.

Ekoturizm planları yöreye özgü olmalı, her bölgenin kendi dinamikleri göz önüne alınmalıdır. Buna yerel halkın ekoturizmi kabullenme durumu ve ekoturizme bakış açısı da dahildir. Bu nedenle yerel halkın ve tüm ilgi gruplarının planlama ve yönetime aktif katılımı sağlanmalıdır (Ok ve diğ., 2010). Bu bağlamda öncelikle yayla alanlarında turizm amaçlı kullanılacak yaylalar tespit edilmeli ve yöre halkının en yüksek yararı göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca yayla alanlarının doğal ve kültürel değerlerinin korunması için yerel halk ve tüm ilgi grupları belirli bir eğitimden geçirilmelidir.

İnsan kaynaklarının gücünün ve iş yapabilme yeteneğinin yörelere göre sınıflandırılması ve ortaya çıkarılmasında birden fazla etmenin rol oynadığı dikkate alınarak, sınıflamaların çok boyutlu yaklaşımlarla ele alınması bir kaçınılmaz gerçektir. Böylelikle, ancak gerçek anlamda iş gücü potansiyeli yörelere göre ortaya konulabilir (Gümüş ve Ark., 1998).

5. SONUÇLAR

Korunan alanlar bünyesinde çok çeşitli ve zengin doğal değerler barındırması nedeniyle özel statüler kazanırken, bu alanların gerçek anlamda korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması sahip oldukları kaynak değerlerin bilinmesi ve tanınması ile mümkün olacaktır.

Dünyadaki mevcut korunan alanlar incelendiğinde, bu alanların % 84'ünde yerel halkın yaşadığı bilinmektedir (IUCN, 1994). Korunan alanların içerisinde yaşayan yerel halk, bu alanların kullanılması ve korunmasında önemli rollere sahiptir. Yerel halkın içerisinde yaşadığı alanın sahip olduğu değerleri tanıyıp, öneminin farkına varması ve bu değerleri sahip çıkması, doğa koruma çalışmalarında başarının yükselmesine ve kaynak değerlerinin daha iyi korunmasına olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Bu alanlara yönelik yönetim planlaması yapılması aşamasında katılımcı yaklaşımla; üniversiteler, sivil toplum örgütleri, ilgili kurum ve kuruluşlar ile bu alanları kullanan yani hedef kitleyi oluşturan yerel halkın görüşlerinin mutlaka alınması gerekmektedir.

Çalışma alanı olarak seçilen Altındere Vadisi Milli Parkı içerisindeki yayla alanları: doğallığı bozulmamış, kendisine özgü kültüre sahip; doğal, kültürel ve estetik güzellikleri bünyesinde barındıran ve henüz yoğun ziyarete konu olmamış alanlardır. Araştırma alanına ait çalışmalarının az oluşu ve istatistik bilgilerinin yetersizliği nedeniyle yayla alanlarına ait bilgileri bulmak kolay olmamıştır. Araştırmalar sonunda yaylalar ile ilgili sonuca alandan toplanan veriler ışığında varılmıştır.

Altındere Vadisi Milli Parkı sınırları içerisinde bulunan 28 yaylada toplam 263 adet hane tespit edilmiştir. Arazi çalışmalarının yapıldığı Ağustos-Eylül 2010 dönemi itibarıyla açık olan 140 hanede toplam 476 kişilik bir nüfusun yaylacılık etkinliği içinde olduğu görülmüştür.

Araştırma alanı içerisinde mevsimsel olarak yaşayan halktan 59 kişiye (her haneden bir kişi) anket uygulanmıştır. Bu çalışmada yapılan anket sonuçlarına göre;

Anket uygulamasına katılan kişilerin, 31'i (% 52.5) erkeklerden, 28'i (% 47.5) ise kadınlardan oluşmaktadır. Kadın nüfus erkek nüfusuna oranla daha azdır.

Yerel halkın yaş durumlarının % 3'ünü 20-30 yaş grubu, % 9'unu 31-40 yaş grubu, % 12'sini 41-50 yaş grubu, % 36'sını 51-60 yaş grubu, % 20'sini 61-70 yaş grubu, % 20'sini 71 yaş ve üstü oluşturmaktadır. Yaylaya çıkanlar ve bu geleneği sürdürenler,

genellikle orta ve orta üstü yaş grubundadır. Genç nüfus, genellikle kısa süreli tatil amacı ile yaylaya çıkmakta ve ailelerini ziyaret etmektedir.

Yayla hanelerindeki mevcut nüfus durumlarını % 57 ile hanede 2 kişi, % 17 ile hanede 3 kişi, % 12 ile hanede 1 kişi, % 5 ile hanede 5 kişi, % 5 ile hanede 6 kişi, % 2 ile hanede 4 kişi, % 2 ile hanede 13 kişi oluşturmaktadır.

Yaylacıların meslek durumları değerlendirildiğinde, % 47'si ev hanımı, % 34'ü emekli, % 7'si çiftçi, % 7'si işçi, % 5'i de diğer meslek grubunda yer almaktadır. Bu kişiler Trabzon ilinin farklı ilçelerinde ikamet etmektedir. Buna göre; % 57'si Yomra İlçesi'nde, % 24'ü Maçka İlçesi'nde, % 19'u da Merkez İlçe'de sürekli ikamet etmektedir.

Alanı kullanan yerel halkın eğitim durumunun, % 49'unu ilköğretim mezunları, % 42'sini okuma yazması yok, % 7'sini okur-yazar, % 2'sini lise mezunları oluşturmaktadır.

Yayla alanlarını mevsimsel olarak kullanan yerel halkın, yaylalara geliş zamanlarının en yoğun olduğu dönem mayıs ayının son haftasıdır. Yayla alanlarından sürekli ikamet ettikleri ilçelere dönüşün en yoğun olduğu dönem ise eylül ayının son haftasıdır.

Yayla alanlarına ulaşım sırasıyla; kamyonetle (% 85), minibüsle (% 8), özel oto ve (% 5), yaya olarak (% 2) sağlanmaktadır.

Yerel halkın yaylaya geliş nedenlerini % 91 oranında hayvancılık, % 7 oranında tatil, % 2 oranında da diğer amacı oluşturmaktadır. Hayvancılığın en önemli ekonomik etkinlik olduğu çalışma alanında, yaylacılık kırsal kesimde oturan ailelerin yararlandıkları ek bir ekonomik etkinlik alanı olarak ortaya çıkmıştır. Milli park dahilindeki 28 yayladan açık olan 21 yaylada toplam 818 adet büyükbaş hayvan, 808 adet küçükbaş hayvan tespit edilmiştir. Yerel halkın % 41'i hayvansal ürünlerden ek gelir elde ettiklerini, % 59'u ise ek gelir elde etmediklerini belirtmiştir.

Milli park içerisinde yaşayan yerel halkın % 93'ü yaylada tarım alanına sahiptir. Tarımsal alana sahip olan katılımcıların % 32'si 11-20 m², % 29'u 1-10 m², % 17'si 21-30m², % 10'u 41-50 m², % 7'si 31-40 m², % 5'i 51 m² ve üzeri büyüklüğünde alanı kişisel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla değerlendirmektedir.

Yerel halkın belirlediği yaylalarının sahip olduğu en önemli güzellikler sırasıyla; temiz havası (% 61), su kaynakları (% 22) ve yeryüzü şekillerini (% 17) olarak belirtmişlerdir.

Yerel halkın belirlediği yayla alanlarındaki en önemli sorun sırasıyla; yol sorunu (% 47), elektrik sorunu (% 19), sağlık merkezinin olmayışı (% 3) ve diğer (% 9) olarak belirlenmiştir. Milli park alanı içinde bulunan 28 yaylanın 12'sinde elektrik bulunmaktadır.

Elektrik bulunan yaylalar, toplam yaylaların % 43'ünü oluşturmaktadır. Milli park alanı içinde bulunan yaylaların 12'sinde ise telefon hattı bulunmaktadır, telefon bulunan yaylaların oranı ise % 43 tür.

Yaylacıların % 44'ü yayla alanlarının milli park sınırları içerisinde olduğu konusunda bilgi sahibi olduğunu, % 56'sı ise bu konuda bilgilerinin olmadığını belirtmiştir. Bilgi sahibi olan kişilerin % 77'si erkek, % 23'ü ise kadınlardan oluşmaktadır.

Yaylalarını milli park sınırı içerisinde olduğunu bilen 26 (% 44) kişinin eğitim durumuna göre, Altındere Vadisi Milli Parkı hakkında yeterli bilgi sahibi olma durumu incelendiğinde; okuma-yazması olmayan, okur-yazar ve lise mezunu kişilerin hiçbirinin yeterli bilgisinin olmadığı, ilköğretim mezunu kişilerin; 2'si yeterli bilgisinin olduğunu, 5'i kısmen bilgisinin olduğunu, diğerleride hiç bir bilgisinin olmadığını belirtmiştir.

Yaylalarının milli park sınırı içerisinde olduğunu bilen 26 kişinin 19'u (% 73) milli park yönetimi ile sorun yaşamadıklarını, 3'ü (% 10) yakacak ürün temini konusunda sorun yaşadıklarını, 2'si (% 9) hem yakacak ve hem de yapacak ürün temininde sorun yaşadıklarını, 1'i (% 4) yapacak ürün temininde sorun yaşadıklarını, 1'i (% 4) ise otlatma konusunda sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

Yerel halkın 24'ü (% 41) yaylalarında turist gördüklerini, 35'i (% 59) ise yaylalarında turist görmediklerini belirtmiştir. Yaylalarında turist gören 24 kişinin 6'sı (% 24) turistlere hiçbir hizmet sunmadıklarını, 2'si (%6) yiyecek hizmeti sunduklarını, 2'si (%5) içecek hizmeti sunduklarını, 1'i (% 3) rehberlik hizmeti sunduklarını, 1 (% 3) kişiye konaklama hizmeti sunduklarını ifade etmiştir.

Yaylacıların % 73'ü yayla alanlarının turizme açılmasını desteklediklerini, %20'si bu fikri desteklemediklerini, % 7'si ise kararsız görüş bildirmiştir.

6. ÖNERİLER

Bu çalışmada yayla alanlarının mevcut durum değerlendirilmesi ve önceliklerin belirlenmesine yönelik elde edilen öneriler şu şekilde özetlenebilir;

Milli park alanının en uygun yönetimi için yaylalara gelen ziyaretçilerin ve yaylaları kullanan yerel halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesinin önemli olduğu için bu amaçla tabela ve uyarı levhalarının konulması ve broşür dağıtılması, kontrol ve denetimin attırılması sağlanmalıdır. Parkın sahip olduğu doğal, kültürel ve estetik kaynak değerlerini tanıtmak ve eğitici hizmet vermek amacıyla park içerisinde tanıtım merkezi oluşturulması gerekmektedir.

Milli park alanında genel alt yapı yetersizliği mevcuttur. Özellikle foseptik, elektrik, gerektiğinde yol gibi eksiklikler tamamlanmalıdır. Görüntü kirliliğine neden olan insan ve çevre sağlığını etkileyen çöp sorunu biran önce çözüme kavuşturulmalıdır. Alt yapı çalışmaları bölgenin ekolojik, sosyo-ekonomik ve bölgede yaşayan ve bu alanları kullanan kişilerin özellikleri dikkate alınarak, milli park alanına en az zarar verecek şekilde yapılmalıdır.

Milli park alanının kaynak yönetim planının yapılamamış olması park alanına yapılacak her müdahalenin alanındaki türlerin ekolojisine zarar vermesine hatta yok olmasına neden olmaktadır. Alanın kaynak yönetim planları bir an önce yapılmalı ve özellikle endemik bitki ve hayvan türleri öncelikli olarak ele alınmalı, onların korunması, üretimi ve tanıtımına önem verilmelidir.

Yayla alanları milli park ilan edildiği süreçte yöre halkına bilgi verilmemiş olması burada yaşayan yerel halkın milli park kavramını bilmemesine neden olmaktadır. Yayla alanlarını kullanan yerel halkın büyük çoğunluğu kasıtlı olarak çevreye zarar vermese de kullanıcıların bir kısmı bilinçli ya da bilinçsiz tahrip edici davranışlarda bulunabilmektedir. Bu alanların sürdürülebilir korumasının sağlanabilmesi için yöre halkına bulundukları alanın ekolojik önemini anlatacak eğitimler verilmesi gerekmektedir.

Milli park yönetiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için, verilerin zamanında toplanarak yerel halkla ilgili sorunların kısa veya uzun vadede yönetim planlarına aktarılması gerekmektedir.

Altındere Vadisi Milli Parkı içerisinde yaşayan yerel halkın problemleri önem sırasına göre; hayvancılık etkinliklerinin gün geçtikçe azalması, yayla alanlarındaki alt

yapı problemleri ve yayla alanlarının milli park ilan edildikten sonra getirilen bazı kısıtlamalar olarak sıralanmaktadır. Bu nedenle yaylacılık eski önemini yitirmiş ve nüfus gün geçtikçe azalmaktadır. Milli park alanında ekoturizm etkinliklerinin geliştirilmesi, bu sektörde istihdam eden kişi sayısını arttıracak ve gelir getirici bir etki yaratacaktır. İstihdam edilen personelin tamamına yakınının yöre halkı arasından seçilmesi gereklidir.

Park alanı içerisindeki yayla alanlarında yaşayan ve kültürel çeşitlilik sağlayan yerel halkın başlıca ekonomik etkinliği olan hayvancılık geçmişten günümüze oranla hızla azalmaktadır. Ülkemizde hayvancılık politikalarında yapılan yanlış uygulamalar hayvancılık ve yaylacılık etkinliklerini tüketme noktasına getirmiştir. Yerel halk için başlıca geçim kaynaklarından biri olan hayvancılığın yeniden canlandırılması için akılcı politikalar uygulanarak yöredeki yaylacılık potansiyeli harekete geçirilmelidir. Park alanı içerisinde master planının henüz tamamlanmamış olması da korunan alan içerisinde yapılan yaylacılık etkinliklerinde en büyük sorun olarak görülmektedir. Bundan dolayı park alanı için yapımına başlanmış fakat henüz tamamlanmamış uzun devreli gelişme planının (master plan) bir an önce tamamlanıp, yaylacılık etkinliklerine ilişkin kararların plan doğrultusunda uygulamaya geçilmesi sağlanmalıdır.

Milli park içerisindeki mera ve çayır alanları hayvanların otlatılması için son derece uygundur. Ancak bu alanlara ilişkin otlatma planının olmaması ileride ciddi sorunlar yaşanmasına neden olabileceği gibi korunan alan içerisinde yer alan bu alanların tahrip olmasına ve bu alanlarda verim düşüklüğüne neden olacağı için bir an önce otlatma planları yapılmalı ve denetiminin sağlanması gerekmektedir. Alanın sürdürülebilir kullanımı ve korunması açısından yaylacılık ve hayvancılık kapasitesi belirlenmelidir.

Milli park alanı içerisindeki bazı yaylalarda, yüksek eğimden kaynaklanan göçük ve çığ olayları görülmektedir. Bu alanlarla ilgili koruma çalışmalarının bir an önce yapılması gereklidir. Risk altında olan yayla alanlarının kullanımının engellenmesi veya kapatılması sağlanmalıdır.

Milli park alanı içerisindeki yayla evleri çok eski olup yenilenmesi gerekmektedir. Bu evlerin yayla dokusuna uygun olabilmesi için, park yönetiminin yerel halka destek vermesi ve kereste yardımı yapılması sağlanmalıdır. Ayrıca yaylalarda denetimsiz yapılaşmanın engellenmesi gerekmektedir. Yeni yayla evi yapımı doğal ekosistemin sürdürülebilirliği açısından olumsuz etkiye yol açacağından, park yönetimi bu konuda gerekli denetimi yapmalıdır.

Milli park içerisindeki yayla alanları gerek doğal gerekse de kültürel ve estetik özellikleri nedeniyle ekoturizm potansiyeline sahip alanlardır. Bu alanlar turizme açılmadan önce bu alanların tüm doğal ve kültürel değerlerinin envanteri yapılmalı ve turizm açısından öncelikli alanlar belirlenmelidir. Milli park içerisindeki yaylaların korunması ve bu değerlere zarar vermeyecek ölçüde rekreasyonel amaçlı kullanımının düzenlenmesi konusunda ilkeler geliştirilmelidir. Bu alanlarda yapılacak ekoturizmin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için turist, yerel halk, ilgili kurum ve kuruluşların birlikte çalışması mutlak gereklidir.

Yayla alanlarında turizmin gelişmesinin önünde üç temel engel vardır. Bunlardan birincisi turistin sahaya ulaşabilirliğini sağlayacak ulaşım eksikliğidir. İkincisi tanıtım eksikliğidir. Üçüncüsü ise turizmin gelişmesinde önderlik yapacak milli park yönetiminin turizmin gelişmesi için yeterince çaba sarf etmemesidir. Yayla alanlarında turizmin gelişmesi için bu engellerin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu amaçla; milli park alanının doğru algılanmasının sağlanması ve park alanının sadece Sümela Manastırı'ndan ibaret olmadığının ziyaretçilere açıklanması gerekmektedir. Ayrıca milli parkın yayla alanları gibi tüm güzelliklerini kapsayan park tanıtımı yapılmalıdır. Milli park alanının kullanımının yoğun olması ile birlikte yayla alanlarına ulaşılabilirlik yönünden sıkıntılar yaşanmaktadır. Park alanı içerisindeki yayla alanlarına toplu taşıma araçlarının bulunmaması nedeniyle arabası olmayan insanlar doğal güzelliklerinin farkındalığını yaşayamamaktadır. Bu nedenle günün belirli saatlerinde yayla alanlarına ziyaretçilerin ulaşımını sağlayacak toplu taşıma araçları sağlanmalıdır.

Yayla alanlarından yararlanan ziyaretçilerin büyük bölümü yerli ziyaretçilerden oluşmaktadır. Yabancı ziyaretçilerin de belirli bölgelere geldikleri görülmüş ancak bu konu ile ilgili kesin kayıtlara ulaşamamıştır. Yayla alanları hakkında oluşturulacak reklam ve tanıtım alana gelecek ziyaretçilerin artışını ve gelmeden önce alan ile ilgili bilgilendirilmelerini sağlayacaktır.

7. KAYNAKLAR

- Akesen, A., 1997. Doğa Koruma Politikası Açısından Turizm- Ormancılık İlişkileri. A.İ.B.Ü. Orman Fakültesi Konferansları, 4. Ormancılık Haftası Konferansları, Bolu, 39-43.
- Akesen, A., 2005. Yeni Yaklaşımlar Karşısında Korunan Alanların Yönetim ve Organizasyonu, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, Eylül, Isparta, Sözlü Bildiriler Kitabı: 107-112.
- Altan, T., 2003. Milli Park Yönetiminde Farklı Bir Yaklaşım ve Kazdağı Örneği, Kazdağları I. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, TMMOB Orman Mühendisleri Odası, Yayın No:25, Ankara.
- Anonim, 2000. Türkiye'nin Tabiatı Koruma Alanları, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği Yayını No: 9, Ankara.
- Anonim, 2001. Altındere Vadisi Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı Analitik Etüt Çalışması, Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi, Trabzon.
- Anonim, 2005. T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Altındere Vadisi Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı Analitik Etüt Raporu, Belda Proje ve Danışmanlık Ticaret Limited Şirketi, Ankara.
- Anşin, R., 1976. Trabzon Meryemana Araştırma Ormanı Florası ve Saf Ladin Meşcerelerinde Floristik Araştırmalar, Karadeniz Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş., Trabzon.
- Atmış, E., 1994. Türkiye'de Yayla Turizminde Altyapı Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bal, H., 2001. Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri, S.D.Ü Basımevi, Yayın No:20, Isparta.
- Bayer, M.Z., 1992. Milli Parklar ve Ülkemiz Açısından Önemi, Alınması Gereken Önlemler ve Öneriler, I. Ormancılık Şurası, Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Raporları, Kasım, Ankara, 43-55.
- Canalıoğlu, V., 2000. Yayla Turizmi, Karadeniz Matbaası, Trabzon.
- Clawson, M. and Crowe, S., 1974. Parks and People, Second World on National Parks, Switzerland, 115- 126.

- Çelikyay, S., Çorbacı, L. ve Koçan, N., 2006. Doğal Kaynakların Korunmasına Yönelik Yasal Çerçeveye İlişkin Görüşler, TMMOB Şehir Plancıları Odası, Kent Planlama ve Koruma Etkinlikleri II. Koruma Sempozyumu, Aralık, Trabzon, Bildiriler Kitabı: 95-107.
- Daşcı, M. ve Çomaklı, B., 2006. Yaylacılık ve Tarımsal Açından Önemi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 37, [2], 275-280.
- Demirel, Ö., 2005. Doğa Koruma ve Milli Parklar, K.T.Ü. Orman Fakültesi Ders Notları, Yayın No:37, Trabzon.
- Demirel, Ö., 2005. Yaylaların, Mülkiyet, Planlama ve Alt Yapı Sorunları, Birinci Yayla Turizmi Çalıştayı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, Uzungöl- Trabzon.
- Düzgüneş, E., 2009. Altındere Vadisi Milli Parkı (Trabzon)'nda Koruma Değeri ile Turizm Potansiyelinin Saptanmasına Yönelik Bir Yöntem Yaklaşımı, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Eken, G., Bozdoğan, M., İsfendiyoğlu, S., Kılıç DT. ve Lise, Y., 2006. Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları, Doğa Derneği, Ankara.
- Emerton, L., Biskop, J. and Thomas, L., 2006. Korunan Alanların Sürdürülebilir Finansmanı: Güçlükler ve Seçenekler Üzerine Kapsamlı Bir Değerlendirme, IUCN, Gland, İsviçre ve Cambridge, UK.
- Erdönmez, C., 2005. Korunan Doğal Alanların Yönetiminde Halkla İlişkilerin Rolü, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, Eylül, Isparta, Sözlü Bildiriler Kitabı: 201-207.
- Erkut, Y., Araz, N. ve Bulut, P., 2005. Trabzon'da Doğa Koruma ve Milli Parklar, İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Trabzon.
- Feyerabend, B.G., 2004. Collaborative Management of Protected Areas: Tailoring the Approach to the Context, IUCN Social Policy Group, Gland.
- Gül, A., 2005. Korunan Doğal Alanların Planlama Sorunları ve Ekolojik Yönetim Planı Önerisi, Çevre ve Orman Bakanlığı 1. Çevre ve Ormancılık Şurası Tebliğleri, Ankara, 1421-1429.
- Gül, A. ve Şahin, C., 2010. Ülkemizde Doğal Sit Alanlarının Mevcut Durum Analizi (Bodrum Yarımadası Örneği), III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, Mayıs, Artvin, Sözlü Bildiriler Kitabı: 1564-1574.
- Güleç, S., 1984. Trabzon-Meryemana ve Yöresinin Ulusal ve Uluslararası Park Ölçütlerinin İncelenmesi Üzerine Araştırmalar, K.T.Ü Peyzaj Mimarlığı Bilim Dalı, Trabzon, 116.

- Gümüş, C., Batı, M. ve Hacısalihoğlu, S., 1998. Köylü Sorunları ve Orman Köylerinin Kalkındırılmasında Orman Kaynaklarının Yeri, Sosyo-Ekonomik Değişim Sürecinde Bolu Yayla ve Ormanları Sempozyumu, Mayıs, Bolu, Bildiriler Kitabı: 184-201.
- Gümüş, C., 2000. Ormancılık Politikası, K.T.Ü. Orman Fakültesi Ders Notları, Yayın No:62, Trabzon.
- Gümüş, C., 2004. Ormancılık Politikası, K.T.Ü. Orman Fakültesi Ders Notları, Yayın No:34, Trabzon.
- Gümüş, C., Şen, G., Toksoy, D., Ayaz, H. ve Bahat, B., 2010. Nature Conservation and National Parks in Turkey, First Serbian Congress (Future with Forests), Belgrade, Serbia.
- Güney, A., 1994. Koruma Altına Alınmış Doğal Alanlar. Akdeniz- Ege Kıyılarında Koruma Uygulamalarının İrdelenmesi, Kıyı Sorunları ve Çevre Sempozyumu, Kasım, Belediye Yayınları No:7, Kuşadası, 40-48.
- Hepcen, Ş., 1997. Milli Parklarda Yönetim Zonlarının Belirlenmesi Amacıyla Manisa Spil Dağı Milli Parkı Örneğinde Bir Yönetim Araştırması , Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- IUCN, 1994. Guidelines for Protected Areas Management Categories, Cambridge, UK and Gland, Switzerland, 261 s.
- Köse, M., 2003. Bolu Yöresinde Milli Parklar Yasası Kapsamında Korunan Alanların Genel Özellikleri ve Yönetimi, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kurdoğlu, O., 2002. Kaçkar Dağları Milli Parkı ve Yakın Çevresinin Doğal Kaynak Yönetimi Açısından İncelenmesi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kurdoğlu, O., 2007. Dünyada Doğa Koruma Hareketinin Tarihsel Gelişimi ve Güncel Boyutu, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8, [1], 59-76.
- Kuvan, Y., 1991. Avrupa Topluluğu Tarafından Yapılan Korunan Alan Sınıflandırması ve Ülkemizdeki Korunan Alanların Bir Değerlendirmesi, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, 41, 3-4.
- Kuvan, Y., 1997. Balıkesir Yöresindeki Orman Rekreasyon Kaynaklarının Yönetimi, Sorunları ve Çözüm Yolları, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuvan, Y., 1999. Korunan Alan Yönetiminin Genel Esasları ile Ülkemizdeki ve Bolu Yöresindeki Korunan Alanların Bir Değerlendirilmesi, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, 49, 65-75.
- Kuvan, Y., Özden, S. ve Erdönmez, C., 2010. Ormancılık Politikası, Türkiye Ormancılar Derneği Eğitim Dizisi Yayın No: 6, Ankara.

- Liu, A., 2006. Tourism in rural areas Kedah, Malaysia, Tourism Management, 27, [5], 878-889.
- Menteş, İ., 1992. Altındere Vadisi Ulusal Parkı Uzun Devreli Gelişme Planlamasına Yönelik Araştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Ok, K., 2010. Türkiye Ormancılık Sektörü Açısından Ekoturizm, Orman Ekosisteminde Ekoturizm Çalıştayı ve 10. Yılında TODEG, Ekim, Ankara, 53-60.
- Ok, K., Güneş, G., Dinçsoy, Y., Çalıkoğlu, M., Ay, Z., Ertürk, E., Alkan, S., Kiracıoğlu, Ö., Bektaş, M., Yalçın, G., Bayrak, M., Kılıç, H., Olgun, H. ve Arslan, E.M., 2010. Ekoturizmin Orman Ekosistemlerine Etkileri Nelerdir? Ekoturizm Planlaması ve Denetimi Nasıl Yapılmalıdır?, 2010, Orman Ekosisteminde Ekoturizm Çalıştayı ve 10. Yılında TODEG, Ekim, Ankara, 9-14.
- Okatan, A., 1986. Trabzon-Meryemana Deresi Yağış Havzası Alpin Meralarının Bazı Fiziksel ve Hidrolojik Toprak Özellikleri ile Vejetasyon Yapısı Üzerine Araştırmalar, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özbay, O. ve Velioğlu, H., 2008. Mera Alanları, Doğa Koruma ve Planlama, TMMOB Şehir Plancıları Odası, Ankara, 91-98.
- Özdönmez, M., Akesen, A. ve Ekizoğlu, A., 1998. Ormancılık Yönetim Bilgisi, Yayın No: 4157, Orman Fakültesi Yayın No: 457, Dilek Ofset Matbaacılık, İstanbul.
- Pirselimoğlu, Z., 2007. Ekolojik Temelli Rekreasyon ve Turizm Planlama İlkelerinin Araştırılması: Trabzon İli Çalköyü Yayla Yerleşimi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Resmi Gazete, 1956. Orman Kanunu, Başbakanlık Basımevi, Sayı No: 9402.
- Resmi Gazete, 1971. Su Ürünleri Kanunu, Başbakanlık Basımevi, Sayı No: 13799.
- Resmi Gazete, 1983. Çevre Kanunu, Başbakanlık Basımevi, Sayı No: 18132.
- Resmi Gazete, 1983. Milli Parklar Kanunu, Başbakanlık Basımevi, Sayı No: 18132.
- Resmi Gazete, 1998. Mera Kanunu, Başbakanlık Basımevi, Sayı No: 23272.
- Resmi Gazete, 2003. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, Başbakanlık Basımevi Sayı No: 18113.
- Resmi Gazete, 2003. Kara Avcılığı Kanunu, Başbakanlık Basımevi, Sayı No: 25165.
- Resmi Gazete, 2004. Mera Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Başbakanlık Basımevi, Sayı No: 25486.
- Resmi Gazete, 2007. Mera Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Başbakanlık Basımevi, Sayı No: 26558.

- Sakıcı, Ç., 2005. Maçka -Altındere Vadisi Milli Parkının Kaynak Değerlerinin ve Kullanımının Rekreatyonel Açısından İncelenmesi, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, Eylül, Isparta, Sözlü Bildiriler Kitabı: 433-440.
- Somuncu, M., 2005. Aladağlar Yaylacılık ve Dağ Göçebeliği Konusunda Bir Araştırma, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 283s, Ankara.
- Sözer, A.N., 1972. Kuzey Doğu Anadolu'da Yaylacılık, İş Matbaacılık ve Tic., 68s., Ankara.
- Şahin, Ş. ve Akay, A., 1998. Orman Alanlarında Çevresel Etki Değerlendirmesi: Bolu Köroğlu Vadisi Yaz Kış Rekreatyon Merkezi Örneği, Sosyo-Ekonomik Değişim Sürecinde Bolu Yayla ve Ormanları Sempozyumu, Mayıs, Bolu, Bildiriler Kitabı: 96-107.
- Taşlı, K., Özer, E. ve Yılmaz, C., 1999. Biostratigraphic and Environmental Analysis of the Upper Jurassic- Lower Cretaceous Carbonate Sequence in the Başoba Yayla Area (Trabzon, NE Turkey). Turk J Earth Sci., 8, 125-135.
- URL-1, <http://www.wwf.org.tr/page.php?ID=210&mID=199>, 12 Ekim 2010.
- URL-2, http://www.milliparklar.gov.tr/DKMP/AnaSayfa/dogaKorumaHaber/10-02-13/Milli_Parklar.aspx?sflang=tr, 1 Mart 2011.
- URL-3, <http://www.ekolojimagazin.com/?s=magazin&id=482>, 5 Nisan 2011.
- URL-4, <http://www.unesco.org.tr/dbilim.php?gitid=5>, 12 Ekim 2010.
- URL-5, http://en.wikipedia.org/wiki/Biosphere_reserve, 5 Nisan 2011.
- URL-6, <http://www.camili.gov.tr/index2.html>, 12 Ekim 2010.
- URL-7, http://en.wikipedia.org/wiki/World_heritage, 5 Nisan 2011.
- URL-8, <http://www.conserveireland.com/biogenetic.php>, 5 Nisan 2011.
- URL-9, http://www.milliparklar.gov.tr/DKMP/AnaSayfa/dogaKorumaHaber/10-02-14/Sulak_Alan_Nedir.aspx?sflang=tr, 12 Ekim 2010.
- URL-10, http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-home/main/ramsar/1_4000_0, 5 Nisan 2011.
- URL-11, <http://earth.google.com/download-earth.html>, 7 Mayıs 2011.
- Uzun, A., 2002. Altındere Vadisi (Maçka-Trabzon) Orman Vejetasyonu Florası, Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Uzun, G., 1998. İkinci Konut Açısından Yayla Turizmi ve Yasal Yapı, Sosyo-Ekonomik Değişim Sürecinde Bolu Yayla ve Ormanları Sempozyumu, Mayıs, Bolu, Bildiriler Kitabı: 51-58.

- Yalınkılıç, M., K. ve Arpa, N., 2005. Türkiye'deki Korunan Alanlar ve Ekoturizm, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, Eylül, Isparta, Sözlü Bildiriler Kitabı: 3-13.
- Yücel, M., 2005. Korunan Alanların Sınıflandırılması ve Uzun Devreli Gelişme Planları Yapımında Yaşanan Sorunlar, Korunan Doğal Alanlar Sempozyumu, Eylül, Isparta, Sözlü Bildiriler Kitabı: 53-60.

8. EKLER

Ek-1. Yerel Halk Anket Formu

Altındere Vadisi Milli Parkı Yaylalarının Milli Park Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi Olanakları Konulu Anket Çalışması

Bu anket Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü'nde yapılan bilimsel bir araştırma için hazırlanmıştır. Anketin doldurulmasında kimlik belirtilmeyecek bu bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Katkılarınız için teşekkürler.

Yerel Halk Anketi

YAYLA ADI:	TARİH:	ANKET NO:
YAŞ:	CİNSİYET:	MESLEK:
DAİMİ İKAMET YERİ KÖY:	İLÇE:	İL:

1. Bu yıl yaylaya hangi tarihte geldiniz?

.....

2. Geçen yıl yayladan hangi tarihte döndünüz?

.....

3. Yaylaya ne şekilde ulaşıyorsunuz?

- () Özel oto () Kamyonet () Yaya
() Minibüs () Diğer.....

4. Yaylaya çıkış gerekçeniz nedir?

- () Hayvancılık () Tarım () Sağlık
() Ticaret () Tatil () Diğer....

5. Size ait kaç adet büyükbaş ve/ veya küçükbaş hayvan vardır?

- () Yok () İnek () Koyun
() Tavuk () Binek hayvanı () Diğer.....

6. Konutunuzda mevcut kaç kişi var, cinsiyetleri, yaşları ve eğitim durumu nedir?

- () Bay.....
() Bayan.....
() Çocuk.....

7. Konutunuzda aşağıdaki listelenen öğelerden hangisi ya da hangileri bulunmaktadır?

- () Televizyon () Çamaşır Makinesi () Buzdolabı () Cep Telefonu
() Telefon () Araba () Radyo () Traktör () Diğer

8. Size ait tarım alanı var mı? Varsa ne kadar büyüklükte?

- () Var/ Büyüklüğü→ 9 no'lu soruya geçiniz
() Yok → 10 no'lu soruya geçiniz

9. Aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisi ya da hangilerini yetiştiriyorsunuz?

- () Yetiştirmiyorum () Mısır () Patates
() Lahana () Diğer

10. Yaylada kaldığınız süre içerisinde hayvansal ürün satışı yapıyor musunuz?

- () Evet () Hayır
11. Sizce yaylanızın sahip olduğu en önemli doğal güzellik nedir?
- () Bitkiler () Hayvanlar () Su kaynakları
- () Yeryüzü şekilleri () Diğer
12. Sizce yaylanızdaki en önemli sorun nedir?
-
-
13. Sizce yayladaki yerel halkın gelir düzeyini arttırmak amacıyla yaylanızın turizme açılmasını ister misiniz?
-
14. Yaylanızın bulunduğu alanın milli park sınırları içerisinde bulunduğunu biliyor musunuz?
- () Evet → 15 no’lu soruya geçiniz () Hayır → 17 no’lu soruya geçiniz
15. Altundere Vadisi Milli Parkı hakkında yeterli derecede bilgiye sahip misiniz?
- () Evet () Hayır () Kısmen
16. Milli park yönetimi ile ilgili sorunlarınız nelerdir? (Birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz)
- () Sorunum yok () Tarımsal ürün yetiştirme () Otlatma
- () Yakacak ürün temini () Yapacak ürün temini () Diğer
17. Bu yıl dışarıdan yaylanıza gelen yerli ve/veya yabancı turist gördünüz mü?
- () Evet → 18 no’lu soruya geçiniz () Hayır
18. Bu yıl yaylanıza dışarıdan gelen yerli ve/veya yabancı kaç turist gördünüz?
- () Yerli () Yabancı
19. Yaylanıza dışarıdan gelen yerli ve/veya yabancı turistlere ne tür hizmetler sundunuz?
-

Orman Müh. Betül BAHAT

Ek-2. Mülakat Formu

**Altındere Vadisi Milli Parkı Yaylalarının Milli Park Yönetimi Açısından
Değerlendirilmesi Olanakları Konulu Mülakat Soruları**

Bu mülakat soruları Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü'nde yapılan bilimsel bir araştırma için hazırlanmıştır. Katkılarınız için teşekkürler.

Yerel Halk Mülakat Soruları

YAYLA ADI:	TARİH:	ANKET NO:
------------	--------	-----------

1. Yaylanızın nüfusu nedir? Kaç tane ev vardır? Kaç tane ev kullanılmaktadır?
2. Yaylanızda toplam kaç adet büyükbaş hayvan, küçükbaş hayvan ve/veya kümes hayvanı vardır?
3. Yaylanızda içme suyu, elektrik ve telefon şebekesi var mı? Haberleşmede sorun yaşıyor musunuz?
4. Yaylanızda suyun tedarik edildiği ana kaynak nedir?
5. Yaylanızda/Evinizde tuvalet ne çeşittir? Yaylada atık su şebekesi var mı?
6. Yaylanızda katı atık depolama alanları var mı?
7. Yaylanızda sağlık kuruluşu merkezi var mı? Yoksa en yakın sağlık merkezi nerede? Kaç km. uzaklıkta?
8. Yaylanıza hangi yolu kullanarak geliyorsunuz? Hayvanlarınızı getirirken zorluk yaşıyor musunuz?
9. Yaylanızda yapılan herhangi bir etkinlik (yayla şenlikleri vb.) var mı? Yoksa yapılmasını ister misiniz?
10. Hayvanlarınızı nerede otlatıyorsunuz? Yaylanıza ait otlatma planı var mı?
11. Bu yayla ananında turizme ve rekreasyona dönük (Turistlerin ilgisini çekecek) alanlar var mı? Nereleler?
12. Yaylanızın bulunduğu alanın milli park sınırları içerisinde olduğunu biliyor musunuz?
13. Milli park kavramı size ne ifade ediyor?
14. Bu alanın korunması fikrini nasıl karşılıyorsunuz?
15. Yaylanız, milli park sınırları içinde kalan diğer yaylalarla herhangi bir sorun yaşıyor mu?
16. Milli park çalışanları ya da yönetimi ile ilgili yaşadığınız herhangi bir sorun var mı?

Orman Müh. Betül BAHAT

ÖZGEÇMİŞ

Betül BAHAT, 17.08.1984 yılında Giresun’da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Giresun’da tamamladıktan sonra 2004 yılında üniversite öğrenimine başladığı K.T.Ü Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü’nden 2009 yılında ‘‘ Orman Mühendisi’’ ünvanı ile mezun oldu. Aynı yıl K.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. Halen öğrenimine devam etmekte olup, orta derecede İngilizce bilmektedir.